

Protokoll fört vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde måndagen den 19 mars 2018

Tid:

kl. 16:00-21:58

Lokal:

Rådssalen

Närvarande:

Se bilaga

§§1-30

Justerat den 26 mars 2018

Anslaget den 27 mars 2018

Eva-Louise Erlandsson Slorach

Margareta Björck

Mats Berglund

Kerstin Tillkvist
Sekreterare

**§ 1
Justering**

Förste vice ordföranden Margareta Björk (M) och andre vice ordföranden Mats Berglund (MP) justerar dagens protokoll tillsammans med ordföranden Eva-Louise Erlandsson Slorach (S). Justering sker den 26 mars 2018.

§ 2

**Nr 2016:81 av Lotta Edholm (L) om
sommarlovsberedskap mot tvångsgiftesresor**

2016/001462

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Borgarrådet Edholm (L) har ställt en interpellation om sommarlovsberedskap mot tvångsgiftesresor. Kommunfullmäktige beslutade den 17 oktober 2016 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Lindhagen (MP) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig borgarråden Edholm och Lindhagen, Per Ossmer, Rickard Wall och Sissela Nordling Blanco.

§ 3

**Nr 2017:13 av Cecilia Brinck (M) om möjligheterna till
höjda lärarlöner**

2017/000760

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Borgarrådet Brinck (M) har ställt en interpellation om möjligheterna till höjda lärarlöner. Kommunfullmäktige beslutade den 15 maj 2017 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Burell (S) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig borgarråden Brinck och Burell och Per Ossmer.

§ 4

**Nr 2017:14 av Joakim Larsson (M) om den ökade
trångboddheten i Stockholm**

2017/000761

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Borgarrådet Larsson (M) har ställt en interpellation om den ökade trångboddheten i Stockholm. Kommunfullmäktige beslutade den 15 maj 2017 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Valeskog (S) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig borgarråden Larsson och Valeskog, Rickard Wall och Sissela Nordling Blanco.

§ 5
Bordläggning av interpellationer

Beslut

Kommunfullmäktige bordlägger interpellationerna nr 15 – 30 för år 2017 samt nr 1 för år 2018.

§ 6 Frågestund

Fråga nr 1

Borgarrådet König Jerlmyr (M) ställer en fråga om pressat läge i stadens förskolor.

Borgarrådet Wanngård (S) svarar på frågan.

Fråga nr 2

Borgarrådet Edholm (L) ställer en fråga om MIPIM - avtal mellan Stockholms stad och avtalspartners.

Borgarrådet Wanngård (S) svarar på frågan.

Fråga nr 3

Martin Westmont (SD) ställer en fråga. Finns det något mätbart resultat av Lugna gatans verksamhet?

Borgarrådet Wanngård (S) svarar på frågan.

Fråga nr 4

Karin Ernlund (C) ställer en fråga om förskolan, med anledning av skrivelse till Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd.

Borgarrådet Burell (S) svarar på frågan.

Fråga nr 5

Mikael Valier (KD) ställer en fråga om barngrupperna i förskolan.

Borgarrådet Wanngård (S) svarar på frågan.

**§ 7
Anmälningar****Beslut**

Anmälningarna godkänns.

Skrivelser som har inkommit till kommunfullmäktige under tiden den 20 februari 2018 – den 19 mars 2018 och delgivits berörda organ anmäls.

Länsstyrelsen i Stockholms län beslut den 3 mars 2018 att utse nya ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige för tiden till och med den 14 oktober 2018 anmäls.

Morgan Eklund (S) har utsetts till ny ersättare efter Eva Gustafson (S).

Jackie Nylander (V) har utsetts till ny ledamot efter Freddy Grip (V).

Marina Gunnmo Grönros (V) har utsetts till ny ersättare efter Jackie Nylander (V).

**§ 8
Närvaro**

Närvaro antecknas enligt **bilaga 1**.

**§ 9
Justering**

Förste vice ordföranden Margareta Björk (M) och andre vice ordföranden Mats Berglund (MP) justerar dagens protokoll tillsammans med ordföranden Eva-Louise Erlandsson Slorach (S). Justering sker den 26 mars 2018.

§ 10**Valärenden i kommunfullmäktige**

Avsägelse och fyllnadsval 19 mars 2018

KS 2018/259

Beslut

1. Avsägelse och entlediganden godkänns.
2. Val förrättas för att utse ny person till uppdrag enligt kommunstyrelsens och valberedningens förslag.
3. Om inte annat framgår inträder den senast valda ersättaren sist till tjänstgöring för sitt parti.
4. Om en ersättare/suppleant utses till ordinarie ledamot, utses en ny ersättare/suppleant.
5. För avsägelse i kommunfullmäktige hemställs om ny sammanräkning hos länsstyrelsen.
6. Vakanser bordläggs.

Ärendet

Valärende i kommunfullmäktige den 19 mars 2018 behandlas.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens och valberedningens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens och valberedningens förslag.

§ 11

Revidering - Samverkansavtal med Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) gällande utbildningslokaler

Utveckling av SISAB:s fastighetsbestånd och ersättning för merkostnader

2017/001036

Beslut

1. Samverkansavtal mellan staden och Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB, gällande utbildningslokaler, att börja gälla från och med den 1 april 2018, godkänns.
2. Stockholms Stadshus AB uppmanas att ge SISAB i uppdrag att genomföra ett utvecklingsprojekt med att ersätta äldre förskolor med permanenta prefabricerade modulhus i enlighet med vad som redovisas i utlåtandet.
3. Som kompensation för merkostnader för SISAB för reducerad avdragsrätt för koncerninterna räntor införs i enlighet med vad som redovisas i utlåtandet en separat räntekostnadsschablon för inhyrande nämnder om 16 kronor per m2 från och med den 1 april 2018.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Revidering - Samverkansavtal med Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) gällande utbildningslokaler och Utveckling av SISAB:s fastighetsbestånd och ersättning för merkostnader.

I debatten yttrar sig borgarråden Burell och Brinck och Cecilia Obermüller.

Förslag till beslut

Borgarråden Burell (S) och Brinck (M) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 12

Inriktningsbeslut gällande SISAB:s nybyggnad av grundskola på Årstafältet

Inriktningsbeslut

2018/000007

Beslut

Inriktningen för nybyggnad av grundskola på Årstafältet, till en total investeringsutgift om 376 mnkr, godkänns.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller inriktningsbeslut gällande SISAB:s nybyggnad av grundskola på Årstafältet.

I ärendet yttrar sig borgarrådet Burell.

Förslag till beslut

Borgarrådet Burell (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 13**Reviderade föreskrifter för avfallshantering för****Stockholms kommun**

Förslag från avfallsnämnden

2017/001186

Beslut

1. Reviderade föreskrifter för avfallshantering för Stockholms kommun, enligt bilaga till utlåtandet, godkänns.
2. Stadens nämnder ska arbeta efter reviderade föreskrifter för avfallshantering för Stockholms kommun.
3. Stockholms Stadshus AB uppmanas att arbeta efter och att uppmana stadens bolagsstyrelser att arbeta efter reviderade föreskrifter för avfallshantering för Stockholms kommun.
4. Stockholms Stadshus AB uppmanas att ge Stockholm Vatten och Avfall AB det övergripande ansvaret för uppföljningen av reviderade föreskrifter för avfallshantering för Stockholms kommun.
5. Nuvarande föreskrifter för avfallshantering för Stockholms kommun, dnr 661-256/2014, upphör därmed att gälla.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller reviderade föreskrifter för avfallshantering för Stockholms kommun.

I ärendet yttrar sig borgarrådet Luhr.

Förslag till beslut

Borgarrådet Luhr (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 14

Utökning av verksamhetsområden inom Stockholms kommun för Stockholm Vatten AB beträffande vattenförsörjning och spillvatten respektive dagvattenavlopp (Lambarön)

Hemställan från Stockholm Vatten AB
2018/000060

Beslut

Utökning av verksamhetsområden för Stockholm Vatten AB beträffande vattenförsörjning och spillvattenavlopp respektive dagvattenavlopp i Stockholms kommun, i enlighet med bilaga 1 till utlåtandet, godkänns.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller utökning av verksamhetsområden inom Stockholms kommun för Stockholm Vatten AB beträffande vattenförsörjning och spillvatten respektive dagvattenavlopp (Lambarön).

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 15**Miljökrav vid upphandling av entreprenader**

Avser ökade redovisningskrav gällande systematiskt miljöarbete, miljöplan, drivmedel och kemiska produkter, mer specificerade godkända bränslen och krav på inblandning av förnyelsebart bränsle samt skärpta krav för fordon och arbetsmaskiner, kemikaliekrav för material och varor och krav på klimatprestanda för betong, cement och stål

Revidering

Hemställan från trafiknämnden

2017/002047

Beslut

1. Miljökrav vid upphandling av entreprenader fastställs att gälla för samtliga upphandlingar av entreprenader inom stadens nämnder enligt bilaga 1 till utlåtandet.
2. Stockholms Stadshus AB uppmanas att ge berörda bolagsstyrelser i staden i uppdrag att godkänna Miljökrav vid upphandlingar av entreprenader, enligt bilaga 1 till utlåtandet.
3. Gemensamma miljökrav vid upphandling av entreprenader där arbetsfordon och/eller arbetsmaskiner ingår (dnr 319-2593/2011), upphör därmed att gälla.
4. Trafiknämnden medges rätt att genomföra smärre revideringar i miljökraven för att följa teknikutvecklingen.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller miljökrav vid upphandling av entreprenader. Avser ökade redovisningskrav gällande systematiskt miljöarbete, miljöplan, drivmedel och kemiska produkter, mer specificerade godkända bränslen och krav på inblandning av förnyelsebart bränsle samt skärpta krav för fordon och arbetsmaskiner, kemikaliekrav för material och varor och krav på klimatprestanda för betong, cement och stål.

I debatten yttrar sig borgarråden Helldén och Brinck.

Förslag till beslut

Borgarråden Helldén (MP) och Brinck (M) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 16
Arvodering av förtroendevalda

KS 2018/349

Beslut

1. Arvode ska utges till Alexandra Mattson Åkerström (V) om 37,5 % av helt arvode för perioden 2018-02-26 - 2018-08-15.
2. Arvode ska utges till Rikard Warlenius (V) om 25 % av helt arvode 25 % för perioden 2018-02-26 - 2018-08-15.

Jäv

Alexandra Mattson Åkerström och Rikard Warlenius deltar inte ärendets behandling eller beslut.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller arvodering av förtroendevalda.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 17**Södermalm 7:78 m.fl. avseende delprojekt Återställande av Fatbursparken efter överdäckning av stambanan**

Reviderat genomförandebeslut

Lägesredovisning av bostadsprojektet Johan Helmich

Romans park

2017/002040

Beslut

1. Exploateringsnämnden medges rätt att fortsätta genomföra Södermalm 7:78 m.fl. avseende delprojektet återställande av Fatbursparken efter överdäckning av stambanan.
2. Lägesredovisning av bostadsprojektet Johan Helmich Romans park omfattande investeringsutgifter om 199 mnkr godkänns.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Sverigedemokraterna och Centerpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för egna förslag.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Södermalm 7:78 m.fl. avseende delprojekt Återställande av Fatbursparken efter överdäckning av stambanan.

I debatten yttrar sig Jonas Naddebo, Rickard Wall, Haval Murad, Martin Westmont och Anders Göransson.

Förslag till beslut

Anders Göransson (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Jonas Naddebo (C) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Centerpartiets ersätтарыttrande i kommunstyrelsen.

Martin Westmont (SD) föreslår att kommunfullmäktige avslår kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 18**Ombyggnad av Tekniska nämndhuset, Klamparen 7 och
anpassning av Klamparen 8**

Genomförandebeslut

Minoritetsåterremiss från kommunfullmäktige den 29 januari
2018

2017/001830

Beslut

1. Som svar på kommunfullmäktiges minoritetsåterremiss hänvisas till vad som sägs i utlåtandet.
2. Fastighetsnämnden medges rätt att genomföra ombyggnad av Tekniska nämndhuset, Klamparen 7, till en investeringsutgift om 1 094 miljoner kronor (975 miljoner kronor exklusive index).
3. Fastighetsnämnden medges rätt att genomföra Anpassningar i Klamparen 8 samt utgifter för flytt till en utgift om högst 100 miljoner kronor.
4. Fastighetsnämnden medges rätt att förvärva kontorsmöbler och annan inredning till gemensamma ytor till en utgift om högst 100 miljoner kronor.
5. Utgifterna för 2018 ska inrymmas inom nämndens investeringsbudget. Utgifterna för kommande år behandlas i budget för 2019.
6. Fastighetsnämnden, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden respektive trafiknämnden ska beakta vad som framgår av utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller ombyggnad av Tekniska nämndhuset, Klamparen 7 och Anpassning av Klamparen 8.

I debatten yttrar sig borgarrådet Valeskog, Björn Ljung, Martin Hansson, borgarrådet Larsson, Karin Ernlund, Rickard Wall, Erik Slottner, Åke Askensten, Sissela Nordling Blanco och Per Ossmer.

Förslag till beslut

Borgarrådet Valeskog (S) och Per Ossmer (SD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Larsson (M), Björn Ljung (L), Karin Ernlund (C) och Erik Slottner (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas och Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 19

Inriktningsbeslut gällande AB Svenska Bostäders nyproduktion av bostäder i kv. Primus, Lilla Essingen

Inriktningsbeslut

2018/000005

Beslut

Inriktningen för nybyggnation omfattande ca 100 lägenheter i kv. Primus, Lilla Essingen, till en total investeringsutgift om 375 mnkr inkl. moms godkänns.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller inriktningsbeslut gällande AB Svenska Bostäders nyproduktion av bostäder i kv. Primus, Lilla Essingen.

I ärendet yttrar sig borgarrådet Livh.

Förslag till beslut

Borgarrådet Livh (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 20

Inriktningsbeslut gällande AB Svenska Bostäders nyproduktion av bostäder inom del av fastigheterna Familjen 1 och Årsta 1:1 i Östberga

Inriktningsbeslut

2018/000006

Beslut

Inriktningen för nybyggnation omfattande ca 220 lägenheter inom fastigheterna Familjen 1 och Årsta 1:1 i Östberga, till en total investeringsutgift om 531 mnkr inkl. moms godkänns.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Inriktningsbeslut gällande AB Svenska Bostäders nyproduktion av bostäder inom del av fastigheterna Familjen 1 och Årsta 1:1 i Östberga.

I debatten yttrar sig borgarrådet Livh, Peter Backlund och Cecilia Obermüller.

Förslag till beslut

Borgarrådet Livh (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 21

Antagande av detaljplan för Primus 1 m.m. i stadsdelen Lilla Essingen genom upphävande av tidigare beslut

KS 2018/362

Beslut

Detaljplan för Primus 1 m.m. i stadsdelen Lilla Essingen, DP 2006-05021-54, antas genom upphävande av kommunfullmäktiges beslut den 29 januari 2018 § 32, dnr 120-1599/2017.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller antagande av detaljplan för Primus 1 m.m. i stadsdelen Lilla Essingen genom upphävande av tidigare beslut.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 22

Insatser för att underlätta övergången mellan för- och grundskola

Motion (2016:35) av Anna König Jerlmyr och Cecilia Brinck (båda M)

2016/000538

Beslut

Motion (2016:35) av Anna König Jerlmyr och Cecilia Brinck (båda M) om insatser för att underlätta övergången mellan för- och grundskola anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens förslag i utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller svar på motion om insatser för att underlätta övergången mellan för- och grundskola.

I debatten yttrar sig borgarråden Brinck och Burell, Hans Tjernström, Rickard Wall, Tina Kratz, borgarrådet Edholm och Erik Slottner.

Förslag till beslut

Borgarråden Brinck (M) och Edholm (L), Hans Tjernström (C) och Erik Slottner (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas, Liberalernas och Centerpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 23**En mer meningsfull fritidsverksamhet för barn och unga**

Motion (2016:54) av Bo Sundin m.fl. (alla M)

2016/000813

Beslut

Motion (2016:54) av Bo Sundin m.fl. (alla M) om en mer meningsfull fritidsverksamhet för barn och unga anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för egna förslag.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller svar på motion om en mer meningsfull fritidsverksamhet för barn och unga.

I debatten yttrar sig Bo Sundin, borgarrådet Burell, Mikael Valier, Anders Lindell, Per Ossmer, Tina Kratz, Hans Tjernström, Rickard Wall, Sophia Granswed Baat.

Förslag till beslut

Tina Kratz (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Bo Sundin (M), Hans Tjernström (C) och Mikael Valier (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas och Centerpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Per Ossmer (SD) ansluter sig till Moderaternas och Centerpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 24
Bordläggning av ärende**Beslut**

Rätt till äldreboende
Motion av Ann-Katrin Åslund (L) bordläggs.

§ 25**Sponsringspolicy för stadens idrottsanläggningar**

Motion (2016:41) av Bo Sundin (M)

2016/000599

Beslut

Motion (2016:41) av Bo Sundin (M) om sponsringspolicy för stadens idrottsanläggningar anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för egna förslag.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller svar på motion om Sponsringspolicy för stadens idrottsanläggningar.

I debatten yttrar sig Bo Sundin, borgarrådet Råihä, Mikael Valier, Mehdi Oguszoy, Peter Backlund, Jonas Naddebo, Rickard Wall, Per Ossmer, Anders Lindell och Lars Arell.

Förslag till beslut

Borgarrådet Råihä (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Bo Sundin (M), Peter Backlund (L), Jonas Naddebo (C) och Mikael Valier (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas och Centerpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Per Ossmer (SD) ansluter sig till Moderaternas och Centerpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 26**Åldersbedömning av s.k. ensamkommande flyktingbarn**

Motion (2016:49) av Rickard Wall (-)

2016/000726

Beslut

Motion (2016:49) av Rickard Wall (-) om åldersbedömning av s.k. ensamkommande flyktingbarn avslås.

Reservationer

Rickard Wall (-) reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller svar på motion om åldersbedömning av s.k. ensamkommande flyktingbarn.

I debatten yttrar sig Rickard Wall, Rana Carlstedt, Alexandra Mattsson Åkerström, Frida Johansson Metso, borgarrådet Lindhagen och Martin Westmont.

Förslag till beslut

Rana Carlstedt (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Rickard Wall (-) föreslår att kommunfullmäktige beslutar bifalla motionen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 27

Markanvisningstävlingar på lägsta hyran

Motion (2016:4) av Joakim Larsson (M)

2016/000087

Beslut

Motion (2016:4) av Joakim Larsson (M) om

”Markanvisningstävlingar på lägsta hyran” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller svar på motion om markanvisningstävlingar på lägsta hyran.

I debatten yttrar sig borgarrådet Larsson, Stefan Hansson, Rikard Warlenius, Erik Slottnér, Björn Ljung, Karin Ernlund, Rickard Wall och borgarrådet Lindblom.

Förslag till beslut

Rikard Warlenius (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Larsson (M), Björn Ljung (L), Karin Ernlund (C) och Erik Slottnér (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas och Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 28**Renovering av obeliskan på Slottsbacken**

Motion (2016:5) av Joakim Larsson (M)

2016/000088

Beslut

Motion (2016:5) av Joakim Larsson (M) om ”Renovering av obeliskan på Slottsbacken” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna och Liberalerna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller svar på motion om renovering av obeliskan på Slottsbacken.

I debatten yttrar sig borgarrådet Larsson och Stefan Hansson.

Förslag till beslut

Stefan Hansson (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Larsson (M) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas och Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

**§ 29
Bordlagda ärenden****Beslut**

Ärende 46 – 168 på föredragningslistan bordläggs.

**§ 30
Nyväckta motioner**

Under tiden 2018-01-30 till 2018-03-19 väcktes följande motioner:

1. Motion av Martin Westmont och Per Ossmer (båda SD) om att utreda inflyttningsens undanträngningseffekter för Stockholms kommuninvånare. KS 2018/202
2. Motion av Christina Linderholm m.fl. (alla C) om innovativa stadsodlingar. KS 2018/336
3. Motion av Christina Linderholm m.fl. (alla C) om självförsörjning. KS 2018/337
4. Motion av Per Ossmer och Martin Westmont (båda SD) om att förbättra kontrollen av stadens gode män samt förvaltare och att inrätta en fond för skadedrabbade huvudmän. KS 2018/395
5. Motion av Martin Westmont och Per Ossmer (båda SD) om ett bättre djurskydd och att allt kött som upphandlas i stadens verksamheter ska ursprungsmärkas. KS 2018/411
6. Motion av Rasmus Jonlund m.fl. (alla L) om förbered för Demokratimuseum i Börshuset. KS 2018/493
7. Motion av Lotta Edholm m.fl. (alla L) om att hedra rösträttskvinnorna monumentalt. KS 2018/494
8. Motion av Lotta Edholm (L) om ett bra företagsklimat i Stockholm. KS 2018/496
9. Motion av Lotta Edholm (L) om högre utbildning på Järvaområdet. KS 2018/497
10. Motion av Björn Ljung och Peter Backlund (båda L) om att bygga studentbostäder och fler lokaler på Lappkärrsberget. KS 2018/498
11. Motion av Rasmus Jonlund och Patrik Silverudd (båda L) om "älskade gata"- folklivshistoria med stockholmares minnen. KS 2018/500

Närvarolista

upprättad vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 19 mars 2018

Plats	Ledamot	Ersättare	Parti	Ankom	Ut gick
95	Erlandsson Slorach, Eva-Louise (Ordf)	§§ 1 - 5, 7 – 17, 25 - 30	S	15:57	21:58
77	Björk, Margareta (1:e v Ordf)	§§ 18 - 22	M	15:57	21:58
86	Berglund, Mats (2:e v Ordf)	§§ 6, 23 - 24	MP	17:17	21:58
102	Abdullahi Ali, Nassir		S	17:59	21:58
100	Ali, Amne		S	17:47	21:58
90	Antonsson, Maria		MP	17:51	21:58
97	Arell, Lars		S	17:37	21:57
35	Arkelsten, Bo		M	17:10	21:58
53	Askensten, Åke		MP	16:55	21:57
45	Avcı, Gulan	Gerdes, Hanna	L	17:53	21:57
87	Azizoglu, Halit		MP	16:21	21:57
27	Bjuggren, Emilia	Stavling, Margareta	S	16:00	21:58
29	Boucher, Torun		V	16:09	21:58
39	Brege, Johan		M	17:04	21:58
24	Burell, Olle		S	15:58	21:57
28	Carlstedt, Rana		S	16:02	21:57
80	Danielsson, Maria		-	16:16	21:58
31	Delgado, Lorena	Johansson, Tobias	V	17:04	21:58
20	Edholm, Lotta		L	15:57	21:58
33	Elffors Sjödin, Christina		M	17:59	21:57
18	Elfvén, Anne-Lie		L	17:53	21:57
98	Elmgren, Claes		S	16:52	21:57
105	Ericson, Malin	Andersson, Johanna	FI	16:01	21:58
47	Ernlund, Karin		C	17:21	21:58
14	Fernell-Ingelström, Yvonne		M	16:49	21:57
56	Goriya, Abdo	Lagerman, Inger	S	17:34	21:58
72	Granswed Baat, Sophia		M	18:00	21:58
10	Grimfors, Alexandra		M	16:23	21:58

25	Gustafsson, Karin	Lindgren, Jimmy	S	15:57	21:58
13	Gustavsson, Berthold	Hellström, Anette	M	17:50	21:58
60	Göransson, Anders		S	17:59	21:58
11	Hamilton, Ulla		M	17:51	21:58
91	Hansson, Martin		MP	16:28	21:57
26	Hansson, Stefan		S	16:40	21:57
49	Helldén, Daniel		MP	15:57	21:58
12	Häggman, Börje		M	16:26	21:58
69	Jilmstad, Lars		M	17:47	18:02
42	Johansson Metso, Frida		L	17:56	21:58
36	Järkeborn, Christoffer	Tryding, Britt	M	17:50	21:58
41	Jönsson, Jan		L	18:11	21:58
40	Jönsson, Peter		M	17:55	21:58
84	Kareliusson, Dan	Nordfeldt, Lotta	SD	16:03	21:58
104	Kasirga, Kadir	Kato, Birger	S	16:46	21:58
101	Kevir, Bawer		S	15:57	21:58
64	Kratz, Tina		V	16:37	21:57
6	König Jerlmyr, Anna		M	18:01	21:58
54	Larsson, Ewa	Murad, Haval	MP	16:39	21:58
5	Larsson, Joakim		M	15:59	21:58
71	Lind, Mikael		M	17:51	21:58
8	Lindblom, Clara		V	18:00	21:58
48	Linderholm, Christina	Tjernström, Hans	C	17:51	21:58
50	Lindhagen, Åsa		MP	15:57	21:58
9	Livh, Ann-Margarethe		V	17:54	21:58
17	Ljung, Björn		L	17:59	21:58
88	Luhr, Katarina		MP	16:01	21:58
66	Lutz, Kristina		M	16:58	21:57
55	Malm, Erik		MP	17:50	18:10
62	Mattsson Åkerström, Alexandra		V	16:07	21:58
16	Modigh, Sofia	Valier, Mikael	KD	17:03	21:58
94	Moreira Duarte, Mariana		MP	16:14	21:58
61	Mäkinen Andersson, Mervi		S	17:49	21:58
46	Naddebo, Jonas		C	17:23	21:58

68	Nilsson, Johan	Erbe, Torbjörn	M	16:47	18:43
107	Nordling Blanco, Sissela		FI	16:00	21:57
38	Nordström, Markus	Solberg, Eva	M	17:59	21:58
63	Nylander, Jackie	Zouhir, Zakarias	V	16:53	21:58
52	Obermüller, Cecilia		MP	17:57	21:57
30	Oguzsoy, Mehdi		V	17:58	21:58
83	Ossmer, Per		SD	15:57	21:58
76	Paccamonti, Johan		M	17:50	21:58
106	Palm, Lisa		FI	16:24	18:37
103	Päärni, Mia	Said, Suleiman	S	17:14	21:58
59	Rashid, Salar		S	17:53	21:58
89	Rasmusson, Magda	Begler, Hanna	MP	18:00	21:58
70	Redin, Jennyfer		M	17:56	21:58
96	Rindevall, Ellinor	Löwdin, Anders	S	17:41	21:58
23	Räihä, Mirja		S	15:57	21:58
92	Seid, Micke		MP	17:33	21:57
44	Silverudd, Patrik	Jonlund, Rasmus	L	17:59	21:57
32	Sjö, Johanna	Persson, Ole-Jörgen	M	17:15	21:58
73	Sjölander, Henrik		M	17:31	21:57
15	Slottnér, Erik		KD	16:04	21:57
43	Smedberg Palmqvist, Isabel		L	17:13	18:12
57	Stiernstedt, Fredrik		S	17:59	21:57
74	Ström, Andrea		M	16:28	21:58
67	Sundin, Bo		M	16:00	21:57
34	Svärd, Lars		M	17:03	21:57
75	Tigerström, Jan		M	17:52	21:58
99	Tofvesson, Mathias		S	17:45	21:57
93	Tovatt, Lorentz	Ahlborn, Max	MP	17:53	18:28
51	Uzel, Derya	Lindell, Anders	MP	17:34	21:57
22	Valeskog, Jan		S	16:10	21:57
81	Wall, Rickard		-	15:57	21:58
21	Wanngård, Karin		S	16:30	21:57
65	Warlenius, Rikard		V	17:57	21:58
37	Wedin, Dennis		M	16:58	21:58

85	Westmont, Martin		SD	15:57	21:58
7	Wiklund, Sebastian		V	17:55	21:58
19	Åslund, Ann-Katrin	Backlund, Peter	L	17:59	21:58
58	Östberg Svanelind, Maria	Näslund, Inga	S	17:58	21:58
4	Brinck, Cecilia *		M	16:09	21:57

Yttranden vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 19 mars 2018

§ 2 Nr 2016:81 av Lotta Edholm (L) om sommarlovsberedskap mot tvångsgiftesresor

Anförande nr 1

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 2

Borgarrådet E d h o l m (L): Ordförande! Den här interpellationen lämnades in den 26 september 2016. Det har gått ett och ett halvt år innan jag har kunnat få svar på den.

Bakgrunden till interpellationen var händelser under sommaren 2016, där flickor togs ut ur landet mot sin vilja för att giftas bort. Det här är inte någonting som bara förekommer i Sverige, utan det förekommer över hela västvärlden att flickor förs tillbaka till familjens forna hemländer för att giftas bort. Detta är naturligtvis att jämföra med kidnappning eller kanske i värsta fall människohandel.

I en del länder har flickor som råkar ut för det här satt i system att berätta för varandra att ett sätt att lösa problemet, den sista utvägen på flygplatsen, är att stoppa en sked i trosorna. Då går nämligen larmet när man försöker gå igenom säkerhetskontrollen. Det här är naturligtvis helt fruktansvärt. Det rör sannolikt väldigt få flickor, för som ansvarigt borgarrådet skriver har man mycket förebyggande arbete. Men det kan också vara så att vi faktiskt missar ganska många flickor.

Jag anser därför att de stora flygplatserna i Sverige måste vara en sista utpost för de här flickorna att faktiskt få hjälp. Men då måste det finnas personal på Arlanda som vet hur man agerar. Det måste finnas en upparbetad kontakt med socialtjänsten. Om man är byråkratiskt lagd kan man då säga att Arlanda ju ligger i Sigtuna kommun. Men sanningen är att väldigt många av de här flickorna finns i Stockholms stad, och vi är ungefär halva Stockholms län. Dessutom kommer det naturligtvis människor från hela Sverige som reser ut från Arlanda.

Jag ställde fyra frågor i interpellationen. Tre av dessa frågor är inte ens besvarade. Något som skulle vara ganska lätt att svara på är till exempel: Gjordes det några särskilda insatser med stärkt beredskap 2016? Antingen gjordes det väl det, eller så gjordes det väl inte? Togs det några kontakter 2016, och hur är beredskapen för att möta ungdomar i behov av hjälp från socialtjänsten? Finns det några planer från Stockholms stad sida att delta i en förstärkt beredskap för tvångsgiftesresor sommaren 2017?

Nu har ju sommaren 2017 redan passerat, eftersom det har tagit ett och ett halvt år att få svar på det här, och därför är min fråga: Vad kommer att hända inför sommaren 2018?

Anförande nr 3

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Det är oerhört viktiga frågor som lyfts i interpellationen, och jag beklagar att svaret har dröjt. Däremot har inte insatserna och arbetet med de här viktiga frågorna dröjt, utan det har haft en väldigt hög prioritet i Stockholm.

Jag kan väl säga att ambitionen har varit att besvara de här frågorna i interpellationen, och jag tar ju upp flera olika delar i det här svaret. För det första har vi haft kontakter med Swedavia, alltså det som frågan handlar om, och jag är oerhört positivt inställd till att man som sista utväg faktiskt ska kunna få stöd på flygplatsen.

Min uppfattning är dock att det allra viktigaste arbetet för att förhindra att flickor förs ut ur Sverige och gifts bort på det här fruktansvärda sättet är de tidiga insatserna. Såsom exempelvis Origo, som är våra experter på de här frågorna, beskriver det handlar det om livsavgörande beslut på många sätt: att gå emot föräldrarnas vilja och som ett sista steg faktiskt lämna familjen. Att ta den typen av beslut är ofta någonting som man behöver tid på sig för.

Därför hade vi också en affischkampanj som Origo drev och som jag var med och lanserade förra våren. Den handlade just om att sätta upp affischer i alla länets skolor för att informera om de här frågorna och säga att det finns hjälp att få. Tvångsäktenskap är ingenting som någon människa ska behöva gå igenom. Det finns hjälp att få, och den hjälpen ska finnas på plats i ett tidigt skede.

Vi har som sagt även haft kontakter med Swedavia och varit väldigt positivt inställda, från min och stadens sida, när det gäller att kunna vara behjälpliga i att som ett sista steg på flygplatsen kunna ge hjälp och stöd. Svårigheten från Swedavias sida har varit att det är en internationell flygplats och att man skulle behöva ha kontakt med 290 socialtjänster runt om i vårt land för att kunna säkerställa att man fångar upp alla ungdomar. Ingen ungdom som står på flygplatsen och behöver stöd och hjälp ska svikas för att det finns en socialtjänst någonstans som saknar upparbetad kontakt med Swedavia. Min övertygelse är därför att det behövs ett statligt ansvar kring de här frågorna. Swedavia behöver stöd och hjälp för att på olika sätt samordna kontakterna med alla 290 kommuner.

Från Stockholms sida, ska jag säga, är det självklart att vi vill vara med i ett sådant arbete, och det finns också en tydlig beredskap att möta de här ungdomarna. Vi har ett skyddat boende, vi jobbar nu väldigt tydligt med att höja insatserna kring de här frågorna inte minst i skolan och inom socialtjänsten för att bättre kunna möta upp och ge stöd. Det tror jag är bland det absolut viktigaste vi kan göra – att signalera att det finns hjälp att få och sedan också stå för det.

Anförande nr 4

P e r O s s m e r (SD): Ordförande! Sedan sommaren 2014 har vi en särskild lagstiftning i brottsbalken 4 kap. om tvångsgifte och, som det heter, vilseledande till detta. Jag tror också att det pågår utredningar om så kallade barnbrudar som kommer till Sverige. Ibland uppges de vara gifta med tre gånger så gamla män, alltså en tråkig historia.

Ska man vara lite kulturhistorisk kan man väl konstatera att i de flesta kulturer, även i Sverige, har det förekommit önsknings- och påtryckningar från föräldrar om vilka partners barnen ska välja. Alla känner till bondeepoet *Värmlänningarna* som hade ett sådant tema. Här segrade dock kärleken och rikemanssonen Erik fick sin fattiga torparflicka Anna.

Men i det ganska omfattande interpellationssvaret talas det mycket om vad som *bör* göras, till exempel om utbildning som bedrivits även på Arlanda och flygplatser och att man satsat hela 300 miljoner kronor på barn- och ungdomsvården. Flera så kallade relationscentra har upprättats i samarbete med Fryshuset och organisationen Origo, och det slutar med ett upprop om att Stockholm ska vara fritt från våld och att man ska ha rätt till fri vilja.

Jag skulle vilja veta: Vad är resultatet? Nu kan jag inte utanför interpellationen ställa direkta frågor till ansvarigt borgarråd, men jag kan ju själv undra hur många blivande brudar, och för all del någon gång brudgummar, som i sista stund har lyckats väcka uppmärksamhet på någon flygplats och kunnat omhändertas och befrias från sitt oönskade öde. Vilka är egentligen resultaten från alla de centra som byggts upp? Man kan fråga sig hur många oönskade giftermål man från stadens sida har lyckats avvärja.

Anförande nr 5

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, fullmäktige! Jag tycker nog att så här långt har debatten varit lite abstrakt. Jag är ju lite grann verklighetsnära, så jag tycker nog att vi ska ta något exempel, bara för att vi ska få en känsla av vad det här handlar om.

För ett par månader hade vi en tingsrättsdom i Stockholms tingsrätt. Det skrevs då en artikel bland annat i Göteborgsposten; flickan ifråga kom nämligen från Göteborg.

Jag ska bara helt kort läsa upp den för att vi ska förstå vad det här handlar om: GP kunde förra året berätta om Alicia från Göteborg som 12 år gammal fördes ut ur Sverige mot sin vilja för att giftas bort med en kusin i 25-årsåldern i Irak. Efter bröllopet våldtogs hon sedan av mannen innan hon slutligen reste tillbaka till Sverige för att föda mannens barn som 13-åring. Han sade: Du är min present. Din pappa gav dig till mig, och jag kan göra vad jag vill med mina presenter. Det berättade Alicia som även beskrev hur hon fick blodiga skador i underlivet efter makens övergrepp.

Göteborgsposten kunde bland annat avslöja hur svenska myndigheter svikit Alicia gång på gång under hela hennes uppväxt. Utredningar om både barnmisshandel och barnvåldtäkt lades ned trots tydliga varningssignaler om att hon for illa.

Alicia från Göteborg giftes alltså bort, våldtogs och födde barn som 13-åring. Så kommer vi till tingsrätten här i Stockholm. Nu vill hennes våldtäktsman i Irak komma till Sverige, och han får rätt till ensam vårdnad om barnen av Stockholms tingsrätt.

Vi ska alltså ha klart för oss att det är så här svenska myndigheter, det svenska samhällslivet, agerar mot dessa flickor. Det här är alltså ett resultat av ert samhällsbygge. Så här har ni hållit på i decennium efter decennium, och resultatet är detta.

Det finns exempel på ljusglimtar, som Lotta Edholm här. Det finns ändå ljussjälur i det här samhällsmörkret, men de få ljusglimtar som finns tystas ned, för då skriker ni ”rasist”! Då blir alla så rädda och gömmer sig, och så kan då de charmiga sydländska männen härja precis hur de vill.

(O r d f ö r a n d e n : Det här handlar alltså om vad Stockholms stad har gjort när det gäller sommarlovsberedskap mot tvångsgiftesresor, alltså stadens verksamhet.)

Då återkommer jag och tar interpellationen direkt!

Anförande nr 6

Borgarrådet E d h o l m (L): Den här interpellationen handlar inte om det förebyggande arbetet. Den handlar om vad Stockholms stad gjorde sommaren 2016 och vad man kommer att göra 2017 – som redan har varit, eftersom svaret på den här interpellationen har varit så otroligt senfärdigt.

Jag frågar i stället: Vad kommer att ske mer konkret sommaren 2018? Finns det ett upparbetat samarbete mellan Stockholms stad och Swedavia om det kommer flickor som faktiskt vill hoppa av i sista sekunden från ett arrangerat äktenskap, när de just ska till att lämna Sverige? Finns det ett upparbetat samarbete mellan Stockholms stad och Swedavia så att flygplatsens olika tjänstemän, vakter och så vidare vet exakt vad de ska göra och vart de ska vända sig?

Jag kan inte förstå att det ska vara så svårt att svara på den frågan.

Swedavia har ett arbete på flygplatsen i Göteborg, där man informerar om detta. Man sätter upp affischer på toaletterna på flygplatsen. Det är nämligen ett sätt: Om man går på toaletten så kan man låsa in sig. Där kan man sedan ringa ett nummer, och då kan det komma en vakt och öppna dörren och föra bort flickan någon annanstans. Finns den typen av samarbete?

Jag tycker inte att man kan skylla på att Swedavia måste samarbeta med 290 kommuner, för exakt samma sak gäller i Göteborg. Det är dessutom så att Stockholm som Sveriges huvudstad och största kommun skulle kunna ta på sig uppgiften att vara den instans som personalen på Arlanda helt enkelt kontaktar om man råkar på en flicka som är på väg att hoppa av och som inte vill åka utomlands.

Jag har ställt fyra frågor, och jag har inte fått svar på någon av dem i det här interpellationssvaret. Jag har full respekt för det förebyggande arbetet. Det kan säkert bli oerhört mycket bättre. Men detta handlar inte om det förebyggande arbetet, utan det handlar om den sista nödsituationen som de här flickorna befinner sig i. Det är sista gången som de kan räddas från att föras ut ur Sverige mot sin vilja. Då menar jag att vi har ett stort ansvar, att staten har ett stort ansvar och att Swedavia har ett stort ansvar – men även vi i Stockholms stad har faktiskt ett stort ansvar, och jag tycker att det är dags att kommunen nu tar detta ansvar, ett och ett halvt år efter att jag väckte diskussionen.

Anförande nr 7

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Vi har haft kontakt med Swedavia och sagt att vi gärna vill vara behjälpliga i det här arbetet. Det är klart att vi kan fortsätta pusha det ännu mer och säga att det här är oerhört viktigt, för det tycker jag att det är. Jag kan också konstatera att Swedavia har behov av att ha kontakt med 290 kommuner för att kunna slussa vidare, men det har i alla fall varit en viktig fråga att ha den här kontakten, och jag tror säkerligen att vi kan fortsätta jobba med det och se hur vi på olika sätt kan samarbeta, för det är inte så att inte ett jobb har gjorts.

Jag tycker också att det är oerhört viktigt att säga att vi har flera olika insatser som handlar om att flickorna över huvud taget inte ska hamna på flygplatsen från första

början, och jag tycker att det är tydligt kopplat till den här frågan. Det handlar inte minst om den affischkampanj som gjordes förra våren inför sommaren 2017 men också en tydlig kapacitetshöjning i socialtjänsten överlag som handlar om de allmänna förstärkningar som har gjorts. Om vi ska ha en socialtjänst som ska fånga upp ungdomar i utsatthet, då måste de vara rustade att kunna göra det jobbet, och det är därför som en av våra främsta prioriteringar den här mandatperioden också har varit att stärka socialtjänstens barn- och ungdomsvård.

Det är det ena. Där har vi satsat uppemot 300 miljoner kronor de här fyra åren, därför att de ska ha en kapacitet att kunna möta alla de barn och unga som behöver vårt stöd och vår hjälp.

Den andra delen i det här är att tydligt tala om för ungdomarna att det finns hjälp att få. Då har vi den affischkampanj som kördes förra våren men som på många ställen fortsatt sitter uppe. Det finns ju inga datum på den här affischkampanjen, utan den är lika aktuell i dag runt om i länets skolor, inklusive Stockholm.

Origo jobbar också med att på olika sätt nå ut till ungdomar i samarbete med ungdomarna själva. Kan man exempelvis utveckla en app för att lättare kommunicera? Vad behöver ungdomarna för stöd?

Det har också startat ett samarbete med Elektra inom Fryshuset som även de är med i arbetet med att på olika sätt nå ut i skolor, prata om de här frågorna och se att det finns problem med hedersrelaterat våld och förtryck. Det är en av våra största frågor i den här staden att vi ser att ungdomar har begränsningar och saknar makt att styra över sitt eget liv. Så ska det inte vara. Alla ungdomar ska ha makten över sitt eget liv.

Det andra är att vi ska tala om för ungdomar i vår stad att det finns hjälp att få! Du ska inte behöva acceptera att din familj styr över dina avgörande livsval. Vi ska fånga upp så många ungdomar vi bara kan innan de över huvud taget hamnar på flygplatsen.

Anförande nr 8

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Ordförande! Tack till Lotta Edholm som lyfter en jätteviktig fråga! Jag håller med Åsa Lindhagen om att samtalet med Swedavia måste fortsätta för att se vad mer vi kan göra, men jag vill bara understryka vikten av att just de här tidiga insatserna görs.

Sedan den här interpellationen skrevs har vi satsat just på att stärka det förebyggande arbetet, inte minst i skolan. Vi har utbildat alla elevhälsoteam om hedersrelaterat våld och förtryck. Vi har också satsat på att öka kunskapen bland barn och unga själva, för att man ska ha kännedom om sina rättigheter och att det finns hjälp att få är en jätteviktig fråga om man ska kunna ta sig ur sådana situationer, oavsett om man redan har hamnat på flygplatsen eller inte. Det är en förutsättning, oavsett om det gått så långt att man hamnar på Arlanda eller inte. Där har vi jobbat bland annat i samarbete med Origo men också på andra sätt genom att informera barn och ungdomar om deras rättigheter.

Jag vill bara säga att jag absolut tycker att arbetet ska fortsätta för att se till att det finns insatser när man väl hamnar på flygplatsen. Arbetet dessförinnan är också

oerhört viktigt, för vi vet att många får sina mobiler beslagtagna redan innan de hamnat där, så alla har inte möjligheten att ringa efter hjälp när de väl är där. Vi måste börja långt tidigare.

Anförande nr 9

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, fullmäktige! Jag läser ur socialborgarrådets interpellationssvar: När de väl står på flygplatsen har redan mycket skada gjorts, och för många är det ett mycket stort steg att då larma och be om hjälp. Arbetet med att motverka tvångsäktenskap måste därför börja mycket tidigare.

Jag menar att det ena inte utesluter det andra. Socialborgarrådet tycks tycka att det ena utesluter det andra, kanske av resurshänsyn. Resurserna räcker inte till allting, och det är klart, har man använt alla stadens pengar till ensamkommande pojkar och män, då räcker inte pengarna till flickorna.

Här gäller det alltså att brinna för frågan. Vi vet som sagt att socialborgarrådet brinner när det sitter karlar på Medborgarplatsen och vet inte hur fort hon ska komma dit. Men när det nu handlar om flickor som kan bli bortgifta påminner socialborgarrådets entusiasm ungefär om Bob Dylans entusiasm när han fick Nobels litteraturpris.

All right! Vi tar och läser vidare i interpellationssvaret: För att ytterligare stärka beredskapen behöver dock kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive tvångsäktenskap, öka inom staden.

Kunskapen inom staden när det gäller dessa frågor är tillräcklig. Återigen: Det handlar bara om att olika aktörer ska våga vidta åtgärderna utan att riskera att bli kallade för rasister. Det är det som det handlar om, inte att kunskapen är otillräcklig.

Jag läser vidare i interpellationssvaret: Origo har också inlett ett samarbete med Fryshusets verksamhet Elektra, som föreläser i länets skolor om hedersproblematik och informerar om att Origo finns för att nå ut till så många ungdomar som möjligt.

Här har vi feltänket i hela majoritetens strategi: Man vill vända sig ungdomarna. Vad är det socialborgarrådet säger? Jo, att hon vill uppmuntra ungdomarna att själva våga ta konflikten med föräldrarna, syskonen och övriga släkten.

Anförande nr 10

Borgarrådet E d h o l m (L): Det är väldigt svårt att veta hur man ska tolka socialborgarrådet när hon berättar om alla de insatser som görs. Jag är helt övertygad om att de här insatserna görs, och jag tror också att det finns hjälp att få, precis som socialborgarrådet säger – om man inte har kommit ända fram till Arlanda och klivit in genom portarna och säkerhetskontrollen. Då finns ingen hjälp att få.

Jag kan inte tolka svaret på annat sätt än att det inte finns något samarbete i dag. Det är inte så att vakterna ute på Arlanda per automatik vet hur de ska agera om de stöter på en flicka som begär hjälp. Ni kan fortsätta att arbeta med Swedavia och ha kontakter med dem, men det kommer inte att hjälpa såvida det inte finns upparbetade rutiner så att personalen på Swedavia på Arlanda vet hur de ska agera när de stöter på de här flickorna.

Det har gått ett och ett halvt år sedan jag skrev interpellationen. Jag ställde frågor om hur läget var 2016. Det har jag inte fått några svar på. Jag vet inte hur läget var 2017, för det finns inga svar på det heller. Nu är det snart sommaren 2018, och jag tycker faktiskt att det kan vara dags för socialborgarrådet att berätta hur en flicka agerar som går igenom säkerhetskontrollen med en sked i trosan och larmet går. Vad händer då? Finns det upparbetade kontakter eller inte för hur säkerhetspersonalen på Arlanda i ett sådant fall ska agera? Jag kan inte förstå varför det är så svårt att svara på den frågan!

Anförande nr 11

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, fullmäktige! Jag var på min tredje punkt i socialborgarrådets svar: Origo finns för att nå ut till så många ungdomar som möjligt.

Jaha! Jag berättade i min inledning om en 12-årig flicka. Socialborgarrådet vill alltså uppmana den här 12-åriga flickan att ta strid mot hela sin omgivning.

Nej, Åsa Lindhagen! Det är *du* som ska göra det! *Du* ska ta fajten med de vuxna! *Du* ska kalla till föräldramöte i skolorna på kvällarna, och då ska *du* vara där och prata med morbror och farbror och pappa och bröder och tala om att nu slutar ni med det här!

Du ska ge dig ut i så kallade utsatta områden – vi socialkonservativa anser snarare att det är områden där det finns alltför många människor som inte klarar av att bete sig på ett civiliserat sätt. *Du* ska gå till moskéer, *du* ska gå till ortodoxa kyrkor – *du* ska ta fajten med de här vuxna människorna! *Du* ska ställa dig framför de här karlarna, titta dem rakt i ögonen och säga: Jag ger inte fem öre, inte en spottstyver, för din bortgifteskultur! Jag spottar på den! Jag ska motarbeta den! Jag ska kämpa emot den med alla till buds stående medel, och jag och det svenska samhället ska vinna. Vi ska stampa ut din kultur tills det inte finns en våt fläck kvar!

Anförande nr 12

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Jag vill bara vara tydlig så att det inte är oklart, som jag uppfattar att interpellanten uppfattar mina tidigare inlägg.

Så här är det: Vi har haft kontakt med Swedavia om de här frågorna, därför att vi tycker att de är oerhört viktiga. Vi behöver jobba inför sommaren; det tror jag som sagt är det viktigaste. Men det utesluter inte att man också gör insatser på flygplatsen.

Vi har inte etablerat ett samarbete på det sättet som jag tror att vi skulle behöva och som jag skulle vilja se, eftersom jag konstatera att Swedavia ser ett behov av att ha kontakt med 290 kommuner varav Stockholm är en. Jag skulle ändå väldigt gärna vilja att Stockholm var med och hade ett samarbete, men det kräver ju också att två parter möts och kommer överens om hur man ska samarbeta. Och vi kan inte styra över vilka rutiner Swedavia har. Det styr de själva över.

Men jag tror åtminstone att det är väldigt tydligt att Stockholm är med på den här bollen och att vi vill gärna ha ett samarbete. Vår socialtjänst är rustad för att ta emot ungdomar om Swedavia ser att det finns unga på flygplatsen. Jag tror att vi i de

samtal som har varit har åstadkommit det, och det är åtminstone ett stort värde i att veta att i Stockholm finns det hjälp.

Jag vill dock att det ska finnas hjälp i alla 290 kommuner i Sverige, och jag vill att alla socialtjänster ska vara beredda att ta emot ungdomar som faktiskt tar ett sådant livsavgörande beslut på flygplatsen.

Jag tror också att det behövs ett statligt ansvar för att samordna detta, eftersom jag förstår att det kan finnas ett behov av stöd hos Swedavia, antingen att man har ett tydligt uppdrag till bolaget eller att exempelvis länsstyrelsen i Östergötland får ett sådant uppdrag.

Det har åtminstone funnits ett stort värde i de samtal som har varit. Min övertygelse är att det är tydligt att det finns hjälp att få i Stockholm och att vi aldrig kommer att backa om vi möter ungdomar som behöver det stödet.

Jag tror också att kunskapshöjande insatser, som har tagits upp under den här debatten, är oerhört viktigt – att man verkligen har en förståelse för hedersproblematiken och att det finns särskilda behov och problem kopplat till det som gör att man måste ha kunskap för att kunna ge rätt stöd till människor. Det är alltså en av de absolut viktigaste prioriteringarna vi har, utöver att stärka socialtjänsten resursmässigt, att också i enlighet med det första program mot hedersrelaterat våld och förtryck som staden tog för lite drygt ett år sedan jobba med kunskapshöjande insatser för att de ungdomar som vi får vetskap om behöver stöd också får det stöd som de ska ha.

§ 3 Nr 2017:13 av Cecilia Brinck (M) om möjligheterna till höjda lärarlöner

Anförande nr 13

Borgarrådet B u r e l l (S): Ordförande! Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 14

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! I likhet med alla andra interpellationer vi behandlar i den här salen har denna legat rätt länge. Den är skriven i april 2017 och utgick från den budget som majoriteten då hade lagt. Om jag nu hade kunnat stå här och säga att borgarrådet i sitt svar har lugnat mig och att jag har fått något slags försäkran om att man har tänkt på detta och har löst problemet hade jag naturligtvis generöst gjort det. Nu kan jag inte det, därför att det har man inte och så är det inte.

Det här är nämligen ytterligare ett lysande exempel på den skolpolitik som majoriteten bedriver, där avståndet mellan teori och praktik är enormt stort. Jag tror att Olle Burell och jag är överens om de grundläggande faktorerna här, om hur central lärarens betydelse är för elevernas lärande. Vi är också överens om att vi attraherar lärare på olika sätt och att lönen inte är det enda. Det skriver borgarrådet i sitt svar, och den uppfattningen delar jag helt. Det finns andra faktorer som också är viktiga när det gäller att rekrytera och behålla lärare, för det är ju ett av de största problemen vi har: att det är så många utbildade, behöriga, legitimerade lärare som inte arbetar som lärare utan som väljer att göra någonting annat. Hur behåller vi dem och hur får vi tillbaka dem? Den uppfattningen delar jag alltså helt.

När man nu vet att det är så här är frågan varför det händer så lite. Skolborgarrådet skriver i sitt svar att det är viktigt med en positiv löneutveckling, att lärare är den enskilt viktigaste faktorn för elevens lärande och att vi ska fortsätta att satsa på detta. Sedan rabblar skolborgarrådet upp en massa bra satsningar, och då kan jag med glädje säga att de är våra allihop! Det var nämligen vi som satte igång dem. Jag uppskattar generositeten i att nämna dem i interpellationssvaret, men det har ju inte hänt så hemskt mycket sedan dess, och det tycker jag är problematiskt.

Lärare i Stockholm har bra betalt jämfört med lärare på andra ställen i landet, men det är ändå svårt att rekrytera. Vi måste hålla fart i löneutveckling, vi måste hitta andra sätt att attrahera lärare, men jag skulle vilja veta, återigen, om borgarrådet anser att de satsningar som görs i Stockholm är tillräckliga och vad det egentligen betyder när borgarrådet säger att legitimerade lärare och lärare i grundskola och förskola ska prioriteras. Sedan vill jag naturligtvis också för såvitt det finns tid och utrymme få veta lite mer om hur borgarrådet ser på problemet med att rekrytera lärare på andra sätt än med löneutveckling.

Anförande nr 15

Borgarrådet B u r e l l (S): Ordförande! Tack till borgarrådet Brinck för en interpellation i ett viktigt ämne! Jag har sett fram emot att debattera det här många fullmäktige. Det var alltså inte så att svaret var sent, utan det har varit så många interpellationer före och olika omständigheter som har gjort att det är först i dag den här kommer upp.

Å andra sidan har lönerna hunnit öka ännu mer sedan interpellationen skrevs, och det är faktiskt så, kära vänner, att de senaste tre åren så har lärarlönerna ökat med i

genomsnitt 1 800 kronor per år – sammanlagt 5 400 kronor på tre år. Det är till exempel dubbelt så mycket som för en ingenjör i Stockholm. Lärarna har alltså i den meningen dragit ifrån vissa andra yrkesgrupper.

Om man jämför de här tre åren som vi har styrt med era år 2010 till 2013 ökade lönerna då sammanlagt 2 434 kronor i genomsnitt, vilket blir då 811 kronor per år. 811 kronor per år under er tid och 1 800 kronor per år under vår tid.

Det är mycket riktigt så att Alliansen lade ett förslag under valåret. Man hade satsat ganska lite – mediokert – på skolan under tre år, och så kom man på att här var det valår på gång så då fläskade man på och lovade bland annat 2 procent ökning till alla lärare i Stockholm. Detta genomförde vi. Vi tog fram de 200 miljoner kronor som behövdes för den satsningen, och jag tycker att det är bra att förslaget kom och att vi kunde genomföra det. Vi valde att göra det.

Vi har en regering som har satsat på lärarlöner, och jag tycker heller inte att man kan räkna bort de statliga lönesatsningar som har gjorts. Det görs ju nämligen till stor del med pengar som kommer från Stockholm och som går in till staten på olika sätt, och att vi då får tillbaka några hundra miljoner som går till våra lärare är väl alldeles ypperligt. Dessutom finns det olika behörighetsgivande program som gör att lärare kommer upp i lön utifrån att man skaffar sig högre utbildning. Det finns också en löneglidning utifrån att läraryrket lider av samma brist på personal som väldigt många andra yrken. Men sammantaget, det som är intressant i dag är att konstatera att lärarlönerna har gått upp med 30 procent på fyra år, med 8 855 kronor i genomsnitt.

I den meningen hoppas jag att borgarrådet Brinck kan tycka att det är bra att lärarlönerna har ökat så mycket mer än vad de gjorde under de borgerliga åren här i stadshuset.

Jag vill också passa på att försöka rätta till en lögn som sprids, och det är att vi skulle satsa mindre på skolan än vad de borgerliga gjorde under sina år. Så är det inte. I genomsnitt har den här majoriteten satsat 60 miljoner kronor mer per år under våra fyra budgetår än vad de borgerliga gjorde under sina fyra sista budgetår.

Anförande nr 16

P e r O s s m e r (SD): Ordförande! Det kom ett kortfattat svar från borgarrådet, och han sa särskilt att läraren är den enskilt viktigaste faktorn för elevens lärande. Det är ett uttalande jag håller med om. Det finns många framstående personer som har kommit från enkla förhållanden, där en kunnig och intresserad lärare har betytt mycket och lett till att dessa personer har valt en framgångsrik framtida bana.

Den näst viktigaste faktorn för eleven är som bekant föräldrarnas intresse för studier. En tredje är också viktig, och det är elevens begåvning.

Hur får vi då de här duktiga lärarna? Det är klart att vi kan ha karriärtjänster, höjd status och höjda löner, och självklart är det så att läraren ska vara bäst i klassen. Sedan är det fråga om urvalet, alltså rekryteringen. I Finland har man nio sökande till varje plats på lärarutbildningen. I Sverige är det tyvärr så att även om man har helt undermåliga provresultat så kan man komma in.

Jag vill säga att en gång fanns det i Sverige någonting som hette lektorer. De var som regel disputerade och kunde sina ämnen. Några var till och med professorskompetenta. Nu är det så att lektorer faktiskt fortfarande finns kvar. Det ställs krav på dem om forskarutbildning, alltså att de är doktorerade eller i varje fall licentiater. Det verkar tyvärr som att de inte har någon framträdande plats i Stockholm. De kanske inte passar i utbildningsförvaltningens jämställdhetsplaner för lärare. De kräver ju också högre löner än sina kolleger.

I Uppsala har man ett annat synsätt. I varje fall ett 80-tal lektorer i centrala ämnen är målsättningen. Nu har man i Stockholm gått ut med, och jag förmodar att det har satts i sjön, ett försök att ge lärare i vissa så att säga svåra skolor 6 000 kronor mer i månaden under 2018. Det är alltså nio månader. Det är ingen lång period, men det är i alla fall ett försök.

Konstigt nog läste jag i Dagens Samhälle i förra veckan att i Stockholm har man inte använt de pengar man fått av staten för att anställa fler förstelärare. Det är alltså något som inte går ihop.

Jag tror inte att det är som skolförvaltningen och Cecilia Brinck säger, att smetar man bara ut tillräckligt med schablonpåslag så blir allt bra. Frågan om att få lärare med god kvalitet är svårare än så. Det gäller att från början få bra lärare med rätt kompetens. Det är själva nyckeln till framgång.

Anförande nr 17

Borgarrådet B r i n c k (M): Jag måste börja med att säga att nu är jag lite konfunderad. När sade jag att bara man smetar ut schablonpåslag så blir allting bra? Jag har suttit i fullmäktige sedan 2002, och jag har oavbrutet sagt motsatsen, nämligen att man inte löser skolans problem genom att smeta ut pengar planlöst. Det kanske vore bra om Per Ossmer lyssnade lite grann på vad någon annan säger någon gång.

Det blir lite ironiskt här på många sätt, till exempel att bli anklagad av Olle Burell för att ha smetat på pengar på skolbudgeten till valåret. Har du läst din egen budget inför detta valår? Först gör ni de lägsta schablonpåslagen i budgeten för 2017 på tolv år. Sedan vräker ni på pengar, eller vräker och vräker, men ni lägger på lite mer pengar för nästa år.

Jag vill inte vara ofin och påstå att detta har något samband med det faktum att det är valår i år, men det är lite svårt att skilja sig helt från den tanken. Det var ju faktiskt så, om vi nu ska ta den debatten igen och påminna fullmäktige och eventuella lyssnare och tittare, att jo, ni lägger på mer i pengar. Men det handlar om volymökningar. Volymökningar är inte satsningar. Volymökningar gör man när man har fler elever. Det är ren skolpengsmatematik!

Jag tror fortfarande att vi är överens om grunden i det här, nämligen att det är viktigt med bra lön för att attrahera bra lärare. Men jag längtar fortfarande efter den dag när jag ser att ni gör någonting annat också. I årets budget har ni 13 miljoner till höjda lärarlöner i ytterstaden. Det är 13 miljoner. Det räcker till lönehöjningar för kanske 80 lärare. I praktiken blir det ju inte ens så, utan det vi ser nu är att det är två skolor i ytterstaden som får höjda lärarlöner – två skolor i nio månader. Detta är ju inte seriöst, Olle Burell!

Anförande nr 18

Borgarrådet B u r e l l (S): Ordförande! Om vi håller oss till siffror är det så att vi i genomsnitt under våra fyra år har ökat mer än 60 miljoner kronor mer än vad ni gjorde under era fyra år. Vi har tillfört ytterligare en miljard till utbildningsbudgeten varje år. Det har dels varit prestationsökning som har täckts till fullo, dels schablonökningar.

Första året och andra året höjde vi ganska rejält, för ni hade hållit budgeten nere under era åtta år. År 3 sade jag i fullmäktige att det här är inget fett år. Det var inte ett fett år förrförra budgetåret. Men så har vi nu med årets budget sett till att vi i genomsnitt har ökat betydligt mer än vad ni har gjort. Inte för att det finns något egenvärde i det, men utifrån vad verksamheten behöver.

Vi kan också konstatera när vi tittar på stadsdelsnämndernas förskoleverksamhet att första året som vi bestämde fick stadsdelsnämnderna ett överskott på 67 miljoner kronor på förskolan. De hade alltså fått lite för mycket pengar, vilket antagligen hade drabbat något annat budgetområde. År 2016 hade de 47 miljoner kronor över på förskolesidan och förra året 38 miljoner. Det har alltså inte varit någon svältkur, vilket ni ibland försöker säga, och det har det inte heller varit på utbildningsnämndens budget, där vi nu det senaste budgetåret har gått med plus 140 miljoner kronor.

Det man måste förstå i sammanhanget är hur ekonomin trots allt kan se lite olika ut på olika skolor. Ni har ju utifrån en alarmistisk utgångspunkt försökt skrämma upp folk med att det skulle vara kris och katastrof på flera grundskolor, vilket det inte är. Det är sant att några har haft problem med underskott, och då finns det två huvudsakliga anledningar: Antingen är man i ett uppbyggnadsskede; det finns nämligen inte någon jättebra modell för att ge uppbyggnads- eller riskkapital, kan man säga, till nya skolor, eller så är det strukturella fel som leder till suboptimering på en skola. Om vi tar Hässelbygårdsskolan som exempel har de minst 100 000–120 000 kronor per elev i elevpeng med de socioekonomiska tillägg som finns. Jag räknar lågt här. Om en elev försvinner ur klassrummet till en annan skola försvinner också 120 000 kronor. Om det är fem elever som försvinner från den skolan är det 600 000 kronor, vilket är en hel tjänst. Det är ingenting som man justerar hur snabbt som helst.

Om vi tänker oss många klassrum där det är 24 elever i stället för 28 elever förstår ni att det är 4x120 000 kronor, en halv miljon, som fattas i varje klassrum i onödan, eftersom vi har ett ganska dumt skolsystem i Sverige där man inte ser till att använda alla pengar, utan det drivs fortfarande enligt er princip om en marknadsmodell. Den försöker vi på olika sätt att lindra effekterna av och öka stabiliteten.

Anförande nr 19

P e r O s s m e r (SD): Ordförande! Det här är närmast en kort replik, eftersom jag blev apostroferad av Cecilia Brinck. Jag får säga att jag kanske inte hängde med när hon talade till mig. Hon talade så väldigt fort om 2016 och hur det var då.

Jag kan inte förstå var problemet ligger. Interpellationen handlar ju om höjda lärarlöner, och det är klart att man vill ha det. Sedan säger hon att hon inte vill bre på med några lärarlöner.

Vad jag ville med mitt inlägg var att ta upp att det inte enbart är en fråga om höjda löner utan en fråga om rekrytering så att man får de rätta lärarna och att man får

kvalificerade lärare. Det var därför jag nämnde, med särskilt beaktande av min gymnasietid, de lektorer som jag hade som alla i princip var disputerade. En del var ganska framstående och kända även som forskare.

Min uppfattning är att när det gäller att få de rätta lärarna så ska man börja från toppen. Sedan är det ju inget fel att man ger dem bra löner, men det är inte den springande punkten.

Anförande nr 20

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! Jag ska nu vara lite ofin och läsa högt ur majoritetens budget: Grundskoleschablonen för årskurserna 4–9 2011 2,1 procent; 2012 2,0 procent; 2013 3,0 procent; 2014 3,4 procent; 2015 2,4 procent; 2016 1,8 procent; 2017 1,3 procent; 2018 2,5 procent. Då får ni själva fundera på när man höjer mer och när man höjer mindre.

Det är också så i dag att av de kommunala grundskolorna går 65 med underskott, och 55 går med nollresultat eller plus. Bland de skolor som går med stora underskott finns flera skolor med ökande elevantal.

Volymförändringar är inte satsningar! Kan vi bara enas om detta en gång för alla tror jag att vi har en del att vinna i den framtida skoldebatten i den här salen. Vem som höjer mer eller mindre kan vi också fajtas om, men det blir väldigt besvärligt när vi inte slåss med öppna kort. Ni har höjt schablonen betydligt mycket mindre än vad vi gjorde.

Anförande nr 21

Borgarrådet B u r e l l (S): Det är alltså så att vi ha höjt tilldelningen med över en miljard per år. Det betyder, när man tittar på de fyra år som vi har styrt jämfört med de fyra år som de borgerliga styrde senast, att det är 60 miljoner kronor mer per år. Så är det med det.

Om vi nu ska prata om satsningar på löner för våra medarbetare, som är så viktiga för att utveckla verksamheterna, glömde jag nämna att vi förra året också gjorde en riktad satsning för att höja skolledarnas löner med ytterligare 2 procent. Stockholms stad är löneledande i Sverige för de allra flesta lärarbefattningarna, och det är vår absoluta ambition att fortsätta vara det.

Det har nämnts här att det i år görs ett pilotprojekt, ett test, som följs väldigt noggrant av förvaltningen, där de 13 miljoner som vi i den här salen anslog för att utbildningsförvaltningen skulle kunna göra ett test med lönetillägg på skolor med tuffa utmaningar ska kunna användas på ett sätt som förvaltningen bedömer ger mest pang för pengarna i den meningen att man ska kunna följa om det är det, ett lönetillägg, som faktiskt gör att man lyckas behålla lärare och rekrytera fler. Vi lägger budgetar år för år, och jag har sagt ett flertal gånger att om det här experimentet som vi hinner sätta igång under detta år visar sig vara så lovande och intressant framför allt – det är ju graden av intresse här som är det viktiga – är det klart att vi fortsätter med det.

Varför det här pilotprojektet är viktigt är för att utröna om lönen är nyckeln. Men utöver det görs en satsning som jag tycker är minst lika viktig, nämligen att utbildningsförvaltningen centralt har bildat en särskild grupp som ska hjälpa de 35

skolor som har det tuffast att få behöriga lärare med rekrytering. Då är vi inne på det som jag tror att Cecilia Brinck var mest intresserad av i sitt första inlägg, i tillägg till det här siffertricksandet, eller diskussionen om det: Vad är det som skapar attraktivitet för läraryrket, det som lägger grunden, grundförutsättningarna för att kunna få alla de lärare vi behöver?

Det är naturligtvis utvecklingsmöjligheter som lärare. Om ska vara i ett yrke i flera decennier vill man ju veta dels att man har en bra lön och att man åtnjuter respekt och status och får erkänsla för det arbete man gör, dels att man kan förkovra sig, att det finns tid att jobba tillsammans med kolleger, att utveckla verksamhet och metoder tillsammans med dem och att man har en närvarande pedagogisk lärare.

Och det är det vi ser: När man satsar på välriggad skolledning och fler lärare som har kolleger som kan samarbeta liksom en elevhälsa så att läraren kan vara lärare i stället för både skolsköterska och kurator ger det effekt på resultaten. Det är vägen framåt!

§ 4 Nr 2017:14 av Joakim Larsson (M) om den ökade trångboddheten i Stockholm

Anförande nr 22

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Jag hänvisar till det utdelade svaret.

Anförande nr 23

Borgarrådet L a r s s o n (M): Ordförande! Den här interpellationen blir lite av en tidsresa, inte bara för att det tycks ta väldigt lång tid att få svar på de interpellationer som vi skickar in. Det handlar även väldigt mycket om den tid som rådde för hundra år sedan, inte bara i den här staden utan i hela landet, och det handlar om trångboddhet.

Vi är i dag i ett läge att trångboddheten är anmärkningsvärd, i en stad som utvecklas. Trots den bostadsbebyggelse som pågår i mycket hög takt står vi med en hög otrygghet inte bara i ytterstadsområden utan även i innerstaden.

Orsaken till att jag över huvud taget skrev den här interpellationen var egentligen en annan. Jag var nämligen runt i ett antal kommuner i länet och försökte kika på hur man löste frågan om EBO, alltså det egna boendet som många som har kommit till Sverige de senaste åren som flyktingar har lyckats lösa på det ena eller det andra sättet – eget boende kontra det anvisade boendet som vi alla är överens om att vi ska försöka lösa på olika sätt.

Det var för lite konkreta siffror som gick att få fram, alltså hur många det egentligen var som löste boendet själva sätt och vad det fick för konsekvenser i det enskilda fallet. Jag fick bland annat höra talas om en situation i en länskommun, där 35 personer bodde i en lägenhet. Det var det värsta exemplet, men det fanns andra knepiga exempel där 20 och 25 personer bor i samma lägenhet och där förhållandena var oerhört besvärliga för dem som bodde där. Det skapade väldigt knepiga situationer också för de barn och ungdomar som var inblandade; de fick i praktiken varken studiero eller möjlighet till egen tid.

Det här är ett problem som kommunerna måste lösa, och min tanke med att ta upp frågan i KSL och också besöka de här kommunerna var helt enkelt att försöka hitta lösningar på ett lösningsorienterat sätt.

Jag ville därför ha svar på vad den styrande majoriteten har tänkt på när det gäller EBO-frågan. Hur ska vi hantera detta som riskerar att bli ett väldigt stort problem och är det redan i dag? Jag tycker tyvärr inte att jag har fått svar på någon av de frågor som jag ställde i anslutning till det.

Anförande nr 24

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Interpellationen, kan alla se som har läst den, är väldigt brett ställd kring de viktiga frågorna om trångboddhet, och jag tänkte ta det lite grundligt från början.

Det viktigaste svaret på alla de här frågorna om trångboddhet, oavsett aspekt, är ett högt och omfattande bostadsbyggande. Här har också den nuvarande majoriteten varit väldigt framgångsrik, både när man jämför med tidigare kommunledningar och när vi jämför med miljonprogramsåren. Vi har nästan fördubblat antalet markanvisningar. De ligger de senaste två åren på i genomsnitt en bra bit över 9 000 per år. Antalet

planer har de senaste två åren legat på drygt 8 000. Under de borgerliga åren låg markanvisningarna på ca 4 000 respektive 5 000 godkända planer per år.

Ytterligare ett faktum som är viktigt i den här frågan är upplåtelseformerna. Där har både andelen och antalet hyresrätter ökat kraftigt, vilket ju är särskilt glädjande utifrån att det faktiskt, som alla vet, är lättare att kunna efterfråga hyresrätter jämfört med bostadsrätter, även när det gäller boendekarriärsaspekten.

Detta bostadsbyggande är naturligtvis en förutsättning för att kunna minska trångboddheten och även lösa bostadsfrågan för alla stockholmare. Men Stockholm lider också fortfarande av den borgerliga politiken när det gäller just trångboddhet, kopplat till att omkring 30 000 kommunala bostäder såldes ut. Det var hyresrätter framför allt i innerstaden och närförort som ombildades till bostadsrätter. Detta, skulle jag nog säga, kanske har varit den enskilt största kommunala åtgärden som orsakat att resurssvaga hushåll i dag bor trångt, i alla fall betydligt trängre än om inte ombildningarna hade skett i denna omfattning. Dessutom blev resultatet en omfattande förmögenhetsöverföring från skattebetalarna till enskilda hushåll. Summa summarum: Segregationen ökade kraftigt i vår stad.

Det är viktigt att samtliga kommuner tar ansvar för bostadsbyggandet. Alla gör inte det, och sämst i klassen är en del moderatstyrda kommuner i nordostsektorn. Dessutom driver Moderaterna frågan om marknadshyror – kanske kan vi här och nu få svar från borgarrådet Larsson om synen på dessa – vilket ni har tagit kongressbeslut på och annat, vilket dramatiskt skulle förvärra situationen för resurssvaga hushåll. Moderat politik innebär därför bevisligen en ökad trångboddhet i Stockholm.

Det statliga ansvaret tycker jag också måste framhållas. Det behövs åtgärder som underlättar boendekarriärer. Många bor i för stora lägenheter, medan andra behöver just större bostäder. Det gäller beskattning: fastighetsskatt, bostadsbidrag och mycket annat.

Sammanfattningsvis: mer socialdemokratisk politik och mer samarbete över blockgränsen tycker jag är två viktiga lösningar för att minska trångboddhet.

Anförande nr 25

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, fullmäktige! Jag läser ur interpellationen, där Joakim Larsson berättar så här för oss: ”Redan för 100 år sedan var bostadssituationen i Sverige svår, en tredjedel av svenskarna var trångbodda.”

Jag kan bekräfta Joakim Larssons uppgifter. Min morfar Olle Bull växte upp kring 1920 i Aspudden med sin mamma och lillasyster. Mamman hade faktiskt ett förstahandskontrakt på en enrumslägenhet där, men då hyrde de ut rummet till en annan familj och bodde själva alla tre i köket och sov där. Dagtid hade den andra familjen tillgång till köket. Det var trångbott!

Graden av trångboddhet är en funktion av många bestämningsfaktorer. I mitten på 70-talet när jag gick på gymnasiet gjorde vi ett grupparbete om Lärkstaden. Då visade det sig att lägenheterna i Lärkstaden snittade på ungefär 200 kvadratmeter, och antalet boende i varje lägenhet låg på 1,7. Det var väldigt många änkor som bodde i de där lägenheterna. Det beror alltså på hur man utnyttjar befintligt bostadsbestånd.

Det här är då en utmaning för er politiskt korrekta tvångströja, men allt annat lika finns det finns ett samband mellan antalet människor och tillgänglig bostad och bostadsyta. Ökar man då befolkningen snabbare än man ökar bostadsbeståndet, det vill säga bygger, ja, då ökar trångboddheten. Befolkningsökningen bör alltså hålla jämna steg med ökningen av bostadsbeståndet.

Då blir den här interpellationen lite lattjo. Det är ju inte så länge sedan Joakim Larsson var med på moderata partistämmor och dansade och sjöng att ju fler människor som kommer till Sverige, desto bättre är det. Ju fler människor i Stockholm, desto bättre är det! Ni var väldigt upphetsade över den här befolkningsökningen.

I dag befinner vi oss i en situation där det kommer 100 000 och ännu fler till Sverige varje år. Då blir det väldigt konstigt att Joakim Larsson med den bakgrunden helt nyligen sjöng befolkningsexplosionens lov. Nu kommer däremot Joakim Larsson och klagar på trångboddheten, som om han inte kunde ha förstått att det var det som hans partis politik skulle leda till.

Jag ska inte ta några fula ord i munnen, men jag tror att vi alla vet vad jag tänker!

Anförande nr 26

Borgarrådet L a r s s o n (M): Det stämmer, vi vet alla vad Rickard Wall tänker.

Nu tänkte jag ägna mig åt interpellationen. Det som är beklagansvärt i det här sammanhanget är att det borgarrådet Valeskog gör när han ska svara på en interpellation är i praktiken att bara läsa ur sitt eget svar. Det jag försökte poängtera, lite hyggligt faktiskt, var att interpellationssvaret faktiskt inte svarar på en enda av de frågor som jag har ställt.

Det är frågor som rör EBO-problematiken, alltså enskilda individer som riskerar att fara väldigt illa och hamna i en social miljö som vi måste ta ansvar för att hantera, och det faktum att jag ställer de här frågorna kräver väl ändå någon form av tankegods från majoritetens sida. Men det är möjligt att jag har ställt frågan till helt fel person när det är frågan om att på ett seriöst sätt fundera på hur vi ska hantera EBO-frågan i Stockholm.

I Södertälje berättade kommunalrådet Boel Godner för mig att det 2016 var över 900 personer som kom till Södertälje i enlighet med EBO-begreppet. I Stockholm var det tusentals. Vi kämpar tillsammans på många sätt, vilket jag tycker är bra, med att hitta lösningar för det som kallas anvisningsboende, ABO. Men det här är en grupp som riskerar att komma i skymundan, och vi måste ha en politik i den här staden som ser individerna och de enskilda ungdomar som bor i dessa lägenheter och som i flera fall riskerar att fara väldigt illa.

Jag inser att jag kanske inte borde ha ställt den här frågan till Jan Valeskog utan till någon helt annan person. Jag förväntar mig kanske ett svar från till exempel Miljöpartiet kring den här frågan, som i alla väsentligheter faktiskt riskerar att bli en mycket allvarlig social fråga i delar av Stockholm.

Det är dessutom helt oseriöst att från talarstolen börja prata om de ombildade hyresrätterna som ett problem i samband med EBO. Vi har olika politik när det gäller

att låta hyresgästerna friköpa sina lägenheter, men med all respekt: Det är ju inte så att alla de bostäder som borgarrådet Valeskog hänvisar till plötsligt skulle stå till förfogande för dem som flyttar hit i eget boende. Det är ju larvigt; det finns inte en människa som tror det. Det är som vanligt bara bluffmakeri när man ska hålla på och debattera en seriös fråga i den här salen!

Anförande nr 27

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Som alla ser som har läst den här interpellationen handlar en fråga av fyra om EBO och resten om trångboddhet. Det är inte så att exemplen med de här 32 personerna som bor i en lägenhet, eller vad borgarrådet Larsson sade, är det enda problemet med trångboddhet. Uppskattningsvis 25 procent av hushållen i Stockholms län betraktas som resurssvaga, där sambandet till trångboddhet självklart är stort, oavsett hur många som bor i lägenheten. Det här är en komplicerad fråga som absolut är kopplad till vad det kostar att hyra och bo i en lägenhet, liksom tillgången på lägenheter.

Det var det jag beskrev: Det som är viktigt att lösa, oavsett vilken typ av trångboddhet vi pratar om och vilka resurssvaga hushåll som vi pratar om, är att åstadkomma ett kraftigt ökat bostadsbyggande. I den delen har vi hittills varit väldigt lyckosamma.

Samma sak när det gäller det här med ombildningen. Det är klart att om utbudet av hyresrätter minskar kraftigt, även genom att det byggs, som ni gjorde, väldigt lite hyresrätter, innebär det ju att just de här resurssvaga 25 procenten i ett länsperspektiv som inte har råd att efterfråga bostadsrätter – allra minst – också får svårare att få tag i hyresrätter. Det här sambandet finns absolut om vi tittar på vad som har hänt under de här åren.

Den nya bosättningslagen har generellt sett minskat antalet EBO. Sedan har vi den speciella situationen i storstäderna. Jag vet inte om Moderaterna har tagit något annat ställningstagande på nationell nivå när det gäller EBO. Det har jag inte sett någonstans i så fall. Det är väl snarare ni som är svaret skyldiga: Anser ni att den ska avskaffas?

Vad jag tycker är ett problem med Moderaterna i Stockholms län i en del kommuner är hur svårt det var för en del att ta det här ansvaret, fast det var väldigt välbeställda moderatkommuner, som obstruerade och var starkt kritiska till att ta det här ansvaret kopplat till bosättningslagen och den fördelning av antalet flyktingar som det handlar om där. Jag tycker att det var ganska otrevligt att konstatera att det var på det viset. Nu var väl det här löpt på ganska väl, generellt sätt, i många kommuner och även i Stockholm.

Frågan om trångboddhet är som sagt inte bara begränsad till EBO. Då tror jag att borgarrådet Larsson underskattar problemet, för det har vi i stora delar av samhället och då måste vi lösa detta med en del kommunala åtgärder men också med en hel del statliga åtgärder. Det var det jag sade: Där skulle det behövas lösningar över blockgränserna, och det vore intressant att höra hur borgarrådet Larsson ser på statliga åtgärder i den här riktningen.

Anförande nr 28

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Ordförande! Tack till Joakim Larsson för att han väcker en väldigt viktig fråga! EBO instiftades ju av en Carl Bildt-regering

för att flyktingar skulle få betala för sitt eget boende. Resultatet ser vi i dag i form av trångboddhet, som borgarrådet lyfter upp. Vi ser också att de som drabbas allra hårdast av det här är kvinnor och barn, eftersom de har mindre förutsättningar att skaffa sig ett arbete, ofta hamnar i isolering och har svårare att ta sig ur de boende där de hamnar, till exempel hos släktingar i trångboddhet bland många andra människor.

Det här är delvis en nationell fråga, där vi i FI gärna skulle se att man tittar närmare på modellen med VEBO, det vill säga väldigt eget boende. Men det är såklart också en kommunal fråga om hur vi agerar här i Stockholm. Jag ställer mig undrande till hur Joakim Larsson förhåller sig till att ni under er period sålde ut tiotusentals hyresrätter och väl skulle gärna fortsätta med det om ni fick chansen efter nästa val.

Hur ska det kunna motverka trångboddheten som vi nu ser i Stockholm, där väldigt många råkar väldigt illa ut, där vi också ser hur unga hamnar i kriminalitet bland annat som en följd av trångboddhet eftersom man inte har studiero att läsa sina läxor i hemmet. Man hänger ute på torgen, man hänger ute på nätterna för att man inte orkar vara hemma med en massa andra människor.

Det handlar om hur man ska motverka fattigdomen, och där har vi i den rödgrönrosa majoriteten satsat väldigt mycket på de grupper som drabbas allra hårdast av det här, till exempel genom arbetsmarknadsåtgärder för unga i förorten och för kvinnor och specifikt nyanlända kvinnor, för att bryta isoleringen och se till att de får en möjlighet att komma ut i samhället.

Anförande nr 29

Borgarrådet L a r s s o n (M): Jag hade inte tänkt starta en bostadspolitisk debatt, men det gläder mig att Sissela Nordling Blanco i alla fall ser problemet och dessutom har funderat på hur man skulle kunna tänka sig lösningar på detta. Det är uppenbarligen mer än vad Jan Valeskog från Socialdemokraterna har gjort.

Det är ju så det inte görs tillräckligt för den gruppering vi pratar om. Det behöver göras betydligt mer, och det som jag var ute efter var att få se vad majoriteten har för idéer kring det växande problem som EBO ändå kan innebära.

Jag tycker också att det är lite märkligt att Valeskog när man ställer frågor kring detta alltid tar upp frågan om att det finns moderatledda kommuner som obstruerar. Jag kan meddela att de inte har obstruerat vad gäller antalet lösningar, för de har ju löst ABO-frågan. Men nu pratar vi om EBO-frågan.

Det som de har lyft och som förvånar mig att den här majoriteten inte är intresserad av att diskutera är ju problemet med att få fram vettiga, acceptabla lösningar i enlighet med anvisningslagen. Det vi ser nu är ju att ett antal kommuner inte har möjlighet att ta fram de moduler på rätt platser som behövs för att kunna möta anvisningslagens krav.

Mig veterligen har väl inte heller Jan Valeskog lyckats få en enda modul på plats – eller? Finns det några moduler på plats i dag över huvud taget? Det finns andra lösningar med vandrarhem och annat, och det är bra, men vi har ju yrkat bifall till ett antal förslag på placeringar av moduler. Men de finns inte på plats. Varför? Vi måste se till att lagstiftning och annat gör det lättare att få tillfälliga lösningar på plats när vi

hamnar i diverse olika krislägen, inte bara på grund av världsläget utan också vid andra tillfällen då vi behöver snabba lösningar.

Men där är ni inte ens villiga att diskutera. Då ska ni i stället hänvisa till att det är några M-kommuner som ser det här problemet; vi löser allting. Men ni har ju inte löst allting! Ni har inte löst det, och det är det vi försöker komma till: Vi behöver hitta boendelösningar både för dem som är anvisningsplacerade, och vi måste också komma ihåg att det finns väldigt många som har flyttat hit på egen hand. Hamnar de då i bostäder där man lever mer än 10–15 personer i en och samma bostad skapar det sociala problem som vi måste hantera, oavsett vad som var skälet till att EBO infördes eller att vi har haft olika politik genom åren som kanske har underlättat eller försvårat den situation vi har i dag.

Hur ska vi lösa problemet i dag? Inga svar fick jag!

Anförande nr 30

Borgarrådet V a l e s k o g (S): De flesta i den här salen vet säkert svaret på en direkt fråga om moduler för tillfälliga boenden att det är på väg fram ett antal sådana projekt. Att det har försenats vet vi också orsaken till; det handlar om överklaganden. Men jag kan lova borgarrådet Larsson att det kommer att ställas upp ett antal moduler som kommer att fungera som tillfälliga boenden under en tid. Stockholm har också löst, på ett föredömligt sätt skulle jag vilja säga, dessa utmaningar enligt den nya bostättningslagen.

Sedan är det precis så, och det var det jag försökte få borgarrådet Larsson att förstå, att när det gäller trångboddhet är det inte bara i staden och kommunen utan i regionen ett stort och växande problem med ökande befolkning, där många är trångbodda och enligt statistiska definitioner även resurssvaga rent ekonomiskt. Därför blir det väldigt intressant så här nära valet: Vad är det för lösningar som de olika partierna står upp för?

Då vet vi att från högerkanten, i alla fall från Moderaterna, men även från andra om jag har förstått det rätt, är det fråga om att införa högre hyror – att införa marknadshyror och öka boendekostnaden. Kan det minska trångboddheten, undrar man? Knappast!

Ni vill sälja ut en hel del fastigheter och ombilda mera, för då får vi ökade intäkter. Det har ni också pratat om en hel del. Kommer färre hyresrätter, då de ombildas, att underlätta problemen med trångboddheten för de här stora grupperna? Knappast!

Ni har heller inte den ambition som vi bevisligen har lyckats med ganska bra, nämligen att ha en hög produktionstakt av hyresrätter. Vi låter också allmännyttan ta del i arbetet att bygga hyresrätter, till exempel Stockholmshus med lägre hyror, med speciella projekt där vi markanvisar och man har tävlat med låga hyror och där vi har en produktion av hyresrätter som är nästan på 60 procent. Det är helt andra siffror än vad ni kunde prestera, så all den politik vi bedriver kommer successivt absolut att minska trångboddheten och öka tillgången på bostäder rejält.

Ert alternativ som ni ställer upp i det här valet med – marknadshyror, utförsäljningar – kommer att ha motsatt verkan.

*§ 6 Frågestund**Fråga nr 1. Pressat läge i stadens förskolor*

Anförande nr 31

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! Stockholm har många bra förskolor som vi föräldrar lämnar våra barn till. Men de är under stark press. Många förskollärare samlas just nu under hashtaggen #pressatläge, där de beskriver den tuffa situationen som råder inom förskolan i dag.

Det är hög tid att lyssna. Men jag undrar om den socialdemokratiska majoriteten och finansborgarrådet verkligen lyssnar till förskollärare och föräldrar. När den S-ledda majoriteten tillträdde för fyra år sedan fanns det storslagna löften om mindre barngrupper och bättre arbetsmiljö i förskolan. I stället har hälften av Stockholms stadsdelar fått större barngrupper jämfört med 2014. Vi kan se hur sjukfrånvaron ökar i de allra flesta stadsdelarna, och andelen förskollärare har sjunkit i de allra flesta stadsdelar.

Hade våra roller varit ombytta hade finansborgarrådet stått här och kallat de här löftena för svek. Min fråga är därför: Vad kallar finansborgarrådet detta nu?

Anförande nr 32

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Tack så mycket, borgarrådet König Jerlmyr, för frågan! Jag har en annan vokabulär, så vad jag har skulle ha sagt är nog inte i närheten av de ord hon försöker lägga i min mun.

När det gäller förskolan är jag väldigt tydlig med att förskolan ska utvecklas. Vi ska vara väldigt stolta över den svenska förskolan. Vi har fantastiska medarbetare, både förskollärare, barnskötare, kökspersonalen i våra förskolor, som gör ett fantastiskt arbete för förskolan. Men vi har brist på människor som vill arbeta i förskolan, och vi har också brist på utbildade barnskötare och förskollärare.

Därför handlar vi upp ännu fler platser så att våra barnskötare som vill utbilda sig till förskollärare ska få göra det. Vi har också anställt fler förskollärare i Stockholms förskolor.

Vi har 290 kommuner i Sverige. Om borgarrådet König Jerlmyr vill diskutera barngruppernas storlek är det så att Stockholm ligger bland de bästa. Vi har i snitt 14,3 barn i en förskolegrupp. Det är bara 13 kommuner av 290 som är bättre än oss, med mindre barngrupper. Vi jämför oss gärna med andra kommuner i Sverige, och där är vi alltså bland de bästa i klassen. Runt om i världen finns det ingen förskola som är lika bra som den svenska.

Men vi har samtidigt utmaningar. Fler ska vilja utbilda sig och jobba inom vår fantastiska verksamhet – svensk förskola!

Anförande nr 33

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Nu handlar det om barngrupperna i Stockholm, och under Alliansens tid kunde vi hålla barngruppernas storlek nere.

Nu ser vi inte bara hur barngrupperna ökar med ett barn eller mer på många håll, utan också hur sjukskrivningarna ökar. De är uppe i 10 procent i vissa stadsdelar. Det är många förskollärare som väljer att lämna förskolan i Stockholm, och vi behöver vara en attraktiv arbetsgivare, jobba med arbetsmiljön och avlasta förskolläraren i dennes yrkesroll för att fler ska kunna välja Stockholms förskolor.

Föräldrar är nu oerhört oroliga. De samlades i en stadsdel nyligen för att göra rätten till heltid, som ni har lagt fram, till en valfråga, eftersom det just sätter press på befintlig personal med ännu fler barn, när deras föräldrar dessutom är föräldralediga.

Vore det inte bättre att erkänna att just den här reformen har ökat pressen på förskollärare? Det är inte vad Stockholms förskolor behöver!

Anförande nr 34

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Reformen om rätten till heltid handlar just om att vi har ökat valfriheten för föräldrarna. Vi har ökat möjligheten att kunna ha barnen på heltid i förskolan. Till skillnad från Moderaterna kommer inte vi att välja bort barn från förskolan. Är det så att man får ett syskon ska man fortfarande ha rätt till förskola på heltid.

Jag är glad över att ni gör det här till en valfråga, för det är ju det som så tydligt visas: Jag och Socialdemokraterna vill utveckla välfärden. Vi står upp för en förskola som inte väljer bort barn. Ni vill sänka skatterna och välja bort barn från förskolan.

Vi vill utveckla svensk välfärd, inte avveckla den, och det är en grundskillnad mellan oss socialdemokrater och er moderater!

Anförande nr 35

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! Moderaterna och Alliansen värnar en kvalitet i förskolan – alla barns rätt till en förskola med god pedagogisk verksamhet som oftast sträcker sig från 09.00 till 15.00. Det är alltså inget barn som går miste om detta, och det är viktigt för oss.

Däremot är vi oroliga, precis som så många förskollärare i Stockholm, att det hela tiden kommer ökad press och nya direktiv utan att man tillför ytterligare satsningar. Ni har ju slösat bort en skattehöjning som i alla fall inte går till de nya reformerna i förskolan. Snarare är det så att förskolorna ska ta emot ännu fler barn, men de får inte ytterligare medel för det, och då har vi en situation där många skulle kunna arbeta i våra förskolor men väljer bort det.

Vi behöver fundera på hur vi ska göra detta yrke attraktivt, och då handlar det om mindre belastning på förskollärare, fler karriärtjänster, möjlighet också till kollegialt lärande och att kunna prioritera pedagogisk verksamhet och inget annat. Det kommer Moderaterna och Alliansen att kämpa för!

Anförande nr 36

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Det är väldigt skönt att det finns en oerhört tydlig skillnad mellan Moderaterna och Socialdemokraterna i hur man ser på välfärden: Jag står upp för att alla barn ska ha rätt till heltid i förskolan, oavsett familjesituation.

När det gäller föräldrars nöjdhet med förskolan var 84 procent av föräldrarna nöjda när Alliansen styrde i Stockholm. Det är en bra siffra. Ni ska vara nöjda med 84 procent. När vi styr Stockholm är dock 88 procent av föräldrarna nöjda med förskolan. Vi har alltså lyckats öka nöjdheten, och det handlar just om att vi utvecklar förskolan i stället för att, som ni, välja bort barn. Ni vill välja bort barn så att ni kan sänka skatterna!

Fråga nr 2. MIPIM - avtal mellan Stockholms stad och avtalspartners

Anförande nr 37

Borgarrådet E d h o l m (L): Staden har ju ett avtal med ett antal fastighetsägare, byggare och så vidare inför MIPIM, den stora fastighetsmässan i Cannes som äger rum varje år. Där har staden tillsammans med dessa partners ett avtal där man delar på kostnaderna för till exempel monter, olika typer av program och så vidare. Detta kan man naturligtvis ha synpunkter på, men jag kan tycka att det är rätt bra att det inte är stadens skattebetalare som betalar för detta i huvudsak, utan att det är fastighetsägarna som framför allt tjänar på det.

Nu visar det sig att det har smugit sig in en annan del i det här avtalet, nämligen att för dessa 200 000 kronor som partners betalar får de också ingå i ett nätverk med stadens högre tjänstemän, allt enligt avtalet. Jag skulle veta hur finansborgarrådet tänker kring det och framför allt vad hon tänker om dem som inte vill eller kan betala 200 000 kronor för att få ingå i ett nätverk med stadens höga tjänstemän.

Anförande nr 38

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Tack så mycket för frågan, borgarrådet Edholm!

När det gäller MIPIM är det helt riktigt så att det är en stor fastighetsmessa som hölls i Cannes i förra veckan, där fastighetsbranschen och också städer runt om i hela världen är närvarande. Syftet är naturligtvis mycket att skapa affärer, någonting som Stockholm arbetar oerhört aktivt med via vårt näringslivsbolag Stockholm Business Region.

Då är det bra att känna till att Liberalerna i SBR har krävt att vi inte ska vara med i detta sammanhang över huvud taget. Men just i den här frågeställningen har ni pekat ut en fastighetsägare som inte bör vara med.

Jag anser att vi jobbar med alla de fastighetsägare som är av intresse för staden att arbeta med. Staden har också Stockholm Bygger, där vi bjuder in fastighetsägare och där man naturligtvis får värdefulla kontakter med staden.

När det gäller stadsbyggnadsfrågor är det däremot en väldigt hårt reglerad lagstiftning, och alla fastighetsägare, oavsett om man deltar på MIPIM eller inte, behandlas därmed lika inför lagen och har därmed kontakt med staden på olika sätt. Det gäller stadens tjänstemän och oss politiker. Vi har naturligtvis också naturliga kontakter med fastighetsägare och fastighetsbolag som är aktiva på marknaden.

Jag vill betona att jag tycker att fastighetsmässan är viktig för Sveriges tillväxt. Det är viktigt att vi visar på goda exempel när vi är på plats.

Anförande nr 39

Borgarrådet E d h o l m (L): Den här frågan handlar inte om stadens eller de här företagens engagemang i MIPIM utan om det avtal som de som vill ingå i den här samverkan tvingas att skriva under och där det utöver det som är själva MIPIM också ingår att man får möjlighet att medverka i ett nätverk för vd:ar och höga tjänstemän i Stockholms stad. Detta betalar alltså fastighetsägare, oavsett om det är de helt vanliga svenska bolagen som vi har mycket att göra med eller om det är representanter för en förtryckardiktatur – 200 000 kronor.

Jag undrar fortfarande hur finansborgarrådet ser på att man kan betala 200 000 kronor per år och då enligt avtalet få tillgång till Stockholms stads höga tjänstemän.

Anförande nr 40

Borgarrådet W a n n g å r d (S): För det första: Det är ingen som tvingas skriva under ett avtal med staden, utan vi är avtalspart och det är upp till dem som vill skriva under de här avtalen och delta i MIPIM.

För det andra: Stadens tjänstemän står till förfogande för alla de aktörer som finns och har ett intresse av detta. Vad det specifikt handlar om i MIPIM är att om man är med i montern på MIPIM, så är det också så att staden finns där och är representerad. Det är liksom ingen riktig exklusivitet i det.

Det är också så att staden träffar andra i MIPIM än bara dem som är med i den här montern. Men man ska vara medveten om att det här är ett samarbete mellan just SBR, Stockholm Business Region, och de privata fastighetsägarna. Vi vet nämligen att när affärerna sedan dras in så gynnas fastighetsägarna men också Stockholms stad och hela Sverige.

Anförande nr 41

Borgarrådet E d h o l m (L): Om det inte finns någon exklusivitet för de här företagen kan man ju undra varför det i så fall finns ett sådant avtal med denna lydelse. Enligt resten av meningen ska man nämligen ”erbjuda partners att medverka i ett nätverk för vd och höga tjänstemän i Stockholms stad förslagsvis genom en gemensam studieresa under avtalsperioden”.

Det är det som erbjuds med det här avtalet. Jag kan inte föreställa mig att alla företag i Stockholm som vill, oavsett om de har betalat 200 000 kronor eller inte, kan kräva att de ska vara med i ett nätverk som dessutom ska leda till en gemensam studieresa. För mig är det helt obegripligt att finansborgarrådet inte ser att det här avtalet faktiskt inte är riktigt korrekt. Man ska inte kunna betala sig fram i Stockholms stad. Man ska inte kunna betala för att åka på en gemensam studieresa med stadens höga tjänstemän!

Anförande nr 42

Borgarrådet W a n n g å r d (S): När det gäller MIPIM är det ju en resa. Den kan man klassificera på olika sätt, men det är en resa och de privata fastighetsägarna – inte alla, men en del – väljer att vara med i montern på MIPIM.

Att man sedan utväxlar kontakter är i sig inte konstigt. Erkänn i stället, Lotta Edholm, vad hela grundfrågan handlar om: Ni vill ju inte att staden ska vara aktiv i MIPIM. Ni

vill ju inte att vi ska dra hem affärer till Stockholm som gynnar hela Sverige. Ni vill ju inte att fastighetsägarna över huvud taget ska vara med och betala.

Jag menar däremot att vi ska ha breda samarbeten med det privata näringslivet, mellan offentlig sektor och privat sektor, för det är just det som gynnar ett litet land som Sverige i den internationella kontexten. Det är det vi har lagt grunden för i vårt trademark Stockholm Capital of Scandinavia, där vi är 55 kommuner som samarbetar på plats på MIPIM.

Fråga nr 3. Finns det något mätbart resultat av Lugna gatans verksamhet?

Anförande nr 43

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Den rödgrönrosa majoriteten har nu beslutat ge ytterligare 10 miljoner kronor till Lugna gatan för att anställa 14 personer. Uppenbarligen anser den rödgrönrosa majoriteten att Lugna gatans verksamhet är bra.

Jag undrar om Karin Wanngård kan svara på frågan om vi i dag har något mätbart resultat av Lugna gatans verksamhet.

Anförande nr 44

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Tack, Martin Westmont, för frågan! Den ger mig möjlighet att tydliggöra en viss missuppfattning.

Fryshusets verksamhet handlar det om att minska våldseskaleringen genom att erbjuda andra, positiva alternativ för de unga som befinner sig i riskzonen för destruktiva miljöer, och vi har skjutit till ytterligare medel till Fryshuset.

Fryshuset har varit på plats i Husby under en längre tid. Det hade naturligtvis varit trevligt om jag här och nu hade kunskap om mer mätbara mål, men när det gäller det måste jag naturligtvis hänvisa till Fryshuset. Vi märker dock en förändring. Sedan 2013, när det brann bilar i Husby och det såg riktigt hemskt ut, har det lugnat ned sig.

Med det sagt behöver vi dock göra många andra och många fler saker i Stockholm för att öka tryggheten. Vi har en trygghetsmätning, och i den säger fler stockholmare att de känner sig osäkra. En viktig del av detta är just att bryta destruktiva miljöer, och där arbetar Fryshuset med de ungdomar som befinner sig i riskzonen.

Förutom de här 10 miljonerna extra till Fryshuset kommer de själva att möta upp med egna medel för att anställa fler personer i Järvaområdet för att arbeta med den här typen av verksamhet. Vi ska ju samarbeta med Fryshuset för att säkerställa att de följer policy och riktlinjer. Naturligtvis är målsättningen att vi vill se en förbättring och att fler stockholmare känner sig tryggare i nästa trygghetsmätning.

Anförande nr 45

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Tack för svaret, Karin Wanngård! Jag kan hänvisa till en tidningsartikel som du har varit med i, där du nämner precis det, nämligen att vi ser en positiv förändring till exempel i Husby där Fryshuset har varit aktiva. Men jag är fortfarande lite frågande till vad man baserar dessa uppgifter på, och det är därför jag ställer frågan om vi har någon statistik eller något mätbart resultat. Om man bara går på vad Fryshuset säger är det väl rätt självklart att de ger en positiv bild – de vill ju ha mer skattepengar.

Därför kan det vara en god idé för staden att själv se vad skattebetalarna egentligen får för sina pengar som läggs på de här projekten. Jag ställer frågan igen: Har vi några uppgifter över huvud taget? Finns det några mål som har uppnåtts, eller finns det någon statistik där vi kan se att det här har vi fått för skattebetalarnas pengar?

Anförande nr 46

Borgarrådet **W a n n g å r d** (S): Om vi tar Husby som exempel ser vi ju att det har skett positiva förändringar och förbättringar i just den uppgiften Fryshuset hade på plats i Husby. Däremot har vi sett andra förändringar i staden, vilket gör att vi nu skjuter till mer medel till Fryshuset så att de ska få arbeta just gentemot de ungdomar som befinner sig i riskzonen för destruktiva miljöer.

När det gäller det arbete som de har gjort och fortfarande gör i Husby ser vi lättnader. Däremot är vi i en kontext där vi behöver göra mycket mer. Vi ser gängkriminalitet, vi ser skjutningar på öppen gata, vi har vittnen som vi behöver ta hand om, vi behöver ta hand om familjer – staden behöver göra mycket. Det här är en sådan liten del i vad staden i stort gör och också i djupt samarbete med Stockholmspolisen.

Anförande nr 47

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Tyvärr känns det många gånger när vi debatterar att Karin Wanngårds bild av verkligheten helt enkelt inte är så förankrad i verkligheten. Nu talar hon om Husby och satsningen där. Då kan vi ta ett exempel. *Uppdrag Granskning* tittade på den här verksamheten 2015, och då kunde man avslöja att det fanns personer där som var dömda för våldtäkt som arbetade för Lugna gatan. De kunde också visa på att de här inte hjälpte människorna ute i Husby, utan de hotade och misshandlade folk i Husby i stället.

Det vi vet är att då gjorde man inte några kontroller i form av utdrag ur belastningsregistret och så vidare på dem som anställdes. Vad kommer att ske nu när de nya personerna ska anställas? Kommer Karin Wanngård att ställa några krav på dem som kommer att anställas den här gången?

Anförande nr 48

Borgarrådet **W a n n g å r d** (S): Det där är någonting som Fryshuset själva arbetar med som arbetsgivare. Man ska vara medveten om att de också arbetar i en komplex verksamhet där just uppgiften är att vända sig till ungdomar i riskzon för destruktiva miljöer.

Självklart bör inte de som är lagförda vara en del av verksamheten. Men vi ska också känna till att den som en gång har varit lagförd i Sverige och tagit sitt straff och i lagens mening är tillbaka i samhället ju ska få chansen att inte återigen hamna i destruktiva miljöer. Det där måste man hela tiden balansera och titta på för att säkerställa att en gång brottsling inte är samma sak som alltid brottsling, utan snarare tvärtom: Har man en gång varit brottsling är ju målsättningen att man inte ska bli brottsling igen.

Fråga nr 4. Förskolan, med anledning av skrivelse till Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Anförande nr 49

K a r i n E r n l u n d (C): Före valet hade Socialdemokraterna en väldigt hög svansföring när det gällde att minska barngrupperna i förskolan. Men under mandatperioden har vi flera gånger fått ta del av olika rapporter om hur grupper ökar och hur arbetsmiljön försämras.

Senast i förra veckan fick politikerna i stadsdelsnämnden i Hägersten-Liljeholmen ta emot en skrivelse från ett stort antal förskollärare som vittnade om växande grupper, som de menar riskerar barnens säkerhet, kvaliteten i pedagogiken och förskolläraernas egen arbetsmiljö. Jag undrar därför vad Socialdemokraterna säger om att ni så tydligt har svikit ett vallöfte.

Anförande nr 50

Borgarrådet B u r e l l (S): Svaret på Karin Ernlunds fråga är att det är hennes sätt att uttrycka sig.

Stockholm har landets högsta förskoleschablon, och föräldrarnas nöjdhet har alltså ökat från 84 till 88 procent, precis som finansborgarrådet sade alldeles nyss. Vi har mindre barngrupper än i de flesta kommuner. Trots att antalet barn har ökat med nästan 2 000 på några år håller vi nere barngruppernas storlek.

Men det varierar över staden. Så är det. Om man tittar på genomsnittssiffran 15,1 som ligger stilla och som är stadens siffra om vi jämför 2014 och 2017, så fördelar den sig olika på olika stadsdelar. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd är en av dem där barngruppernas storlek har ökat med några tiondelar. Det tror jag märks och känns, och det är därför som personalen nu, med rätta, varnar oss politiker och sin stadsdelsnämnd och menar att det måste sättas in åtgärder. Det är också så som de själva skriver i sin skrivelse, att det sker en översyn och planering inför en omorganisation för förskolan i stadsdelen.

Det vi hjälper med från Sisabs sida är att bygga nya förskolor. Snart ska vi ta första spadtaget för en tionde Framtidens förskola i Stockholm generellt, och flera av dem ligger i det här området. Vi ska även fortsätta göra stora insatser för att det ska finnas personal att anställa. Det är ju inte alltid pengar som saknas. Stadsdelsnämndernas förskoleverksamhet har, som jag har sagt tidigare i kväll, gått med överskott de senaste tre åren, och det måste finnas personal att anställa. Därför har vi just i det här området också ett pedagogikcollege som vi satsar på i samarbete med förskolorna. Vi har också uppdragsutbildning på gång.

Jag tar alltså det som de skriver på väldigt stort allvar.

Anförande nr 51

K a r i n E r n l u n d (C): Jag måste säga att jag faktiskt tvivlar på vilket allvar skolborgarrådet och finansborgarrådet tar detta. När jag lyssnade på Karin Wanngårds replikskifte med Anna König Jerlmyr lät det som om Socialdemokraterna är väldigt, väldigt nöjda och att den här verklighetsbeskrivningen helt enkelt inte stämmer.

Jag tror att väldigt många väljare ser det här som ett väldigt tydligt svek av ett vallöfte, oavsett om Olle Burell vill erkänna det eller inte. Det är klart att man kan titta på siffror. Borgarrådet läser upp siffror på hur stora barngrupperna är. Men frågan är också vad som händer före 09.00 och efter 15.00. Det är ju inte alltid så att alla förskollärare jobbar heltid, och det är också så att vistelsetiderna har ökat för väldigt många barn.

Anförande nr 52

Borgarrådet B u r e l l (S): Det Karin Ernlund är inne på är en utmaning som vi har i Stockholm att hela tiden försöka kompensera för att det ser olika ut i olika stadsdelar, beroende på befolkningens sammansättning, hur mycket det byggs och så vidare, men också på olika enheter.

Då handlar det dels om att se till att det finns lokaler och personaler, dels om att kunna finjustera, alltså kalibrera personaltillgången och bemanningen på olika enheter. Det är precis det som sker när det sker en förändring, till exempel för att vi slutar diskriminera barn som förut kastades ut efter 30 timmar för att de hade råkat ut för det tvivelaktiga nöjet att få en skrikande bebis därhemma.

De älskar naturligtvis sina småsyskon, men det var ju så diskrimineringen gick till: Man råkade få ett småsyskon, och då fick man inte gå lika länge som kamraterna.

Det viktiga är att ta del av det som medarbetarna via sina fackliga organisationer också säger och arbeta utifrån den handlingsplan som vi har.

Anförande nr 53

K a r i n E r n l u n d (C): Jag måste verkligen ifrågasätta det här politiska ledarskapet. Att säga att man diskriminerar barn och kastar ut barn från förskolan, när barn faktiskt kan vara hemma med sina föräldrar och småsyskon!

Okej, låt oss säga att vi inför rätt till heltid i förskolan. Men då måste man ju tillföra ytterligare resurser! Vi har alltså en förskola där barngruppernas storlek ökar och där sjukskrivningarna ökar. Sedan tillför man förskolan ytterligare arbetsbörda utan att tillföra förskolan ytterligare resurser, och så säger man att man gör det för att man inte ska diskriminera barn som har föräldrar som är hemma med småsyskon!

Jag frågade faktiskt inte vad ni har för visioner. Jag frågade hur ni ser på att ni så totalt har svikit löftet till väljarna.

Anförande nr 54

Borgarrådet B u r e l l (S): Om jag då ska svara på det du inte frågade, nämligen vad vi har för visioner, så är det att förskolan ska fortsätta vara en av Stockholms absolut mest populära verksamheter. Det är dessutom den viktigaste verksamheten, skulle jag vilja säga, för den lägger grunden för hela utbildningsresan.

Som jag också har sagt tidigare i kväll, men jag upprepar det gärna för det har tillkommit lyssnare här, var det så att förskoleverksamheten totalt sett hos stadsdelsnämnderna 2015 gick med 67 miljoners överskott, 2016 med 47 miljoners överskott och 2017 med 38 miljoner i överskott.

Utmaningen är att utvecklingen ser olika ut i olika stadsdelar, och därför ska vi ta vara på att vi är en stor stad, där vi kan försöka omfördela resurser och också kanske samsas lite grann om den personal som finns att tillgå. Samtidigt gör vi kraftfulla insatser för att öka antalet förskollärare som finns att rekrytera. Vi har inrättat ett pedagogikcollege som har högt söktryck. Vi har tagit reda på att tre universitet är beredda att utföra uppdragsutbildningar, och vi fortsätter att alltid prioritera förskolan som en verksamhet som lägger grunden för trygghet här och nu och ett framtida lärande.

Fråga nr 5. Barngrupperna i förskolan

Anförande nr 55

M i k a e l V a l i e r (KD): Ordförande! Kristdemokraterna har hela tiden sagt att heltid i förskolan för barn till föräldralediga är en dålig idé. Vi har hela tiden sagt att det skulle leda till större barngrupper i förskolan, men majoriteten har regelmässigt viftat bort våra farhågor.

Nu ser vi resultatet. Personal och föräldrar märker att grupperna växer. På en förskola på Östermalm påstods det häromdagen att det redan har blivit 100 timmar extra i veckan, och föräldrarna frågar sig såklart hur många timmar extra det kan bli innan det tillsätts mer resurser. Förskollärarna säger själva att det råder en tystnadskultur där de inte kan, får eller vågar tala om för föräldrarna hur illa det står till: Föräldrarna är kunder och de måste hållas nöjda.

Borgarrådet har tidigare sagt att det här är en kostnadsneutral reform. Än så länge stämmer det, men det beror ju bara på att personalen jobbar hårdare och att man låter barngrupperna växa. Kan borgarrådet garantera att staden skjuter till extra resurser för att barngrupperna inte ska fortsätta växa?

Anförande nr 56

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Tack för frågan! Då har vi ännu en möjlighet att diskutera heltid i förskolan. Jag är inte förvånad över att Kristdemokraterna är emot rätten till heltid i förskolan. När ni var med och styrde Stockholm lyckades ni ju införa vårdnadsbidrag, vilket går stick i stäv med min absoluta syn på hur vi utvecklar svensk välfärdspolitik. Förskolan är oerhört viktig utifrån den pedagogiska verksamheten och även den sociala verksamheten kring barnen.

Det kan låta som om heltidsreformen gör att barngrupperna blir större, men det finns det faktiskt ingen sanningshalt i över huvud taget, utan det är i så fall vistelsetiden vi måste diskutera, för det är samma barn. I snitt i staden är det 0,8 barn som har gått från deltidsförskola till heltidsförskola. I den faktiska vistelsetiden ser vi just att valfriheten för familjen har ökat, att man får en förskjutning under dagen, att man liksom har mer på eftermiddagen och lite senare morgnar.

Här hoppades jag nästan på att just de borgerliga partierna skulle vara för föräldrarnas valfrihet, men i stället vill ni krympa valfriheten. Ni vill välja bort barn. Ni vill ha vårdnadsbidrag. Ni står inte för att utveckla den gemensamma välfärden.

När det gäller barngruppernas storlek är vi i stort sett bäst i klassen i hela Sverige. Vi har Sveriges högsta förskoleschablon. I årets budget lade vi till 3 procent på Sveriges

redan högsta förskoleschablon, detta när vi har gått med plusresultat på driftsenheten förskola under alla mina budgetår!

Anförande nr 57

M i k a e l V a l i e r (KD): Låt oss tala om timmar på förskolan i stället för antal barn – resultatet blir exakt detsamma.

Det finns vissa frågor som är som att öppna en Pandoras ask. Det är åtgärder som inte utan stort besvär kan backas eller dras tillbaka. Skattehöjningar är en sådan åtgärd – man vänjer sig snabbt vid pengarna. Borttagna avgifter på museer och liknande är en annan, och att erbjuda heltid på förskola åt barn till föräldralediga föräldrar är en tredje.

Nu har ni öppnat den asken, och då måste ni vara beredda på det som händer. Borgarrådet har tidigare lovat att det här inte skulle medföra något problem, men det visade sig vara fel. Personal och föräldrar är upprörda och oroliga, och de kan inte själva ta ansvar för det. Det måste ni göra som sitter på pengarna.

Nu säger Sveriges Kommuner och Landsting att någon lagstiftning om barngruppernas storlek inte är aktuell, utan det får lösas på kommunal nivå. Det är det vi försöker göra här. SKL:s argument är för övrigt rena Bagdad Bob. Det finns förskolor som inte har problem, och även ni säger att det finns bra förskolor. Ja, det är klart att det gör, men hur ser planen egentligen ut för att lösa det här? Hur mycket medel är avsatta?

Anförande nr 58

Borgarrådet W a n n g å r d (S): När det gäller medel i förskolan är det just så att vi har skjutit till 3 procent på landets högsta förskoleschablon i resursökning till förskolan.

Det jag tar på fullaste allvar är det Mikael Valier talade om i sitt tidigare inlägg, nämligen att det skulle finnas någon form av tystnadskultur. Det ser jag väldigt allvarligt på. Som medarbetare i staden ska man kunna säga hur det ser ut i ens arbetsmiljö och ha en dialog med sina högre chefer. Om det inte skulle fungera kopplar man in de fackliga organisationerna; det ser jag som självklart. Det är så det ska fungera.

Vi skjuter till medel. Vi utbildar fler barnskötare till förskollärare. Vi har anställt fler förskollärare, och vi måste ta in fler vuxna i förskolan. Vi ska utveckla förskolan – inte avveckla den!

Anförande nr 59

M i k a e l V a l i e r (KD): Tystnadskultur är oerhört skrämmande. Det är inte jag som har hittat på det, utan det var förskolorna själva som sade det i radion alldeles nyss.

Maria Antonsson som är ordförande i Östermalms stadsdelsnämnd säger att situationen som beskrivs där inte är acceptabel och lovar att sätta sig in i ärendet och kanske till och med göra ett studiebesök. Men det måste ju finnas en information internt i staden om vad som gäller. Det kan ju inte vara så att den som har det politiska ansvaret lokalt för förskolan inte känner till hur det ser ut.

Man kan för övrigt inte kompensera större barngrupper bara med fler pedagoger. Det handlar om anknytningen för de små barnen. Barn behöver ett fåtal personer att knyta an till. Därför måste grupperna också hållas små. Det går inte bara att skjuta till pedagoger.

Det är redan jättesvårt att rekrytera förskollärare i Stockholm. Det är vi helt överens om. Att då sätta en reform som gör jobbet ännu mindre attraktivt är jättekonstigt. Hur kommer det sig att informationen om läget inte har nått Maria Antonsson? Och när kommer det mer pengar?

Anförande nr 60

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Mer pengar kom den 1 januari 2018 när den nya budgeten började gälla. Då kom det mer pengar till förskolan än vad som gällde under 2017. Ni hörde tidigare borgarrådet Burell berätta hur det ser ut i förskolans verksamhet, där vi har gått med plus år efter år just på förskolan. Trots detta skjuter vi till mer pengar.

Det är klart att man som politiker alltid önskar att man vet exakt vad som händer i staden. Eller önskar vi egentligen att vi hela tiden vet exakt vad som händer i staden? I vissa lägen måste man få sätta sig in ytterligare i vissa verksamheter när frågor dyker upp. Det är därför som det är väldigt viktigt att inte acceptera en tystnadskultur. Jag ser oerhört allvarligt på den frågan, och jag förutsätter att både förvaltningen och vi politiker jobbar aktivt mot tystnadskulturer.

*§ 11 Revidering - Samverkansavtal med Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)
gällande utbildningslokaler*

Anförande nr 61

Borgarrådet **B u r e l l** (S): Fru ordförande! Jag ber att få yrka bifall till kommunstyrelsens förslag och passar på att med anledning av detta ärende framhålla hur vi alla här i kommunfullmäktige har anledning att vara stolta över att vara ägarrepresentanter för Sisab. Sisab är en unik tillgång för Stockholm och för utbildningsverksamheten. Det framgår inte minst av remissrundan som ligger till grund för detta samverkansavtal, som vi har i stället för ett ramavtal, att just fastighetsfrågorna och det som är kopplat till Sisabs roll i det hela rörer stort intresse och engagemang i våra olika förvaltningar. Det gäller naturligtvis inte minst utbildningsförvaltningen, arbetsmarknadsförvaltningen och våra 14 stadsdelsnämnder.

Jag vill kort bara framhålla här att en av de goda sakerna med detta ärende och det nya samverkansavtalet är inrättandet av en tolkningsgrupp som har möjlighet att lösa frågor under vägens gång och också ta initiativ till eventuella revideringar och förändringar om det skulle visa sig behövas.

Projektportföljen för Sisab har ökat dramatiskt sedan vi tog över. Den är till och med uppe på över 17 miljarder kronor i pågående projekt; det vill jag också passa på att framhålla.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 62

Borgarrådet **B r i n c k** (M): Ordförande! Också jag vill yrka bifall till kommunstyrelsens förslag. Vi har haft några synpunkter på detta, som egentligen mest har rört teknikaliteter. Vi delar helt föredragande borgarråds synpunkter på hur viktigt det är att utbyggnadstakten av skolor är hög. Det vi har haft synpunkter på är bland annat att det i detta avtal finns skrivningar om det administrativa tillägg som Sisab ska ta beroende på hur stora kostnaderna är per ny tillskapad plats.

Därför menar vi att det är viktigt att komma ihåg att Sisab både bygger, äger och förvaltar utbildningslokaler som har olika användningsområden. Det är lokaler som används för förskola, som används för skola – grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning – och även för en rad andra ändamål, till exempel kulturskolan och idrottsändamål. De olika hyresgästerna har olika behov och även olika regler, och därför borde riktvärdet kunna differentieras i förhållande till vilken verksamhet som ska bedrivas där. För att ta ett exempel som gör det här lite begripligt: Om man bygger en skola måste det finnas tillgång till idrottslokaler där. Det måste det inte om man bygger en lokal som är avsedd för vuxenutbildning.

Men med detta sagt vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag, som jag tycker är bra.

Anförande nr 63

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Fru ordförande, åhörare och fullmäktige! Också Miljöpartiet ställer sig bakom förslaget till beslut. Vi finner att det är positivt

att vi nu ser över avtalet. Miljöpartiet finner det dock angeläget att ytterligare belysa kvalitets- och miljöaspekterna i samverkansavtalet.

Vi har frågan om prefabricerade modulhus, som innebär en ökad kemikalieanvändning, sämre inomhusmiljö eller energiprestanda som inte är i paritet med vad staden sätter som ribba i övrigt när staden bygger förskolor. Detta vill vi helst inte se. Grundidén att effektivisera byggprocessen i tid och kostnad genom standardlösningar och prefabricerade lösningar är dock mycket god.

Miljöpartiet vill också trycka på att såväl riktvärden som modell för den administrativa kostnaden bör utformas så att de premierar val av långsiktigt hållbara lösningar såväl ekonomiskt som ekologiskt. Vi tycker att livscykelperspektiv och långsiktig driftsekonomi bör väga tyngre än projektkostnader.

Därmed ställer vi oss bakom förslaget till beslut från kommunstyrelsen.

§ 12 Inriktningsbeslut gällande SISAB:s nybyggnad av grundskola på Årstafältet

Anförande nr 64

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Jag vill yrka bifall till kommunstyrelsens förslag. Jag vill glädja kommunfullmäktige med att det nu är ännu en fin och bra skola som vi bestämmer oss för att bygga, nämligen skolan på Årstafältet. Där kommer 900 elever i årskurserna F–9 att få plats. Den beräknas att stå klar år 2022.

Jag vill också glädja kommunfullmäktige med att detta ingår i en ambitiös plan för skolbyggnad i hela Stockholm. Vi har en särskild plan för varje stadsdelsnämndsområde med kartor för de projekt som är pågående och planerade med identifierade platser för nya skolor. Vi har också markerat om de är samplanerade med idrottsprojekt. Och det kanske allra viktigaste: Det finns en annan typ av cirkel som är den ungefärliga placeringen av en skola som vi vet kommer att behövas. Där jobbar vi stenhårt för att sådana stora cirklar ska bytas ut mot sådana här blå pluppar som vi i dag fattar beslut om, nämligen identifierad plats för ny skola.

Det vi vet om Enskede-Årsta-Vantör är att vi bygger ut Årstaskolan så att 360 fler elever kommer att få plats där. Lindeskolan kommer att rymma 600 elever i framtiden. Vi gör det som sker på Årstafältet med den här skolan, och det är ytterligare två skolor som vi har identifierade platser för där. Vi bygger ut Skanskvarnsskolan 2022. Vi kommer att bygga ut Enskede skola 2021, och ett år före det Enskedefältets skola. Vi bygger ut Sturebyskolan år 2020. Bäckahagen byggs ut 2021 och Bandhagens skola 2022. I detta område letar vi också efter en ytterligare placering – den enda återstående stora cirkeln i denna stadsdel – för att hitta exakt var skolan ska ligga. Vi bygger ut Snösätraskolan redan 2019. Sedan kommer det som vi beslutar om 2023 på Årstafältet. Vi bygger dessutom Steningeparkens skola 2022, och i Slakthusområdet tillkommer en skola 2030.

Därmed, fru ordförande, vill jag påstå att vi har full koll också på stadsdelen Enskede-Årsta-Vantör. De senaste veckorna har vi också slutligen fått ordning på lokalsituationen i Hammarby sjöstad när vi nu får tillskott av en grundskola som hade stått halvtom under många år men som vi nu kan använda för bra verksamhet. Den sista riktiga knuten att lösa på grund av bristande planering under de senaste fem till tio åren i den här staden är Annedal-Mariehäll i norra Brommaområdet. Detta ska vi också greja.

§ 13 Reviderade föreskrifter för avfallshantering för Stockholms kommun

Anförande nr 65

Borgarrådet L u h r (MP): Fru ordförande! I dag tänkte jag ta chansen att tala lite om reviderade föreskrifter för avfallshantering. Kul, va?

Var och en av oss producerar ungefär ett halvt ton sopor per person och år. Vad jag förstår är många miljöfrågor väldigt abstrakta för många av oss och många stockholmare. Men om man börjar prata sopor med sina vänner och bekanta blir plötsligt miljöpolitiken ganska vardagsnära. Den engagerar också väldigt många, och det med all rätt. Ett ton återvunnet papper kan spara 14 träd. Ett kilo plast sparar en liter olja. På en påse matavfall kan man köra två och en halv kilometer.

Förra året antog vi i kommunfullmäktige en ny avfallsplan som ska styra stadens sophantering mot en mer resurseffektiv användning av vårt avfall med mer återbruk och mer återvinning. I dag ska vi besluta om nya föreskrifter för vår avfallshantering. Vi vill såklart fortfarande att det ska vara lätt att göra rätt. Flera av ändringarna i föreskrifterna syftar därför till en ökad tydlighet om hur avfallet ska hanteras och vem som ska anlitas för insamling av vårt avfall. Detta gäller bland annat det avfall som uppstår i restaurangkök och i food trucks. Det syftar till att exempelvis matavfall och spillfett kan samlas in mer kontrollerat. Det kan göra stor miljönytta genom att bli till exempel biogas eller bioolja.

Någonting som flera remissinstanser lyfter i ärendet är otydligheten mellan hushållsavfallet som kommunen samlar in och det förpackningsavfall som ska samlas in av förpacknings- och tidningsindustrin. Nu har regeringen i dagarna äntligen kommit med ett nytt förslag på ändringar för producentansvaret, där fokus ligger på fastighetsnära insamling som ska bekostas av FTI – detta för att flytta insamlingen närmare och samtidigt kunna öka insamlingsgraden av förpackningarna utan att lägga kostnaden på fastighetsägaren. Jag tror att detta blir en viktig reform och ytterligare en pusselbit i arbetet med att göra Stockholm och Sverige mer hållbart. Jag hoppas även att stadens nya riktlinjer, som vi tar i dag, blir ett annat verktyg som kan bidra till stadens hållbarhetsarbete.

Därför yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

§ 15 Miljökrav vid upphandling av entreprenader

Anförande nr 66

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Fru ordförande! Detta ärende handlar om miljökrav vid upphandling av entreprenader. Det är reviderade miljökrav det handlar om. Första gången miljökrav antogs var 1997. Det gjordes i ett gemensamt arbete med Göteborg och Malmö tillsammans med Trafikverket. Genom att samordna kraven för denna typ av regler har vi tillsammans med våra systerkommuner fått stort genomslag för förändringar när det gäller maskiner och fordon, drivmedel med mera. I och med att vi är så stora upphandlare styr detta egentligen marknaden. Med revideringen kan vi ta ytterligare ett steg framåt.

Det som nu har gjorts är revidering av kraven som är anpassade bland annat till den teknikutveckling som har skett. Det har skett revideringar sedan 1997, så det är inte första gången det händer. Men nu gör vi det utifrån en ny teknikutveckling och en del nya EU-krav på miljöområdet. Vi tillför också nya miljökrav som hanterar frågan om betong och cement, där deras klimatprestanda ska redovisas och där det ställs upp krav på hur man ska hantera betong och cement när det gäller klimataspekterna.

Med de nya kraven och de nya upphandlingsreglerna kan vi komma ett steg närmare en fossilbränslefri organisation för Stockholms stad 2030 och en fossilfri stad 2040. Det finns dessutom en del förändringar som handlar om andra typer av material, vilket gör att vi kan få ett ännu större och starkare tryck på att försöka få den här staden att bli en giftfri stad.

Några axplock från vad som finns med: Det ska till ett mer systematiskt arbete gällande miljöplaner, miljöarbete och drivmedel och kemiska produkter, och det ska ske redan i år, det vill säga när detta har antagits av Stockholm, Göteborg och Malmö. Vi specificerar miljöbränslena i våra upphandlingar. Vi inför krav och vill ändra kraven på inblandning av biobränsle eller eldrift. Det sker också från och med i år. Det ställs starkare krav på fordonens och maskinernas luftutsläpp från 2020. Som jag sa inför vi också nya regler när det gäller betong och cement.

Själva styrkan ligger som sagt i att det är de tre största städerna i Sverige som tillsammans med Trafikverket som sätter upp gemensamma regler som gör att hela den entreprenadmarknad som finns helt enkelt på olika sätt får rätta sig efter det som vi bestämmer här.

Med detta önskar jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 67

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! I enlighet med den nyligen etablerade samarbetsandan här i lokalen vill jag instämma och också yrka bifall till kommunstyrelsens förslag.

Som trafikborgarrådet nyss har påpekat har vi haft den här typen av miljökrav i över 20 år. De har reviderats med jämna mellanrum – ibland inte alldeles regelbundet – men de är alltså reviderade sedan de tillkom. Det som är viktigt att komma ihåg här är att det naturligtvis handlar om en anpassning till de krav som ställs i EU. Våra krav går delvis utöver dem och innebär en skärpning. Det handlar också om att man är tydlig

med att branschen medverkar i arbetet för att skapa förankring och trovärdighet i kraven. Detta är grundkrav; man kan utöver detta lägga till ytterligare krav beroende på vilken typ av entreprenad det handlar om. Små revideringar kan göras. Exakt vad som är små revideringar kan naturligtvis bli en fråga för diskussion, Men sådana kommer att kunna göras av kontoret i framtiden.

Vi tror att det här är en bra utveckling av de miljökrav som vi alltså har haft i över 20 år, och jag vill återigen yrka bifall till kommunstyrelsens förslag.

§ 17 Södermalm 7:78 m.fl. avseende delprojekt Återställande av Fatbursparken efter överdäckning av stambanan

Anförande nr 68

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Hälften av ärendet är bra och positivt, nämligen att vi ska återställa Fatbursparken och att vi kommer att få en bättre och sammanhängande park. Minskat buller och färre skadliga partiklar är också ett resultat av överdäckningen och återställandet. Detta är väldigt positivt.

Men det finns ett stort men i frågan: Vi vill inte ställa den ena parken mot den andra. Vi kan inte bygga bort en park för att återställa och renovera en annan. Det är inte en hållbar utveckling av vår stad. Det är inte heller ett ansvarsfullt hanterande av våra gröna värden. Vi står inför ett stort bostadsbyggande, och det måste vi göra på ett smart sätt. Genom att förtäta klokt och bygga på höjden behöver man inte bygga igen stadens parker.

Jag förstår faktiskt inte varför man går fram med ett sådant här förslag. Å ena sidan driver majoriteten ett grönare Stockholm med högt ställda ambitioner för hur staden ska utvecklas. Men i det här fallet räcker det inte att bara lyssna till högtidstalen, utan vi måste också se vad majoriteten gör i praktiken. Vi har på den senaste tiden sett prov på detta. Senast jag stod här i talarstolen gällde det Årstaskogen och att majoriteten vill bygga hus i naturreservatet. Vi i Centerpartiet vill, som ni alla vet, inte bygga igen våra grönområden och parker oavsett om det är bostäder i naturreservat eller om det är en fotbollsplan i Fredhällsparken. Självklart vill vi inte heller bygga igen Johan Helmich Romans park. Vi anser att man ska återställa Fatbursparken oavsett om finansieringen kan erhållas från markförsäljning i Romans park eller inte.

Jag yrkar bifall till Centerpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Anförande nr 69

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, fullmäktige! Vi fick nu höra här av Jonas Naddebo att man inte vill bygga igen grönområden och parker. Vi kan läsa i ersätтарыttrandet att därutöver bidrar bostadsbyggande i parker till att acceptansen för att förtäta staden sjunker.

Emellertid verkar det som att centerpartisten Jonas Naddebo kommer från en mindre bra familj, och det minskar hans trovärdighet i de här frågorna. Jag undrar vad han menar. Det gäller just det här med att bostadsbyggandet i parker bidrar till att acceptansen minskar. Centerpartiet vill alltså ha acceptans för att förtäta staden, och man blir orolig för att den sjunker för just det här ärendets skull.

Anförande nr 70

J o n a s N a d d e b o (C): Jag vet knappt om det är värt att replikera på detta. Jag förstod egentligen inte vad synpunkten från Rickard Wall var, så jag tackar för mig.

Anförande nr 71

H a v a l M u r a d (MP): Fru ordförande! Shit alltså – tänk att man kan få stå här och säga lite vad som helst! Det är helt galet.

Då går vi tillbaka till ärendet och det som det faktiskt handlar om. Ärendet rör att vi ska återställa Fatbursparken i samband med att man har överdäckt spårområdet. Överdäckningen är vi alla överens om; den är fantastisk. Den bidrar till mindre buller, lägre partikelhalter och så vidare. Parkytan ökar, vilket är superbra. Det blir mer park och bättre kvalitativ park. Man planerar mittstråket i parken så att det blir bättre och bredare och får en högre kvalitet. Det är viktigt när man gör funktionsplanering, strukturplanering, flödesanalys och så vidare av parken.

Den exploatering som man talar om i Romans park har varit med och har varit tilltänkt som en helhet i satsningen på parken från allra första början. Den visar sig få ett positivt nettonuvärde på 74 miljoner. Det är inte mer än rättvist att man då också investerar 70 miljoner när projektet visar sig ha kostat lite mer på grund av överdäckningen. Då är det inte mer än rätt att man också återinvesterar 70 miljoner i medborgarnas park och rekreation.

Jag tycker att detta är ett utmärkt sätt att visa hur man i samband med satsningar på parker och på exploatering också kan använda pengarna till att ge kvalitativa park- och grönytor tillbaka till medborgarna. Jag hör vad du säger, Jonas, och jag förstår det. Men detta har varit en helhet från början. Man har planerat, och nu har det visat sig vara lite mer kostsamt. Det är okej, för det är viktigt att vi investerar i parken.

Anförande nr 72

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Stockholmarena behöver sina parker. Det här är en central park, och vi är många som vistas där på sommarhalvåret. Det är många som värderar parken, och den är bra både för hälsan och för välbefinnandet. Vi vet samtidigt att trycket på parken med största sannolikhet kommer att bli ännu högre i framtiden. Då känns det inte helt bra att man väljer att bygga i parken. Det hus som föreslås passar inte heller in i miljön och med de närliggande byggnaderna. Det känns helt enkelt helt malplacerat.

Om man vill göra någonting åt den bostadsbrist vi nu ser i Stockholm löser man inte det genom att bygga enstaka hus i våra parker. Man måste göra en helhetslösning, och vi måste helt enkelt få se en ny politisk inriktning, inte minst här i Stadshuset, för att kunna göra någonting åt den bostadsbrist vi ser.

Vi sverigedemokrater föredrar en öppen park i Fatbursparken, och vi är övertygade om att också stockholmarna gör detsamma. Därför yrkar vi avslag.

Anförande nr 73

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): Fatbursparken är en del av Södermalms hjärta. Södermalms hjärta var också ett projekt som utreddes av den tidigare majoriteten. År 2011 sjösattes det av sex fackförvaltningar och stadsdelsnämnden från moskén bort till Södra station – målet var ett område som var attraktivt och tryggt och en mötesplats i världsklass. Projektet imploderade. Det blev ingenting av det här. Men denna del är en av detta. Varför det är så måste Alliansen svara på.

Men detta liksom Medborgarplatsen är några av de saker som ändå genomförs nu. Överdäckningen innebär att barriären mellan Mariagårdstappen och Fatbursparken överbryggas. Det ger flera tusen kvadratmeter ny parkmark. Detta är ett viktigt projekt. Tunnelbanan och pendeltåget väst och öst – det är ett centralt stråk. Det är en regional

plats och ett av de ställen som håller samman den här staden. Därför är det också viktigt att projektet blir av och att det genomförs oavsett hur det går med byggnationen, som vi i grunden ändå är positiva till.

Med detta sagt yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

§ 18 Ombyggnad av Tekniska nämndhuset, Klamparen 7 och anpassning av Klamparen 8

Anförande nr 74

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Ordförande och fullmäktige! Det är få ärenden som är så genomgångna som frågan om lokaliseringen av Tekniska nämndhuset. Det är mycket enkelt för alla läskunniga att bedöma vad som är både verksamhetsmässigt och ekonomiskt mest ansvarsfullt att göra – att bygga ett helt nytt stort och dyrt hus vid Globen eller på annan plats alternativt att effektivisera verksamheten på de tekniska förvaltningarna och renovera Klamparen 7 och därtill frigöra tre andra fastigheter. Jag tycker att svaret är tydligt och klart.

Detta är tredje gången frågan redovisas i fullmäktige. Jag skulle vilja säga att alla underlag har varit lika ovedersägligt tydliga och klara. Det är alltså 1 miljard kronor billigare för skattebetalarna att bygga om Klamparen 7 för ca 1 400 medarbetare. Det kan också bli många fler medarbetare om man i framtiden väljer ett aktivitetsbaserat arbetssätt. Detta ska man jämföra med att bygga ett helt nytt tekniskt nämndhus, vilket skulle kosta ca 2 miljarder kronor. Det är alltså 1 miljard i skillnad.

Förutom denna stora ekonomiska fördel skapar vi massor med arbetsplatser i Söderstaden, bland annat på den tomt där de borgerliga tidigare ville att det skulle vara enbart kommunala arbetsplatser. Varför inte lika många privata arbetsplatser duger på denna tomt har jag inte förstått någon gång under de här diskussionerna.

Tre fastigheter frigörs alltså som vi också kan använda till bostäder, kontor och kanske en skola. Jag menar att beslutet också är i enighet med det policyärende som kommunstyrelsen beslutade om i oktober förra året, nämligen att det fastighetsekonomiskt bästa sätt som staden ska agera på i lokaliseringsfrågor är att i första hand använda egna lokaler, i andra hand hyra in sig hos andra fastighetsägare och i sista hand bygga nya byggnader för våra verksamheter. Det sistnämnda blir alltid mycket kostsamt. Det är i praktiken att slösa bort skattebetalarnas pengar när det finns billigare alternativ, vilket det gör i det här fallet.

Jag har uppfattat att vi är överens om de här principerna, men jag upplever inte att oppositionen lever upp till dem och tar något sådant ansvar i detta ärende. De borgerliga vill alltså lägga 1 miljard extra till en helt ny byggnad någonstans. Dessutom vet ni alltså inte var den ska ligga. När jag läser era texter framgår inte det. Det kanske ni kan reda ut för oss andra här om det ska vara någon trovärdighet över huvud taget. Förutom kostnaderna är det viktigt att det ska vara enkelt att transportera sig till Tekniska nämndhuset. Verksamheten har tiotusentals besökare, som behöver ett någorlunda lättillgängligt kontor för att kunna besöka och hantera alla de viktiga frågor som finns där.

Sammanfattningsvis: Vi får relativt sett billiga och flexibla arbetsplatser för alla medarbetare i staden som vi behöver i de tekniska förvaltningarna under överskådlig tid. Vi sparar alltså 1 miljard jämfört med att bygga en ny fastighet någon annanstans. Vi frigör stora ytor för kontor, bostäder och eventuell utbildningsverksamhet i tre, säkert attraktiva, fastigheter. Fullmäktige följer också den fastighetspolicy som vi tidigare har tagit upp i kommunstyrelsen i, som jag har uppfattat det, relativt stor enighet.

Mot denna bakgrund yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 75

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag försökte hämta lite information i den bokstavligen texten, men självklart hänger sig Ipaden och de elektroniska handlingarna till mötet. Så fick jag det sagt också.

Du förnekar dig aldrig, Jan Valeskog! Den bästa beskrivningen av dina kalkyler är att du också har gått i flumskolan, precis som jag. Men jag har försökt att vidareutbilda mig och förstå att det finns någonting som heter netto. Det är nämligen så att man kan sälja en fastighet och bygga en annan. Men det är symtomatiskt för er under denna mandatperiod att ni säljer väldigt få fastigheter, en tomt som det står hus på, som staden äger. Av någon anledning är ni nämligen så krampaktigt rädda för att någon annan kan få köpa egendom som Stockholms stad förfogar över. Det är det som är poängen med detta. Man säljer och bygger bostäder, äldreboende och arbetsplatser i nuvarande Tekniska nämndhuset, och därefter bygger man ett Tekniskt nämndhus eller köper en fastighet i ytterstaden.

Då kommer jag till den andra viktiga delen i detta: Det vi vill göra är en integrationsinsats. För oss liberaler är integrationen oerhört viktig, och vi vill bli bättre på det. Detta är en integrationsinsats: att flytta verksamhet från Stockholms innerstad till förorten. Föregå med gott exempel, säger kanske Jan Valeskog till mig. Då kan jag ta den repliken ifrån dig redan nu och säga att jag var ordförande i Stockholmshem under förra mandatperioden. Vi beslutade att flytta vårt huvudkontor till Skärholmen och att ha en kombinationsbyggnad med kultur, bostäder och kontor. Jag skulle vilja säga dig att det finns gott om plats i Skärholmens centrum och i andra förortscentrum för att uppföra ett Tekniskt nämndhus. Vi skulle kunna göra det i Järva för att där skapa lokala arbetsplatser och skapa det vi behöver: arbetsplatser och arbetstillfällen för dem som bor i de här förorterna. Detta är praktisk och liberal integrationspolitik. Men ni kan inte kombinera det ena med det andra, utan ni talar om att det kostar 1 miljard extra. Nej, Jan Valeskog, det gör ju inte det!

Det ni gör nu är dessutom att ni hänvisar till funktionsinriktade arbetsplatser. Det börjar man nu gå ifrån av arbetsmiljöskäl. De 1 400 arbetsplatserna kommer därför inte heller att räcka.

Bifall till vår reservation i kommunstyrelsen!

Anförande nr 76

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Integrationsinsatserna har i tre fyra års tid handlat om att lägga Tekniska nämndhuset vid Globen. Det är det enda konkreta. Nu talar man om någonstans i Skärholmen. Jag undrar hur vettigt det är apropå att man ska få tiotusentals människor som ska besöka en sådan här viktig kommunal verksamhet. Det finns mycket annat vi kan lägga i Skärholmen också när det gäller kommunal verksamhet; det är inte det som är problemet.

Men när det gäller ekonomin, som jag tycker är den svaga punkten, kan ni faktiskt inte bygga de här bostäderna som ni talar om. Det säger alla experter. Det är kulturklassade fastigheter vi talar om, och vi har problemet med strandskyddet. Det är stor osäkerhet. Några bostäder kan vi helt säkert bygga, och det kommer vi också att göra. Men det

blir inte i den omfattning som du tror, eller snarare hoppas på, att man skulle kunna klara av att finansiera med den miljard som saknas.

Anförande nr 77

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Jan Valeskog tycks tro att vi vill lämna de här kontorshusen tomma och att vi inte ska inrymma bostäder, till exempel, i dem – om man nu inte får riva dem, vilket vi inte heller är säkra på.

Du kommer dragande med strandskyddet, vilket närmast är pinsamt. Jag skulle vilja se den länsstyrelse som inte ger dispens till bostäder på en plats som Tekniska nämndhuset mitt inne i Stockholms city. Nej, sanningen är den att ni har bestämt er för den här linjen, och ingenting kan rubba er. Men era kalkyler håller inte. Ni har inget intresse för aktiv arbetsmarknadspolitik eller integrationspolitiska åtgärder. Det är alla fel i det här ärendet, Jan Valeskog. Det *går* att lösa detta ekonomiskt och praktiskt. Vi får ett bättre Tekniskt nämndhus, och vi får ett bättre område vid Tekniska nämndhuset i dag. Det blir fler bostäder och bättre integration.

Bifall till vårt förslag!

Anförande nr 78

M a r t i n H a n s s o n (MP): Jag bor visserligen i området, som Björn Ljung just påpekade. Men jag har också väldigt bra koll på det. När vi hade ärendet uppe senast före återremissen ställde jag en del frågor till er. Jag tror att vi ställde frågorna också för ett år sedan när ärendet var uppe då.

Det framkom då att ni inte längre vet var ni vill ha Tekniska nämndhuset i stället. Ni verkar ha lagt ned tankarna på att flytta det till Söderstaden, för det ärendet har nu gått väldigt långt. Jag vill därför ställa frågan: Vad är er plan? Vart vill ni flytta huset? Har ni ett samlat alternativ för detta i Alliansen? Har ni också ett samlat alternativ i Alliansen för vad ni vill göra på platsen? Som vi har förstått det är det fortfarande så att ni i Liberalerna inte vill riva denna grönklassade byggnad, men det vill de övriga partierna. Har ni ett samlat alternativ där?

Den sista frågan är: Hur länge tänker ni dra detta? Tänker ni stoppa den renovering av Tekniska nämndhuset som pågår när den väl kommer igång? Kommer ni att gå in och avbryta den mitt under pågående arbete, eller var sätter ni gränsen? När ger ni upp, så att säga?

Anförande nr 79

B j ö r n L j u n g (L): Du känner mig bättre än så, Martin! Du vet att jag aldrig ger upp förrän sista ordet är sagt eller när saker och ting har förändrats så mycket att man inte kan göra någonting. Jag har från Liberalernas sida uttalat att det finns en rad aspekter som gör att Tekniska nämndhuset borde flyttas. Till det kan nu läggas en integrationspolitisk aspekt, där vi mycket väl skulle kunna lägga Tekniska nämndhuset i till exempel Skärholmen.

Jag vet att det är väldigt svårt att lägga det i Söderstaden därför att det nu har gått så långt med markanvisningar och så vidare att ni i praktiken har gjort det omöjligt. Ni har egentligen satt krokben för er själva och för ett bättre förslag. Av det skälet måste

vi söka annat, och då blir det en integrationspolitisk åtgärd att lägga det längre ut i vår ytterstad.

Den sista delen du talar om är det inga problem med när det gäller att lösa frågan om att bygga bostäder, arbetsplatser och äldreboenden, som vi behöver på Kungsholmen, på den plats där Tekniska nämndhuset ligger i dag.

Anförande nr 80

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Detta är egentligen ett i mångt och mycket ganska sorgligt ärende, för det handlar om vilja. Det handlar om möjligheten att fortsätta på den linje som Alliansen var väldigt noga med under föregående två mandatperioder, nämligen att försöka se till att förvaltningar och bolag som är kommunala på innerstadsadresser rimligtvis ska kunna finnas i kollektivtrafikhöga områden i ytterstad, eller i alla fall inte i innerstad.

Av detta skäl lyckades vi under förra perioden flytta ett stort antal förvaltningar och bolag. Jag kan nämna kulturförvaltningens flytt till Rinkeby. Ni stoppade sedan en långtgående plan på att flytta också utbildningsförvaltningen till Järva. Vi flyttade serviceförvaltningens callcenter till Husby. Det har ni bestämt er för att flytta från Husby till just Slakthusområdet. Ingen begriper varför, och ni får gärna förklara detta. Det är 70 arbetsplatser, eller närmare bestämt 71, som flyttar från Husby och människor som slutar äta lunch på de lokala restaurangerna. I stället kommer de att hamna i Slakthusområdet. Varför?

Vi flyttade äldreförvaltning, socialförvaltning, överförmyndarförvaltning och Micasa. Micasa satte vi mellan Husby och Kista. Det är arbetsplatser som i dag är mycket omtyckta. Ni gör ingenting av detta. När vi hade denna politik igång fick vi kritik för att vi inte flyttade tillräckligt mycket. Vad vill då Socialdemokraterna i dag? När man har en chans i ett nästintill färdigt ärende, nämligen utbildningsförvaltningen, stoppar ni det.

Detta ärende kan mycket möjligt ha behövt omprövats utifrån Slakthusområdets förutsättningar. Men vad gör ni då? Ni bestämmer er för att det ska ligga kvar på A-läget Hantverkargatan. Det är A-läget som är viktigare för era kommunala arbetsplatser än att vi faktiskt kan göra någonting mer på denna plats.

Bostäder kan mycket väl inrymmas. Då säger Jan Valeskog att det är oerhört svårt att göra det, för det handlar om strandskydd. Det är dessutom oerhört svårt att få bostäder i området, för man får ju nästan inte göra någonting, säger ni. Men själva planerar ni att blåsa ut huset och göra öppna kontorslandskap. Självklart kan man bygga bostäder också i det befintliga Tekniska nämndhuset. Man kan göra tillägg till det befintliga – om man vill. Men det är precis det detta handlar om. Vad vill Socialdemokraterna? Vad vill man med de förvaltningar och bolag vi har i centrala A-lägen? Jo, man vill se till att de blir kvar, och man ska uppenbarligen ta tillbaka de förvaltningar som vi en gång lade i ytterstaden.

Jag yrkar bifall till den gemensamma reservationen i kommunstyrelsen.

Anförande nr 81

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Vi ska göra det som är mest ekonomiskt sunt för staden. Här handlar det som sagt om 1 miljard som ni är beredda att skicka iväg. När det gäller utbildningsförvaltningen handlar det om en halv miljard som ni är beredda att skicka iväg. Om utbildningsförvaltningens framtid vet vi inget; de kan mycket väl flyttas någonstans. Men som det stod i policyärendet ska det i så fall vara till södra delen av staden.

Återigen till sakfrågan: Ni har haft olika siffror på hur många bostäder man kan bygga här. Någon har sagt 100, någon har sagt 200 och någon har sagt 400. Ni vet inte själva, och det beror just på den här osäkerheten. Våra experter säger att det är mycket osäkert vad man kommer att kunna ha. Ni har anklagat oss för lösa och oklara ekonomiska kalkyler. Det har varit klart på vartenda fullmäktigesammanträde. Det är ni som inte har några trovärdiga kalkyler och inga kalkyler över huvud taget, för ni vet ju inte ens hur många bostäder ni kan få bygga här. Det blir nämligen tyvärr inte så många som man hade trott. Vi kommer också att kunna bygga en hel del bostäder; det ingår i våra kalkyler. Men hur många ni kommer att bygga vet ni inte själva. Ni har tidigare haft helt olika uppfattningar om hur många det är fråga om, och det räcker absolut inte på långa vägar att finansiera med den miljard som saknas.

Anförande nr 82

Borgarrådet L a r s s o n (M): Det är fascinerande, fru ordförande, att borgarrådet Valeskog nu ska stå här och med sina experter, som han hänvisar till, hänvisa till att oppositionen ska göra alla uträkningar med våra oppositionsresurser och att själva stå och berätta exakt hur detta ska gå till på platsen.

Det är ni som har utredningsresurserna. Det är ni som, om ni vill, kan räkna ut hur mycket man kan få in på den plats och det A-läge som Tekniska nämndhuset ligger på. Hur mycket kan man få in genom att göra om det till bostäder? Tror ni inte att det finns bostadsexploatörer som vore intresserade av Tekniska nämndhuset? Om ni inte tror det har ni inte undersökt någonting. Era experter kan räkna på hur stort intresset är och se till att den miljard som du påpekar används på rätt sätt. De kan se till att man använder marken på rätt sätt och att man använder fastigheten på rätt sätt. Se sedan till att Tekniska nämndhuset hamnar någon annanstans, i egen regi eller kanske till och med förhyrs någonstans!

Anförande nr 83

M a r t i n H a n s s o n (MP): Först var det en fråga om varför serviceförvaltningen flyttade från Husby till Globenområdet. Som jag har förstått det handlade om att det var stadsdelsförvaltningen i Husby som ville ha tillbaka lokalerna till annan verksamhet – därav detta.

Vi fick en antydning, som jag undrar om, från Moderaterna om att ni kanske inte längre är beredda att riva det nuvarande Tekniska nämndhuset. Eller vill ni fortfarande, till skillnad från Liberalerna, gå fram med att man ska riva det nuvarande Tekniska nämndhuset? Det är väldigt oklart vilken samlad bild ni har i Alliansen.

Jag vill också ställa samma fråga som jag ställde till Björn Ljung: Hur länge är ni beredda att dra detta tidsmässigt? Om renoveringarna sätter igång av det nuvarande Tekniska nämndhuset – tänker ni stoppa dessa renoveringar under pågående arbete?

Tänker ni till och med riva upp detta när renoveringarna är klara? När sätter ni stopp? Det vore bra att få svar på det.

Anförande nr 84

Borgarrådet L a r s s o n (M): Jag vill erinra om att vi har en gemensam reservation i ärendet av ett enda skäl, och det är att vi tycker likadant. Sedan bör man absolut utreda vad som är de bästa alternativen för denna plats. Men det ni gör är att ni säger stopp för bostäder på platsen och ser till att konservera detta till de arbetsplatser som nu ska vara i byggnaden enligt er. Det gör ni i stället för att öppna portföljen och titta på vad det finns för möjligheter utanför innerstaden.

Tekniska nämndhuset kanske inte ens behöver vara samlat på en enhet. Det kan vara så att det går att dela upp på fler enheter. Vi vet inte det, för det finns ingen utredning. Ni i majoriteten gör inte de erforderliga utredningar som krävs för att få arbetsplatserna att flytta från innerstaden. Det handlar om vilja, även för Miljöpartiet.

Anförande nr 85

K a r i n E r n l u n d (C): Ordförande och fullmäktige! Precis som borgarrådet Larsson säger handlar detta om vilja eller vilken politisk inriktning man har för staden. Vi i Alliansen har ett annat förslag och en annan politik.

Vi vill bygga bostäder där Tekniska nämndhuset ligger i dag, och vi vill bygga ett nytt Tekniskt nämndhus i ytterstaden. Det vill vi göra för att vi helt enkelt har en politik som går ut på att vi vill skapa fler bostäder där vi i dag har brist på bostäder, det vill säga i de absolut mest centrala delarna av Stockholm, och flytta kommunala jobb till ytterstaden. Vi vill helt enkelt inte lägga drygt 1 miljard på att bygga om Tekniska nämndhuset till en förvaltning som inte kan växa.

Därför yrkar jag bifall till Alliansens förslag till beslut.

Anförande nr 86

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, fullmäktige! Centerpartiets Karin Ernlund säger att hon vill flytta arbetsplatser ut till förorten. Nu är det emellertid så att kvinnor ofta ljuger om sådana här saker. Detta minskar hennes trovärdighet i den här ambitionen. Jag läser i reservationen, och du har inte lyckats övertyga mig. Jag undrar om du skulle kunna göra det.

Anförande nr 87

K a r i n E r n l u n d (C): Nej, jag ser ingen anledning till det.

Anförande nr 88

E r i k S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Precis som Jan Valeskog sade är det tredje gången detta ärende är uppe i fullmäktige. Det är bara att beklaga att majoriteten inte har tagit till sig av de mycket goda argument som vi i Alliansen har för att avslå ärendet.

Det en majoritet här i kväll säger nej till är flera hundra nya bostäder på gränslandet till City. Man säger nej till 1 400 nya arbetsplatser i Stockholms ytterstad. Man säger nej till att flytta kommunala förvaltningar från innerstaden till ytterstaden. Man säger nej till att koppla samman City och Kungsholmen på ett bättre sätt, och man säger nej

till att utveckla en i dag rent stadsmiljömässigt dåligt fungerande plats. Allt detta säger man nej till med detta beslut.

Vi i Alliansen säger ja till allt detta. Genom att säga ja till detta säger vi också ja till att utveckla både innerstaden och ytterstaden. Ytterstaden behöver fler arbetsplatser, och då är det väldigt bra om kommunen gör sitt för att bidra med en sådan, helt nödvändig, utveckling. Det kanske i sin tur också kan få fler privata aktörer att följa med.

Samtidigt vet vi att trycket på bostäder är mycket stort i de centrala delarna av Stockholm. Dessutom finns det ett uttalat mål om fler bostäder i City. Med tanke på Klamparens direkta närhet till City borde det anses vara prioriterat med bostäder i stället för kontor på platsen.

Nu lägger ni 1 miljard kronor på en renovering av Klamparen som inte ger någon av alla de fördelar som en flytt skulle innebära. Det är 1 miljard kronor utan att få någon av dessa fördelar. Ni väljer att haka upp er på någon gammal kalkyl om ett Tekniskt nämndhus på en viss plats, och så hakar ni upp hela er argumentation på detta. Det tycker jag är dåligt och inte det minsta trovärdigt. Ni låter inte heller direkt ledsna över detta. Det vore en sak om ni hade haft en argumentation om att ni hade räknat och gjort vad ni hade kunnat för att kunna genomföra detta men att kalkylerna tyvärr visade att det inte är möjligt. Men så gör ni inte, utan det är nästan så att ni drar en lättnadens suck över att ha hittat en kalkyl som visar att det inte skulle vara lönsamt att flytta Tekniska nämndhuset.

Men vi ger inte upp. Vi vill att Tekniska nämndhuset ska flyttas till ytterstaden och att vi konverterar dagens Tekniska nämndhus till bostäder.

Jag yrkar därmed bifall till Alliansens reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 89

Borgarrådet V a l e s o g (S): Under de år som frågan har diskuterats flera gånger i fullmäktige, bland annat, har det handlat om att ni vill lägga 1 miljard extra för att förlägga Tekniska nämndhuset till Globenområdet. Det kallar ni för integration. Vi har inte en aning om ifall det blir 100, 200 eller 300 bostäder, eller något annat, som det går att få fram. Vad är din bedömning? Hur många bostäder tror du att ni kan få fram? Våra experter har en bestämd uppfattning om att det råder stor osäkerhet om huruvida man kan få fram särskilt många bostäder. En del får vi fram, och det kommer vi också att göra.

Men exakt hur många anser du att man kan få bygga? Och är ni överens om den summa som du nu kanske nämner?

Anförande nr 90

E r i k S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Det beror självklart på hur stora lägenheterna ska vara. Det kommer naturligtvis att påverka hur många hundra bostäder det kan bli. Men att det skulle bli ett antal hundra tror jag att de allra flesta är överens om. Det rör sig om någonstans mellan 500 och 1 000 bostäder. Kristdemokraterna har inte de kansliresurser som skulle behövas för att komma med en närmare siffra än så.

Det stämmer inte att säga att debatten enbart handlar om ett Tekniskt nämndhus vid Slakthusområdet eller inte. Det var en arkitekttävling som hölls om en plats för ganska länge sedan. Låt oss se på en ny plats nu! Låt oss nu rita på ett nytt hus som är billigare än det gamla för att kunna få till en lösning! Om ni hade velat flytta Tekniska nämndhuset till ytterstaden och velat ha bostäder på Klamparen i stället hade ni kunnat göra det. Men det har ni inte velat. Ni har inte gjort det eftersom ni inte har velat det, och det är tragiskt.

Anförande nr 91

Å k e A s k e n s t e n (MP): Jag tror att ni från Alliansen kan ta det ganska lugnt. Det här är inte ett så dåligt projekt som ni försöker ge intryck av. Om det här är så viktigt för er kan man ju undra varför ni inte gjorde detta under de åtta år ni satt vid makten. Men jag tror att det blir bra, så ta det lite lugnt!

Först och främst är detta ett bra läge; det ska vi tänka på. Oavsett vilket väderstreck man kommer ifrån är det lätt att ta sig dit med tunnelbana och buss. Det finns också cykelbanor, minsann. Det blir nog bra. När det gäller pengarna är detta 1 miljard kronor i runda slängar, om man lite vanvördigt säger så. Det är inte vad som helst, utan det är faktiskt mycket pengar. Dem kan vi använda till andra saker, och det kommer vi naturligtvis också att göra. Också ekonomiskt är detta en bra lösning. Jag tycker också att det ser bra ut ekologiskt med solceller på taken, grönska på taken och gröna väggar.

Jag tror att detta tillsammans kommer att göra att det blir ett bra projekt, och vi får pengar över som vi kan använda till andra bra projekt.

Bifall till kommunstyrelsen!

Anförande nr 92

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Nu säger Åke Askensten att vi slösar bort 1 miljard med vårt förslag. Det är ju ni som lägger 1 miljard kronor på renovering av Tekniska nämndhuset utan att det ger några stadsmässiga fördelar, utan att det ger några ökade fördelar för ytterstaden vad gäller arbetsplatser och utan att det tillför City nya bostäder. Det är ni som lägger 1 miljard på det. Det gör inte Alliansen.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Åke Askensten eftersom han är miljöpartist. Den 19 april 2013 intervjuades Daniel Helldén om Tekniska nämndhusets framtid. Då ville Daniel Helldén att det skulle bli 1 000 studentbostäder av Tekniska nämndhuset och tyckte att exploateringskontoret borde utreda detta. Vad hände med Miljöpartiets krav om 1 000 lägenheter i Tekniska nämndhuset?

Anförande nr 93

Å k e A s k e n s t e n (MP): Det är helt riktigt att vi från början var intresserade av att det skulle bli bostäder här. Men verkligheten är ibland en annan än den man har i sina visioner, och nu handlar det om olika saker. Jag har berättat om fördelarna med detta, och nu bygger vi mer än dubbelt så många bostäder som ni gjorde under er mandatperiod. Det är ett och annat som har förändrats, Erik Slottnér. Du får se verkligheten i vitögat.

Anförande nr 94

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Att verkligheten är en annan än Miljöpartiets visioner – det vet vi. Men i sammanhanget kan man ändå erinra om att vi under de år som Alliansen styrde flyttade ett stort antal förvaltningar och bolag från innerstad till ytterstad. Ni stoppade denna utveckling. Ni flyttar i stället tillbaka serviceförvaltningen från Husby. Vad är skälet till detta? Jag har hört flera olika skäl redovisas, bland annat att det skulle vara så svårt att rekrytera – trots att man inte har något rekryteringsbehov alls i serviceförvaltningen. Nu fick jag höra att stadsdelsförvaltningen gärna skulle vilja ha de lokaler som man har byggt i ordning för flera miljoner till serviceförvaltningen. Det här ska ni flytta. 71 arbetsplatser försvinner från Husby. Varför, Åke Askensten? Svara på det!

Anförande nr 95

Å k e A s k e n s t e n (MP): Det är inte så många som har ett absolut säkert svar på det, Joakim Larsson. Martin Hansson gav ett svar förut, och du får nog nöja dig med det. Det är lite anmärkningsvärt att ni själva varken när det gäller Tekniska nämndhuset eller när det gäller att bygga bostäder gjorde något under de åtta år som ni hade chansen.

Anförande nr 96

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! När man blir äldre blir man vis, Åke Askensten. Jag har många gånger lyssnat till dig, framför allt till din goda retorik. Men ibland går det lite snett, och du glömmer bort historien. Historien är att ni har byggt de flesta bostäderna under den här perioden på våra planer liksom vi byggde på era planer, för så är det med de fördröjningar vi har. Det är inget konstigt alls.

Konstigare är att ni avbryter en sådan sak som handlar om avkontoriseringar i innerstaden och i stället kontoriserar ytterligare. Jag beklagar, Åke Askensten, att det är denna utveckling under er period. Vi har en annan politik, och den går vi till val på.

Anförande nr 97

Å k e A s k e n s t e n (MP): Jag tycker att Björn Ljung glider undan från ämnet. Nu gäller det Tekniska nämndhuset; det är det vi ska tala om och besluta om här i kväll och inte om några andra saker. Men det finns andra saker. Det håller jag med om, och det har jag påpekat. Vi har byggt massor med bostäder, och vi kommer att fortsätta med det. Jag hoppas att ni är med om det, oavsett om det blir på Kungsholmen eller någon annanstans – i ytterstaden. Det blir en hel del, kan jag nämna.

Anförande nr 98

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Ordförande! Jag tycker att oppositionen drar väldigt höga växlar i frågan om integration när det kommer till Tekniska nämndhuset. Utifrån att vi inte vill flytta förvaltningen påstås plötsligt den rödgrönrosa majoriteten varken vilja ha arbetsmarknadsåtgärder eller integration i största allmänhet. Det tål att upprepas, och siffrorna talar sitt tydliga språk, att så inte är fallet. Vi satsar jättemycket, inte minst på arbetsmarknadsåtgärder för unga och kvinnor i ytterstaden. Vi har gett bostadsbolagen tydliga uppdrag om att bygga blandat för att bryta segregationen.

När det kommer till byggandet av bostäder undrar jag vilken sorts bostäder oppositionen vill bygga i de lokaler som nu är Tekniska nämndhuset. Med tanke på er inställning till allmännyttan undrar jag helt enkelt vilken sorts bostäder det handlar om om ni får bestämma. Är det lyxlägenheter mitt i stan? Eftersom ni talar mycket om integration och att det är tanken med att flytta förvaltningen till ytterstaden undrar jag också hur ni ser på bostadsbyggandet i innerstaden. Vilka är det som ska få bo där? Hur ska det främja integrationen om det blir dyra bostadsrätter med er politik?

Anförande nr 99

Borgarrådet **L a r s s o n** (M): På sätt och vis önskar jag att du, Sissela, och Feministiskt initiativ hade suttit här under förra mandatperioden. Då skulle ni ha hört den debatt som då pågick där vi fick kritik för att inte få fart på förflyttningarna av förvaltningar till ytterstaden. Då hade vi ju bara flyttat åtta nio stycken när debatten pågick.

Det som hände när ni väl kom in här i Stadshuset och när den rödgrönrosa majoriteten började styra var att man stoppade de planer som fanns. I det stora ärende som rör Tekniska nämndhuset har man nu bestämt sig för att omöjliggöra att få bostäder på platsen.

Det som integrationsprojektet har handlat om är alla dessa samlade förvaltningar, och inte bara Tekniska nämndhuset, som vi har lagt i ytterstadsdelar och som ni nu uppenbarligen har påbörjat en återflytt av. Hur förklarar du det?

Anförande nr 100

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Ingen önskar väl mer än jag att vi hade suttit här långt mycket tidigare, Joakim. Men nu gjorde vi inte det, så jag kan inte svara för vad den dåvarande oppositionen sade. När det kommer till förflyttningarna av förvaltningarna sympatiserar jag med er tanke, men jag tycker att debatten blir väldigt förenklad när man gör det till den enda fråga som ska avgöra om huruvida Stockholm arbetar med integration eller inte.

Ni vet mycket väl hur mycket vi gör för att fler människor i ytterstaden ska komma i arbete. Vi satsar på stadsdelsmammor för att bryta den isolering som många kvinnor befinner sig i. Vi satsar på unga för att de ska ta sig till Jobbtorgen och kunna bryta den onda spiral vi ser där de bara hänger på torget och saknar sysselsättning och hoppar av skolan. Det ni talar om är inte den enda vägen att bryta segregationen.

Anförande nr 101

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Det är klart att detta inte är den enda åtgärden för att förbättra integrationen, men det är en viktig åtgärd att flytta arbetsplatser från innerstaden till ytterstaden. Det är jag helt övertygad om.

Jag tycker att inlägget var ganska avslöjande. Du säger att ni i majoriteten satsar på arbetsmarknadsåtgärder. Fortsätt satsa på arbetsmarknadsåtgärder, ni. Men vi satsar på riktiga jobb. Vi satsar på riktiga arbetsplatser genom att få arbetsplatser i ytterstadsområdena med riktiga jobb. Det är betydligt bättre än olika åtgärder.

Du ställer frågan om vad det är för bostäder som ska byggas. Det vet inte jag än; det ska i så fall stadsbyggnadskontoret bestämma längre fram. Men jag föreställer mig att

det skulle byggas både bostadsrätter och hyresrätter eftersom det är så många bostäder vi pratar om. För integrationen är det väl åtminstone bättre att någon flyttar in än att ingen flyttar in, som är ert förslag.

Anförande nr 102

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Där blir det också tydligt vilken bostadspolitik ni för. Jag menar att oavsett om det blir bostadsrätter eller hyresrätter vet vi med er politik vilken typ av bostäder det skulle bli: Det skulle bli bostäder för höginkomsttagare. På vilket sätt främjar det integrationen? Du säger att det är bättre att någon flyttar in än att ingen flyttar in. På vilket sätt skulle en inflyttning i Tekniska nämndhusets lokaler per automatik leda till bättre integration? Det förstår inte jag.

Anförande nr 103

K a r i n E r n l u n d (C): Ordförande! Jag tycker att det är jätteroligt att du hakar på debatten om integration och att skapa fler jobb i ytterstaden, Sissela. Jag vill svara på hur vi ser på detta. Vi ser att detta är en jätteviktig symbolfråga. Det är viktigt att vi som kommun flyttar kommunala jobb från innerstad till ytterstad för att visa att det offentliga är närvarande i hela Stockholm och att vi satsar på hela staden. Det är en viktig symbolfråga, men det är också en viktig praktisk fråga för dem som lever och verkar i ytterstaden. Genom att flytta jobb skapar vi underlag för mer service, och vi skapar underlag för företag att växa. Det är en viktig arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

Jag undrar helt enkelt: Ställer ni inte upp på den politiken eftersom du ifrågasätter den?

Anförande nr 104

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Det jag undrar är fortfarande hur ni ser på er bostadspolitik. Jag sympatiserar som sagt med tanken på att flytta ut förvaltningar fast just den här kanske inte flyttas.

Min fråga är: Hur ser ni på vilka det är som är tänkta att flytta in i de här lokalerna? Vilka är det som ska bo i innerstaden? Är det bara välbärgade människor? Eller är ni beredda att föra en bostadspolitik som också bryter bostadssegregationen genom att bygga ut allmännyttan i innerstaden, som ni var med och sålde ut under er mandatperiod?

Anförande nr 105

P e r O s s m e r (SD): Fru ordförande! Sverigedemokraterna har inte varit med under alla de föregående åtta till tio åren, så vi är ganska neutrala i vår inställning. Detta är en diskussion som har väldigt många aspekter. Det är äpplen och päron och även bananer. Egentligen skulle det vara intressant att diskutera och dissekera denna fruktsallad, för det finns mycket att säga. Men Sverigedemokraterna har tidigare tagit ställning flera gånger, och det innebär att jag upprepar yrkandet av bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 106

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! När jag kom hit i dag hade jag känslan av att den här staden styrs av en majoritet som är väldigt fantasilös. Det har jag nu fått beviset för. Den här staden styrs av en majoritet som under inga omständigheter kan tänka sig att flytta Tekniska nämndhuset, utan det ska absolut ligga i A-läge, där man annars skulle kunna bygga bostäder. Det är helt ointressant för Socialdemokraterna att

tänka tanken, för det kanske finns ett strandskydd eller något annat som krånglar till det. Om det inte finns någonting som krånglar till det här ärendet hittar vi på någonting! Så tänker de. Och så kommer de på att det kan bli svårt att bygga om till bostäder. Och så blir det dyrt.

Jag kan berätta att i ärendet i dag ligger renoveringskostnaden för Tekniska nämndhuset enligt den kalkyl vi har på bordet på 1,1 miljard. Kommer det att stanna på 1,1 miljard, Jan Valeskog? Jag skulle vilja höra dig stå här och lägga handen på någonting som är heligt – jag vet inte vad som är heligt för dig – och säga så här: Det kommer inte att överstiga 1,1 miljard. Jag kan nämligen garantera att det här kommer att bli dyrare än 1,1 miljard, för i stort sett i alla stora projekt i den här staden som du har hållit på med ända sedan 2015 drar det iväg. Vi har fastighetskontoret, och idrottsförvaltningen har över 2 miljarder i ökade kostnader sedan 2015 – 2 miljarder i ökade kostnader! 2 miljarder sprang iväg från investeringsbudgeten.

Här kommer nu det största projektet med 1,1 miljard. Jag kan garantera att detta inte kommer att stanna på 1,1 miljard. Det kommer att bli ett dyrt, tråkigt och svårt ombyggnadsprojekt där till och med tegelstenarna behöver en specialbehandling, som hittills har kostat 100 miljoner extra. Det är så mycket komplext i detta ärende, som nu ska bli de kommunala arbetsplatsernas Mecka. I stället borde vi se till att detta blir bostäder. Det går att göra till bostäder om man vill. Det var där vi började debatten. Om man vill, Jan Valeskog, så går det. Men ni vill inte.

Det är tråkigt för stadens ungdomar, det är tråkigt för stadens äldre och det är tråkigt för stadens medelklass – höll jag på att säga – och för dem i medelåldern. Det är tråkigt för hela Stockholm när ni gör på det här sättet, för det finns plötsligt inte bostäder i A-läge, där de skulle kunna komma till stånd om vi fick bestämma. För Alliansen är överens. Jag kan lova er, för ni kommer säkert inte ens igång med projektet, att om vi har möjlighet kommer vi att se till att detta ändras efter valet, för här ska bostäderna ligga – punkt.

Anförande nr 107

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Om man vill, säger borgarrådet Larsson. Han säger också att de enda som vill mycket när det gäller att säga att man kan klara av att bygga bostäder är ni på er sida av rummet. Men det finns ingen som tror på att det kommer att kunna byggas i den omfattning som ni säger. Ingen annan – inte länsstyrelsen och inte heller våra experter här i staden. Jag kanske inte ska säga att de skrattar åt er, men det är fullständiga överdrifter att säga att det är så lätt att bygga bostäder på denna plats med de svåra förutsättningar som finns. Det är en enorm osäkerhet. Om man inte ens kan inse att det råder en enorm osäkerhet om hur många bostäder man kan bygga – men några kan man ju bygga – är man inte seriös. Och ni är inte seriösa.

Den viktigaste och märkligaste frågan av alla är att ni absolut vill att det ska handla om kommunala arbetsplatser som ska flyttas. Vi jobbar med att få massor med privata kontorsarbetsplatser, flera tusen, i Söderstaden och i Liljeholmen. Vi har möjligtvis projekt också i Älvsjö och Årstaberget i framtiden. Vi har en obalans i denna region som innebär att det är i den södra regionen, både länet och staden, som fler arbetsplatser behövs. Ungefär halva befolkningen bor i den södra regionen, men där finns bara en tredjedel av arbetsplatserna. Vi behöver få fram fler kontorsarbetsplatser och verksamhetsområden som Larsboda som vi ska satsa på. Vi behöver mer av detta. Och

ni pratar enbart om kommunala arbetsplatser. Det är det som är er lösning. Det är helt otroligt, och det är uppochnedvända världen.

Vi löser både och. Vi har projekt också i översiktsplanen, som ni vet, när det gäller fokusområden som ni inte klarade av att bygga på er tid i er översiktsplan. I vår översiktsplan är det dubbelt så mycket bostäder. Vi satsar också på service och på arbetsplatser i den södra regionen på ett sätt som ni inte har varit i närheten av. Och vi gör det i verkligheten; vi sitter inte här och tror att man kanske kan göra en sak just på Kungsholmen som inte är särskilt realistisk.

Ambitionsgraden är i praktiken enormt stor när man ser på resultatet. Som någon tidigare talare var inne på handlar det också om vad man bygger. Vi bygger hyresrätter i stor omfattning, som folk har råd att bo i på ett helt annat sätt. Det är Stockholmshus och markanvisningstävlingar där man också får ned priserna och får fördelar också när det gäller tomrätter. Men ni vill sälja ut allmännyttan. Ni sålde 30 000 bostäder när ni regerade. Det var 30 000 som innebar en enorm förmögenhetsöverföring från skattebetalarna till enskilda hushåll. Ni ville inte heller bygga speciellt många hyresrätter när ni satt vid makten. Allmännyttan fick inte göra det alls i början. Men vi låter också allmännyttan bygga nu.

Er politik är verkligen en fråga om ökad segregation. Det är inte en fråga om fler arbetsplatser i vissa områden, som ni aldrig har prioriterat men som vi prioriterar nu. Vi behöver fler arbetsplatser, och det jobbar vi för. Privata arbetsplatser går alldeles utmärkt, Joakim Larsson. Säg det högt: privata arbetsplatser! Det behöver inte vara kommunala.

Anförande nr 108

Borgarrådet L a r s s o n (M): Det var ett synnerligen klagande inlägg som gjorde att jag förstår precis hur ni tänker – inte. Det som är mest förvirrande i det inlägg jag just hörde är att Socialdemokraterna inte anser att det går att bo i fastigheter där det har varit kontor. Det tycker jag är ganska fascinerande. Det går att blåsa ut en fastighet. Det går att omvandla till öppna kontorslandskap eller vad du nu pratade om, men det går tydligen absolut inte att göra det till bostäder. Det är en uppfattning som var intressant att höra, för det kan ju komma fler sådana exempel på kontor som behöver upphandlas. Där säger Socialdemokraterna alltså nej. Jag tycker att det är ett tragiskt argument.

Det är väl så till syvende och sist att ni sätter sprätt på slantarna i den här staden. Det fanns ett antal miljarder, 26 miljarder, i reavinster i den här staden. Ni sätter sprätt på dem i den här typen av projekt, och det är tragiskt.

Anförande nr 109

Borgarrådet V a l e s k o g (S): En av huvudpoängerna med projektet är just att vi spar mycket pengar. Jag ska inte nämna siffran igen. Men det är en väldig skillnad på att bygga nytt och renovera; det visar siffrorna.

Du var tidigare inne på, och ni hävdar, att kostnaderna drar iväg, särskilt under högkonjunktur. Det gör de oavsett om man bygger nytt eller om man renoverar; visst är det så. Nu hoppas vi att det blir en dämpning i det avseendet.

Oavsett vilket frigör vi tre fastigheter – tre stora fastigheter som vi delvis kan bygga bostäder i. Vi sätter ihop personalen i en fastighet, och vi gör det med effektiva lösningar för 1 400 personer med potential att utökas. Och vi gör det på ett ekonomiskt billigt sätt jämfört med att bygga nytt. Detta är ett sätt som vi självklart spar en hel del pengar på, och vi frigör ytor som vi sedan kan använda till mycket annat – till både kontor, skola och bostäder, tror jag.

Anförande nr 110

Björn Ljung (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Det låter på Jan Valeskog som om vi inte skulle vilja ha några privata arbetsplatser. Det låter som om vi inte skulle något intresse av bygga arbetsplatser i Söderort. Och det låter på Jan Valeskog som om vi inte skulle kunna tänka eller räkna själva. Jan Valeskog sitter inne med alla svar i alla situationer.

Det är ett bekymmer när man försöker föra en diskussion och en debatt där det finns kalkyler och sätt att se på saker och ting utifrån olika utgångspunkter. Det har du väldigt svårt att se. Vårt synsätt här är fullt realistiskt när det gäller att få bostäder på platsen. Man kan samtidigt tycka att det är jättebra med privata kontorsarbetsplatser och att flytta ut Tekniska nämndhuset exempelvis till Skärholmen för att där skapa bostäder, service och underlag för fler människor att få jobb. Så är det.

Anförande nr 111

Borgarrådet Valeskog (S): Jag skulle vilja säga att svårigheten egentligen är den omvända för oss. Det är svårt att diskutera med er när ni inte ens har försökt att räkna. Ni har inte ens försökt att tala om hur många bostäder det handlar om, för ni vet att det råder stor osäkerhet när det gäller detta och stor osäkerhet med era intäkter.

Med våra siffror och vår lösning vet vi att vi spar en stor del av skattebetalarnas pengar. Och vi åstadkommer en massa privata arbetsplatser, till exempel i Söderstaden – precis på den tomt där ni från början tänkte att Tekniska nämndhuset skulle ligga får vi lika många privata arbetsplatser. Det är väl utmärkt! Varför måste det vara kommunala? Och dessutom spar vi mycket pengar. Jag skulle vilja säga att i stället för att sälja ut bostadsrätter billigt och i stället för att lägga 1 miljard på Tekniska nämndhuset i onödan eller en halv miljard i onödan på utbildningsförvaltningen kan vi använda pengarna mycket bättre och till bättre investeringar. Och det gör vi också.

Anförande nr 112

Borgarrådet Larsson (M): Fru ordförande! Jag hade inte tänkt att gå upp fler gånger, men samtidigt hör jag nu att Jan Valeskog gärna snöar in på detta som handlar om Söderstadens tomt, som han säger. Om du ville lägga Tekniska nämndhuset utanför innerstaden – varför föreslår du då inte en placering i, låt oss säga, Skärholmen? Vi är ju helt överens om att den södra delen av Stockholm har ett underskott på arbetsplatser om man jämför med andelen bostäder. Det behövs fler arbetsplatser, och vi tror att det kommer att kunna byggas betydligt fler arbetsplatser i området också med den infrastruktur som är på väg.

Men det ni ser framför er är att ni har en chans att stoppa flytten av Tekniska nämndhuset med hänvisning till kalkyler som mig veterligen bara ni själva har sett. Det du hänvisar till att vi ska göra är nya egna kalkyler på exakt antal bostäder på platsen, och så vidare. Det ligger i din förvaltning. Det är din möjlighet att använda

stadens tjänstemän till att räkna ut detta. Om du ville att det skulle bli bostäder på den här platsen skulle vi få ett underlag som visade på hur det är möjligt. Men det får vi inte. Du säger att dina experter säger att det inte går att göra bostäder där. Jag skulle vilja se det utlåtande som säger att det inte går att göra bostäder av Tekniska nämndhuset. Du hänvisar till det, men du visar det inte. Det är det ena.

Det andra är att det naturligtvis finns en rad olika placeringar runt om i ytterstaden som borde utredas innan det är för sent – innan kontoret faktiskt är utrymt. Det är i dåligt skick, och det behöver renoveras. Det vet vi alla.

Nu går ni in och bygger dyrt och renoverar dyrt i stället för att bygga billigt och renovera billigt. Jag skulle vilja påstå att det som huvudfrågan ändå handlar om – viljan att få arbetsplatser att lämna innerstad för ytterstad i de delar där vi har de kommunala förvaltningarna – i dag inte finns hos er. Då skulle ni förklara varför ni flyttar en förvaltning från Husby, till exempel. Jag får ingen förklaring. Vi kommer att fortsätta att tjata om det, för det är en skandal att ett nyrenoverat kontor som callcenter använder ute i Husby flyttar för att närma sig stadens hjärta i stället för att de människor som arbetar där i dag får möjligheter att som dagbefolkning påverka restauranger och annat genom att finnas där. Nu stryker ni ett streck över det. Jag tycker som sagt att det är beklagligt, fru ordförande.

Anförande nr 113

Borgarrådet V a l e s k o g (S) Jag skulle för protokollets skull bara vilja ställa en fråga till borgarrådet Larsson eftersom han har sagt detta flera gånger, nämligen att det är dyrt att bygga om fastigheten för 1 400 personer för 1 miljard. Vad anser borgarrådet Larsson att det kostar att bygga en ny fastighet för 1 400–1 500 personer? Vad är din bedömning?

Anförande nr 114

Borgarrådet L a r s s o n (M): Det är en fråga som faktiskt skulle vara väldigt intressant att utreda. Men ni har inte ens frågat marknaden. Ni har inte ens frågat aktörerna vad det skulle kosta att göra bostäder på den här platsen och vilka intäkter man skulle inbringa.

Du pratar om kostnaderna, Jan Valeskog. Men har du tänkt på vad marken är värd och vad placeringen är värd med eller utan Tekniska nämndhuset? Med det befintliga Tekniska nämndhuset och att bygga om det – tror du att det skulle behöva ges bort gratis till en aktör? Eller tror du att marknaden skulle vara intresserad av att göra detta till bostäder? Det tror jag. Det fanns intresse förut, och det borde finnas intresse också nu även om det är ni som styr. Men ni vill inte. Det är exakt vad det handlar om, och det är väldigt tråkigt.

§ 19 Inriktningsbeslut gällande AB Svenska Bostäders nyproduktion av bostäder i kv. Primus, Lilla Essingen

Anförande nr 115

Borgarrådet L i v h (V): Ordförande! Detta är ett lätt, enkelt och roligt ärende som kommer att glädja borgarrådet Larsson också. Vi kommer nämligen nu att bygga 600 lägenheter på Stora Essingen, varav 100 i allmännyttan. Det blir ett blandat boende centralt i staden. Det är fantastiskt bra och roligt, och jag yrkar bifall till det.

§ 20 Inriktningsbeslut gällande AB Svenska Bostäders nyproduktion av bostäder inom del av fastigheterna Familjen 1 och Årsta 1:1 i Östberga

Anförande nr 116

Borgarrådet L i v h (V): Detta är ett lika trevligt, roligt och viktigt förslag. Det handlar återigen om att vi ska bygga 220 allmännyttiga bostäder – den här gången i Östberga. Och den här gången blir det också Stockholmshus med pressade priser och förhoppningsvis pressade hyror.

Jag yrkar bifall till förslaget.

Anförande nr 117

P e t e r B a c k l u n d (L): Ordförande, ledamöter! Stockholmshus kan absolut vara bra. Vi har ingenting emot Stockholmshus som princip. Däremot ligger många av förslagen till Stockholmshus i ganska utsatta lägen. Så är det här också. De här Stockholmshusen ligger vid en hårt trafikerad väg, nämligen Åbyvägen. Det är industrimark precis mittemot. Östberga, som är ett gammalt miljonprogramsområde, ligger precis bredvid. Detta är en förlängning av Östberga, skulle man kunna säga. Det blir på det sättet också lite grann en förlängning av ett miljonprogram, för Stockholmshus ser också likadana ut. De ser inte ut som de hus som finns i Östberga i dag, men detta är hus som lite grann riskerar att bli ett nytt miljonprogram.

Vi har dock inget yrkande, utan jag tänker att detta kan vara ett medskick: Det är ett bekymmer att Stockholmshus i hög grad hamnar i utsatta lägen. Det kan i sin tur leda till att om marknaden förändras skulle detta kunna bli lite mer av genomgångsbostäder. Där finns en risk.

Sedan tror inte vi på, vilket vi tidigare har framfört, det här med hyrorna som Ann-Margarethe Livh slår sig för bröstet för när hon menar att de skulle bli så mycket lägre.

Anförande nr 118

Borgarrådet L i v h (V): Först och främst blir jag väldigt upprörd när man hela tiden försöker antyda att Stockholmshusen är något miljonprogram och sämre kvalitet. Så är det inte. Jag tycker att du ska be att få en ordentlig dragnig om hur Stockholmshusen tas fram, om deras arkitektur, material och så vidare. Det är nämligen hus av väldigt bra kvalitet, och detta är en ny årsring för Stockholm. Det är inga tillfälliga genomgångsbostäder. Jag tycker att det är mycket dåligt att framställa det på det sättet.

Dessutom lyckades ni i Östberga omvandla en hel del allmännytta. Det behövs allmännytta i Östberga. Vi behöver fler allmännyttiga bostäder där också. Och de här bostäderna är av bra kvalitet.

Anförande nr 119

P e t e r B a c k l u n d (L): Det är inte fråga om att jag på något sätt ifrågasätter kvaliteten på bostäderna. Det är inte detta det handlar om. Det handlar om att de ser likadana ut, och på det sättet skulle det kunna bli som ett nytt miljonprogram – i och för sig på flera ställen utspridda i Stockholm. Men det handlar om konformiteten – vilket fint ord! De ser ganska konforma ut, de här husen. Jag har naturligtvis sett hur de ser ut.

Anförande nr 120

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Detta är ett bra projekt, där vi tillför 220 nya hyreslägenheter i ett läge som hjälper till att på sikt knyta samman Östberga med Årsta.

Vi vill bara yrka bifall till kommunstyrelsens förslag.

§ 22 Insatser för att underlätta övergången mellan för- och grundskola

Anförande nr 121

Borgarrådet B r i n c k (M): Vi är även här överens – det är mycket samförstånd här i dag – om att behoven är stora. Jag vill inte säga att detta direkt är en svag punkt, men det är en kritisk punkt för barn i skolan att övergången mellan förskola och skola inte alltid fungerar så bra som den borde göra. Under en period i övergången hamnar barnen lite grann i ett vakuum eftersom man inte alltid lämnar över den kunskap och den information som finns om barnen i förskolan till skolan på ett sätt där den sedan kan användas. Det är det som vi har velat rikta uppmärksamheten på i vår motion.

Vi är väl medvetna om att mycket av detta redan görs på olika sätt. Det ser lite olika ut på olika enheter, men mycket av detta görs alltså. Det centrala här är kanske inte så mycket exakt hur man gör utan att komma ihåg att det allra, allra viktigaste för att ge alla barn förutsättningar att klara målen i skolan är att fort och tidigt identifiera de behov som finns och sätta in åtgärder för att hjälpa dessa barn. Det är fortfarande en av de riktigt stora och påtagliga skillnaderna mellan den svenska skolan och den finska skolan; i Finland är man nämligen mycket bättre på att göra detta. Vi har blivit mycket bättre också i Sverige. Vi talade om det i ett annat sammanhang i dag. När jag gick i skolan, vilket visserligen är hundra år sedan – det är inte fullt lika länge sedan som skolborgarrådet gick i skolan – var det fortfarande så, åtminstone där jag gick, att det satt en eller två elever längst bak i klassrummet och gick ut nian med ettor och streck i alla ämnen. Och ingen brydde sig. Det skulle inte gå i dag. Det händer inte i dag, hoppas jag. Jag har inte hört talas om någonting liknande på mycket länge, så vi har blivit mycket bättre på detta. Men det är centralt att identifiera elevernas behov tidigt och att kunna sätta in åtgärder för detta.

Vi har som skolhuvudman ett ansvar, i synnerhet för de barn som behöver särskilt stöd. Vi tror att med en systematisk screening och en fungerande organiserad övergång mellan förskola och skola förbättras huvudmannens möjligheter. Skolans möjligheter förbättras att sätta in de åtgärder som behövs så tidigt som möjligt. Det skulle i sin tur hjälpa väldigt många fler barn tidigare än i dag. Tidig uppföljning, tidig individuell prövning och tidiga insatser – det är det som är centralt för att alla barn ska få så goda förutsättningar som möjligt att klara sig bra i skolan.

Jag vill också passa på tillfället att yrka bifall till denna motion.

Anförande nr 122

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Jag tycker att det blev mest logiskt att Cecilia fick börja att plädera för motionen, och så kan jag nu säga att jag instämmer i väldigt mycket av det som Cecilia Brinck nu sade här. Jag sympatiserar med syftet med motionen.

Jag kan också avslöja att jag personligen när jag läste förslaget tänkte att det här kunde vara en jättebra grej. Men sedan har remissinstanserna förklarat ett och annat, och det är det som gör att vi landar i förslaget till behandling av motionen, nämligen att vi menar att det slaviska genomförandet av neuropsykiatriska screeningar vore fel väg att gå. Det är nämligen så att sådana här utredningar i dag görs på initiativ av vårdnadshavarna och efter remiss av barnhälsovården av särskilda team inom barnsjukvården. Remissinstanser menar att det inte är rimligt att gå förbi både

vårdnadshavare och barnhälsovård för att på löpande band göra dessa ganska avancerade och omfattande utredningar och fastställa diagnoser.

I övrigt instämmer jag i det som Cecilia sade om vikten av tidig upptäckt och snabbt insättande av adekvat stöd. Man ska ge varje elev som det handlar om en individuellt anpassad utvecklingsplan.

Jag kan tro att digitaliseringen kommer att hjälpa oss med bra metoder för att upptäcka olika typer av särskilda behov. Till exempel testas nu en metod där man läser av barns ögonrörelser och där man tydligen med väldigt hög träffsäkerhet kan upptäcka om barnet har dyslexi.

Vi har ett ambitiöst arbete i staden för att säkerställa att varje elev får en god övergång, men jag är övertygad om att det finns mycket kvar att göra. Det är en komplicerad situation med många olika ställen. Man kan gå på förskolor, och man kan gå i grundskola, och det är inte alltid lätt att få detta att synka i överlämnandet av varje barn från en förskola till en grundskola. Man kan säga att det är en stor logistisk utmaning. Det är därför vi i stadens budget för 2018 ger uppdraget till utbildningsnämnden att revidera riktlinjerna för övergången mellan förskola och skola i enlighet med skolprogrammen, som ju har till huvudsyfte att försöka skapa en röd tråd genom förskola, grundskola och gymnasieskola.

Anförande nr 123

Hans Tjernström (C): Ordförande och fullmäktige! Centerpartiet anser att vi är skyldiga våra barn att snabbt och resolut sätta in stödinsatser i de fall det behövs. Det tror jag att vi alla är överens om här inne. Precis som framkommer i förslaget har tidiga insatser såklart avgörande betydelse för de barn som behöver stöd. Det är klart att detta inte är enkelt och något som inte kräver resurser, men likväl är det väldigt viktigt. Vi tror att detta förslag kan skapa en systematik som kan göra att färre barn hamnar i kläm, och det är såklart superviktigt. Man går bara i skolan en gång, och man får bara en chans som människa att gå i skolan. Vi har inte råd att misslyckas med det.

Därför vill jag yrka bifall till Alliansens förslag i kommunstyrelsen.

Anförande nr 124

Rickard Wall (-): Ordförande, fullmäktige! Centerpartisten Hans Tjernström yrkar här. Jag förstod aldrig riktigt vad han menar när det gäller de tidiga insatserna. Han pratar hela tiden om förslaget. Dessutom har centerpartisten Hans Tjernström lämnat en berättelse utan att visa några känslor, vilket sänker hans trovärdighet.

Du har inte övertygat mig när du pratar om förslaget. Jag antar att det är Alliansens förslag du menar, men det var svårt att förstå när du pratar om förslaget om det var majoritetens eller Alliansens förslag. Men jag antar att det är Alliansens förslag du menar. När det gäller de tidiga insatserna hänvisar ni till forskningen helt luftigt. Som jag sade: Mot denna bakgrund skulle jag vilja ha lite mer kött på benen, och jag ger dig här en chans att övertyga mig.

Anförande nr 125

Ordföranden: Rickard, vi ska inte hålla på med personliga påhopp, vilket du nu gjorde mot Hans Tjernström.

Anförande nr 126

Hans Tjernström (C): Jag vet inte hur mycket möda jag ska lägga på detta, men jag tycker att det är politiken vi ska syssla med här inne och ingenting annat. Varje barn har ett behov av att bli sett tidigt och att få tidiga insatser. Det finns mycket forskning på det, och jag kan inte hänvisa till allt här i talarstolen. Men jag kan återkomma till det.

Anförande nr 127

Tina Kratz (V): Fru ordförande! Tack, Cecilia och Anna, för motionen! Jag instämmer i intentionen bakom motionen. Det är viktigt att barnen får rätt stöd och insats för att på bästa sätt kunna tillgodogöra sig skolans utbildning. Varje barn har rätt till kunskap, och för att detta ska kunna ske måste de få likvärdiga förutsättningar och möjligheter att tillgodogöra sig skolans utbildning. Om man av olika skäl kommer efter i inlärandet uppstår ofta både frustration och håglöshet, vilket bara gör allting värre. Så är det absolut.

Däremot har jag jättestort förtroende för att förskollärare och barnskötare har den kompetens som krävs för att tidigt upptäcka de barn som behöver särskilt stöd. Jag har själv jobbat en hel del inom förskolan och sett denna kompetens. Förskollärare och barnskötare har också rätt utbildning för detta, och man kan därtill lägga deras ofta långa erfarenhet av att arbeta med barn och lärande. De möter de här barnen varje dag, och de möter dem i olika situationer. Förskolans pedagoger samverkar också nära med barnens vårdnadshavare och med förskoleklass, skola och fritidshem vid övergången – allt för att stödja barnens utveckling och lärande.

Inför övergången till skolan finns redan i planen att man ska utbyta kunskaper, erfarenheter och information i dialog med föräldrarna eller vårdnadshavarna och att man då särskilt ska uppmärksamma de barn som har behov av särskilt stöd. Som har anförts av de olika remissorganen sker neuropsykiatriska utredningar på initiativ av vårdnadshavare. Varken förskola eller skola har rätt att gå förbi barnens vårdnadshavare här. Detta är också omfattande utredningar, och att göra dem generellt över alla är inte en rimlig hantering av våra resurser, vare sig av pengar eller kompetens. Vi ska ställa neuropsykiatriska diagnoser på de barn som vi upplever oro för, inte på de andra.

Vi anser att det är mycket bättre att fortsätta att satsa på att stärka förskolorna, att arbeta vidare för att öka antalet förskollärare och barnskötare och att öka på deras kompetens, att minska barngruppernas storlek, att ge bättre stöd till de barn som behöver extra stöd och att säkerställa att det ges möjlighet till planerings- och reflektionstid för förskollärarna. Det handlar alltså om att stärka förskolorna för att barnen ska få det bättre där och upptäckas där. Så tidiga ska insatserna vara; de ska ges redan under förskoletiden.

Anförande nr 128

Borgarrådet Brinck (M): Det är inte kompetensen hos förskolepersonalen som vi på något vis ifrågasätter. Jag delar helt din uppfattning. De är otroligt duktiga på det de gör och även på att se vilka av barnen som behöver lite extra insatser. Men ett av problemen som vi också pekar på i motionen är att en hel del av de barn som skulle behöva utredas – vilket du som har varit aktiv i förskolan och alla vi som på olika sätt

har haft med skolan att göra vet – kan man inte utreda därför att föräldrarna säger nej. Det är ett bekymmer. Vi måste hitta ett sätt att hantera det.

Det är inte heller ovanligt att barn med neuropsykiatriska diagnoser har föräldrar med ungefär samma problem. Det finns ett spektrum av problem här som jag tror att man måste titta på. På stadens hemsida står det dessutom att förskolan visserligen ska sammanställa dokumentation om barnen men att det är vårdnadshavarens uppgift att föra den vidare från förskola till grundskola. Där blir det lite bekymmersamt.

Anförande nr 129

T i n a K r a t z (V): Tack för att du delar min uppfattning om förskolans personal! Det gläder mig. Jag kan också se att det finns en komplexitet i detta, för det finns en hel del vårdnadshavare som vill att barnen ska komma till skolan som oskrivna blad och så vidare, vilket ibland kan vara en bra idé. Jag har upplevt att det ibland är en bra idé, men det är inte alltid det bästa. Vi vet även att genom att stärka upp elevhälsoteamen i skolorna kan vi där också fånga upp detta. Det finns även en god personal redan i förskoleklassen som kan se det här. De kan se ganska tidigt om man behöver komma in med tidiga insatser.

Det här måste ske i dialog med vårdnadshavarna; så är det. Vi kan inte gå förbi dem i vare sig skolan eller förskolan. Man diskuterar med föräldrarna innan man överför kunskap. Så är det, och så måste det vara.

Anförande nr 130

Borgarrådet E d h o l m (L): Fru ordförande! Sanningen är att i dag slås tusentals barn ut från den svenska grundskolan för att de inte får det stöd som de behöver redan från början. Om man tittar på svensk skola och jämför den med många andra länders, däribland Finlands, ser man att det är väldigt få elever som får ett speciellt stöd tidigt. I Finland är det till exempel nästan varannan elev som någon gång under sin grundskoletid får ett särskilt stöd. Det kan bero på att man har svårt att lära sig läsa eller att det är någon del av matten som inte funkar. Det är ganska okomplicerat och inte på något sätt stigmatiserande.

I Sverige kan vi se på hur många elever som till exempel får ett extraår i skolan. Då ser vi att nästan alla får det i årskurs nio. Det är väldigt sent. Det extra stödet kommer också in väldigt sent. Det beror på att man väntar. Man tror att problemen ska lösa sig av sig själva, att barnen växer till sig och så vidare. Det kan bero på att föräldrarna vägrar att låta sätta in det stöd som finns. Det kan bero på okunskap, och det kan bero på att föräldrar, precis som Tina sade, inte ställer upp på att barnet får hjälp av barnpsykiatrin för att se om man har riktigt stora problem.

Jag menar att vi inte bara kan låta detta fortgå år ut och år in. Vi måste hitta ett system där barn med svåra problem upptäcks tidigt just för att vi vet att tidiga insatser ger mycket mer än att man väntar till högstadiet. Även om det kanske inte är exakt så här det ska gå till måste vi helt enkelt bli bättre på det här. Jag tror att det i framtiden kommer att behövas fler särskilda insatser. Det kommer att behövas fler CSI-grupper och fler särskilda undervisningsgrupper i vår stad just för att barn inte ska slås ut från skolan.

Därmed yrkar jag bifall till reservationen i kommunstyrelsen.

Anförande nr 131

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Vi har hört många bra argument från mina allianskollegor om varför motionen bör bifallas. Att upptäcka barn med studiesvårigheter eller andra problem i skolan är kanske den enskilt viktigaste faktorn för att antalet elever med godkända betyg i grundskolan kan öka och för att antalet elever som blir gymnasiebehöriga därmed också ökar.

Vi vet vidare att just en icke fullständig gymnasieutbildning är den största riskfaktorn för att inte få ett jobb efter skolan. Detta är naturligtvis en viktig fråga: att upptäcka elever med behov i ett tidigt stadium. Vi behöver göra mer för att upptäcka fler i tid och sätta in rätt insatser för de barn som behöver extra stöd.

Jag vet hur mycket det görs i dag i skolorna på detta område och att många barn också upptäcks. Men personalen har inte alltid den tid de behöver vare sig i förskolan eller i grundskolan. Om inte arbetet systematiseras på ett bättre sätt finns det en risk för att många barn kommer att falla mellan stolarna eller att problemen upptäcks i alltför sen ålder, när det kanske redan är för sent. Därför tycker jag att det är en bra motion som har skrivits.

Jag yrkar bifall till Alliansens reservation i kommunstyrelsen.

§ 23 En mer meningsfull fritidsverksamhet för barn och unga

Anförande nr 132

B o S u n d i n (M): Fru ordförande! Detta är en motion som är ett och ett halvt år gammal, men den är aktuell än i dag. Vi föreslår att man skulle kunna utveckla fritidsverksamheten genom att göra andra inslag på våra förskolor, till exempel pedagogiska inslag i fritidsverksamheten, och erbjuda läxhjälp till de ungdomar som behöver detta. Vi vet att fritidsintressen i form av olika slags föreningsliv kan innebära goda förutsättningar till en bättre integration och bättre förutsättningar för barn att komma vidare ut i samhället.

Vi vet också att man i Tyresö har ett liknande försök sedan 2014 med bra resultat. Därför tycker vi i motionen att det skulle vara bra om vi kunde göra ett försök även i Stockholms stad. Syftet är att möjliggöra för barn och unga att kombinera fritiden med egna fritidsverksamheter. I svaret står bland annat att man håller med om vissa saker, men man vill gärna ha allt i kommunal regi. Jag tycker att det som står om att man föreslår att skolidrottsförbundet startar upp i skolidrottsföreningars samverkan och så vidare inte är någon motsättning mot det förslag som finns i motionen. Man skulle kunna göra både och för att få någonting bättre.

Därför yrkar jag bifall till motionen.

Anförande nr 133

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Tack till dig, Bo Sundin, för motionen! Nu ska vi försöka att hålla isär begreppen här; jag ska uppamma all min pedagogiska förmåga, om jag har någon. Det handlar inte om en överdriven strävan efter kommunal verksamhet. Det viktigaste är att skolan som eleven går i också ska ansvara för fritidshemmet och fritidsklubben. Det är integreringen mellan undervisning och fritidsverksamhet som är det viktiga. Det gäller oavsett om eleven går på en kommunal skola eller på en friskola. I dag går ungefär 75 procent av eleverna på en kommunal skola och 25 procent på en fristående skola. Det gäller alltså helt oavsett detta. Det är den sammanhållna skoldagen som är anledningen till att vi föreslår avslag på motionen.

Vi har på många av stadens skolor, och säkerligen också på de fristående, en fin samverkan med föreningsliv och idrottsföreningar, till exempel. Vi har Idrottslyftet och olika lokala initiativ. Jag har besökt sådana skolor. Flera av våra skolor, som jag naturligtvis har bäst inblick i, samverkar med ideella föreningar som Mattecentrum, Kodcentrum och Berättarministeriet för att erbjuda läxhjälp. Vi har ställt krav på våra kommunala skolor, som är de enda vi kan styra härifrån, att erbjuda just läxhjälp för att integrera det med ordinarie undervisning och ha en synk där. Det är viktigt.

Jag tycker alltså att det är positivt att skolorna väljer att samverka med andra aktörer och att stadsdelsnämnderna stöder detta genom olika samarbeten. Det finns exempel på hur också en fritidsverksamhet för högstadiel elever, som det inte åläggs någon skola att ha, ändå kan möjliggöras genom samarbete med stadsdelsnämnden. Det sker till exempel på Matteusskolan. De har någonting som kallas för Uppis. Jag såg också en liknande sak i dag ute i Älvsjö, på Johan Skytteskolan. Det finns också i Grimsta. Det nära samarbete med föreningslivet som finns på många skolor vill vi jättegärna ska

spridas till alla skolor. Poängen är att den skola som ansvarar för elevens undervisning också ska ansvar för fritidshemmet.

Om man skulle inrätta så kallade profilfritis och om dessa dessutom inte skulle omfattas av maxtaxan tar man bort, eller i varje fall undergräver, möjligheter till sammanhållen skoldag och integrering mellan skolans, friskolans eller den kommunala skolans, undervisning och verksamhet. Jag är också rädd för att om detta inte omfattas av maxtaxan skulle det dessutom leda till ökade klyftor i samhället eftersom alla barn och ungdomar inte har samma ekonomiska förutsättningar att betala extra på det sätt som Bo Sundins verksamhet skulle leda till.

Anförande nr 134

B o S u n d i n (M): Ordförande! Jag tror att skolborgarrådet försöker måla upp en konfliktsituation här. Jag ser ingen konflikt i att vi utökar de här verksamheterna när det gäller fritids för våra ungdomar. Det finns ingenting som säger att det måste ske på olika platser. Vi är också för att dagis, fritids och skolor ska ha närhet till varandra, gärna i de områden där man går i skolan. I den här motionen vill vi framhålla att man ska kunna ha mer samarbete med andra aktörer än de kommunala eller de skolor som finns. Det kan vara olika idrottsklubbar och olika fritidsverksamheter som skulle kunna utveckla de här verksamheterna för barn och ungdomar på deras fritid efter skolans slut. Det handlar om detta kombinerat med läxhjälp. Där har ni numera ungefär samma uppfattning, det vill säga att det är viktigt med läxhjälp. Det kan man kombinera i de här verksamheterna oberoende av i vilken form man bedriver dem.

Anförande nr 135

Borgarrådet B u r e l l (S): När jag lyssnar på dig nu, Bo, låter det som om vi tycker samma sak här, och det är väl jättebra om det är på det sättet. Det vi blev oroliga för när vi läste vad som står i motionen och när vi tittade på det här ordentligt var att ert förslag gick ut på någonting annat än att vad det låter som när ni nu står och pratar om det här, nämligen någonting som skulle riskera att splittra den sammanhållna skoldagen eller splittra elevgrupperna. Nu är de förvisso mer och mer splittrade när de kommer upp i 5:an och 6:an, för det är inte alla som deltar i fritidsgruppens verksamhet.

Där släpar vi med oss ett underskott i form av att 90-talskrisen ledde till en enorm sänkning av pengarna till fritidsklubbarna, det vill säga det som man skulle ha önskat att man hade kunnat kalla för fritidshem för mellanstadiebarn. Visserligen har vi höjt tilldelningen där med mer än övriga schabloner. Den ligger på 7 000 jämfört fritidshemmen som ligger på ungefär 30 000 per elev på lågstadiet. Det är jättebra med samverkan, men håll ihop skoldagen på den egna skolan!

Anförande nr 136

M i k a e l V a l i e r (KD): Herr ordförande, kära ledamöter, åhörare och pressen! Jag tycker att det här är ett bra förslag, och det är kul att en del av förvaltningarna också tycker det. Vi har sagt här att det finns ett gott exempel med profilfritids från Tyresö, och de har också förlängt detta. Om det är så att det är fel färg på politiken i Tyresö för att det ska vara någonting att imponeras av, vill jag nämna det, sist jag kollade, röda Kumla som också har infört profilfritids. Jag tycker att det är synd att låta det här rinna ut i sanden. Som Bo sade är detta en öppning till att bredda

verksamheten, göra fler barn intresserade och helt enkelt göra det hela bättre. Det finns inget sämre i det som är föreslagit.

Jag yrkar bifall till den här reservationen.

Anförande nr 137

Borgarrådet B u r e l l (S): Herr ordförande! Med all respekt för den kommunala demokratin, motionsinstrumentet och vår enorma vishet som kommunfullmäktigeledamöter är det ändå så att det pågår ett ambitiöst och omfattande utvecklingsarbete när det gäller fritidshem och fritidsklubbar i Stockholms stad. Vi har till och med en särskilt ansvarig och en liten enhet på utbildningsförvaltningen med inspiratörer och kunskapsförmedlare som hjälper våra skolor att utveckla verksamheten väldigt mycket.

Det sker precis i den här riktningen, men med den skillnaden att man är mycket noga med att försöka hålla ihop skoldagen för eleverna så att också personalen som jobbar på fritidshem och fritidsklubbar kan jobba tillsammans med lärare och övriga medarbetare på ett annat sätt. Man kan jobba hela dagen. Det kan vara så att man gör saker först på morgonen, till exempel frukostverksamhet, och sedan kan det vara lunchverksamhet. Det kan handla om skolgårdspedagogik, och man kan också vara inne i klassrummet på olika sätt. Och sedan har man den här viktiga eftermiddagsverksamheten som kan inkludera läsläsning. Det pågår ett jättebra arbete även utan denna motion.

Anförande nr 138

M i k a e l V a l i e r (KD): Det finns inte särskilt mycket att säga. Fortsätt det goda arbetet då, men tappa inte det här med profilen! Det är en viktig del i det hela. Det är inte bara den sammanhållna skoldagen som är viktig, utan det är faktiskt viktigt att man får göra olika saker. Tappa inte profilen!

Anförande nr 139

A n d e r s L i n d e l l (MP): Ordförande, fullmäktige och medier! Jag tycker att det finns någonting lovvärt i den här motionen, nämligen att minska avståndet mellan idrotten och övriga fritidsverksamheter. Det behövs framför allt i en stad där vi ser att idrottandet minskar i många grupper och där fysisk hälsa håller på att bli ett problem och en klassfråga på många sätt. Men då ska vi också lösa de problemen där de framför allt finns, och det gäller faktiskt inte barn på låg- och mellanstadiet. Där ser vi fortsatt ett jättestort engagemang i det organiserade föreningslivet och i den idrott som föreningarna ser till att vi har i Stockholm.

Det stora problemet kommer i stället på högstadiet och gymnasiet där väldigt många slutar med idrott. Därför bygger vi nu fler och fler förutsättningar för att det ska finnas en jämn övergång mellan olika typer av fritidsverksamhet och idrottsverksamhet som till exempel den nya idrottsplatsen Vårbergs IP där vi har flera typer av mötes- och fritidslokaler i anslutning till varandra.

Risken med att ha en mycket profilerad verksamhet i början av livet är att vi förstärker den trend som redan finns, nämligen att barn tidigare och tidigare börjar specialisera sig och därför slutar tidigare och tidigare att idrotta över huvud taget. Det är en trend som vi ser, och det är också ett samband som kommer fram tydligare och tydligare i

alla de Ung livsstils­mätningar som vi gör. Om vi tvingar in folk i en typ av verksamhet som de börjar med tidigt kommer de också sluta med den tidigt. Därför är det viktigt att vi bibehåller en så bred fritidsverksamhet som möjligt för alla barn i Stockholm.

Därför tycker jag att vi ska vara lite avvaktande till den här motionen, och jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 140

Per Ossmer (SD): Ordförande! I motionen har man tagit upp frågan som egentligen är: Kan barn och ungdomar på fritidsgårdar och annan organiserad fritidsverksamhet göra andra nyttiga saker?

Det föreslås andra kompletterande verksamheter än den ordinarie fritidsverksamheten som ska stötta och hjälpa på olika sätt. Läxhjälp finns på en del ställen. Man koncentrerar sig på så kallade profiltid, det vill säga utförare i en annan regi än den kommunala. Då har man tagit Tyresö kommun som föredöme. Det kan vara sådant som passar det enskilda intresset, och det talas om ridning och fotboll.

Det intressanta är att vissa remissinstanser är försiktigt positiva medan skolförvaltningen närmast tycker att det fungerar bra som det är. Jag hörde borgarrådet säga, och det kanske också är ett viktigt argument, att man vill ha en sammanhållen verksamhet. Men det finns också, och det märks också hos majoriteten, ett ideologiskt motstånd. Det är väl där skon klämmer. Kostnaderna skulle ligga utanför maxbeloppet, och då blir det tal om en viss privat finansiering. Det tycker man inte om.

Sverigedemokraterna väckte också en motion för ungefär ett och ett halvt år sedan, 2016:103, där vi använder ungefär samma rubrik om en meningsfull fritidsverksamhet. Den innebär också ett smörgåsbord av prova-på-idrotter. Det kan vara fotboll, basket, pingis och det kan också vara dataspel, enklare programmering, schack, dans, judo och naturligtvis också läxhjälp som ska finnas till hands. Tanken med såväl Moderaternas som Sverigedemokraternas motion är att de föreslagna åtgärderna ska öka barnens och ungdomarnas fysiska och psykiska välmående, ge språkträning och ökad social kompetens. Jag förmodar att alla i den här salen egentligen instämmer i den här målsättningen.

Sverigedemokraterna ser ingen egentlig motsättning mellan sin motion och den moderata motionen som vi behandlar i kväll. Båda har liknande målsättningar. Därför, herr ordförande, yrkar jag bifall till den moderata reservationen.

Anförande nr 141

Borgarrådet Burell (S): Herr ordförande! Så bra för dig, Per, att Sverigedemokraterna och Moderaterna är överens. Du sade att det är av ideologiska skäl som vi är emot, och det stämmer. Vi tycker att det är mycket olyckligt om skolverksamhet i grundskolan är förknippad med extra avgifter som gör att man skiljer ut barn från varandra och att de inte kan göra saker tillsammans. Vi ska komma ihåg en sak och det är att barnen går i skolan mindre än hälften av årets dagar. Mer än hälften av årets dagar har vi de klassklyftor vi har med enormt olika förutsättningar för barn att göra någonting kul, utvecklande och bra på sin fritid beroende på pengarna och plånbokens tjocklek för föräldrarna. I skolan ska vi värna eleverna från den upplevelsen.

Sedan är det skillnad på fritidshem, fritidsklubb och fritidsgård. Det kan vi gärna läsa på lite grann om. Det är säkert så att fritidshemmens verksamhet kan marknadsföras mer så att även stadsdelsnämnderna vet hur bra den är.

Anförande nr 142

P e r O s s m e r (SD): Jag tror att vi alla här, moderater som socialdemokrater och sverigedemokrater, har ungefär samma målsättning. Däremot tycker jag nog att borgarrådet Burell hårdrar det här med olika klasser, klassklyftor och skillnader och att man inte vet vad olika saker kan kosta. Jag tror inte att verkligheten är så förskräcklig som Burell vill göra den. Jag tror att många föräldrar skulle vara beredda att skjuta till lite likaväl som de skjuter till när det gäller dyra idrotter. Vi vet vad utrustningen kostar i ishockey och vad ridning kostar. Jag tror att de farhågorna är överdrivna.

Anförande nr 143

T i n a K r a t z (V): Herr ordförande! Det är jättekul att få debattera fritidshemmens viktiga verksamhet. Det är också en verksamhet som jag har följt sedan 90-talets började när jag jobbade där. Då var vi tre vuxna på femton barn. Vi var inte inne i skolorna, utan fokuserade på fritidsverksamheten.

Fritidshemmens verksamhet är en viktig del av skolbarnens dag på eftermiddagen, men nu för tiden är den också viktig under skoldagen, och det vill jag betona. Fritidshemmens personal samarbetar nära med lärarna. De finns med på olika sätt även under själva skoldagen. De gör att varje barn får mer stöd och mer hjälp. De får mer tid med sina lärare, och de får också kompletterande saker som halvklassverksamheter i skapande med mera.

Fritidshemspersonalen har också en viktig roll i elevhälsoarbetet. De är med under hela skoldagen. De finns med på rasterna och i alla sociala sammanhang. De kan hjälpa till vid konflikter över en fotboll eller en tackling som gått fel och liknande. Vid mobbning, kränkande behandling och annat finns de med tidigt och kan stötta upp. De finns också med och har samtal om allt mellan himmel och jord, sådant som lärare inte riktigt hinner med.

Visst kan vi bjuda in även idrottsföreningar på olika sätt. Man kan också jobba närmare tillsammans med kulturskolorna och få in lite mer kultur på fritidshemmen, men det är faktiskt oerhört viktigt att de har just ett nära samarbete med skolorna. Där har de en viktig roll. Det finns ett stort utrymme att utveckla dem vidare. Sedan jag jobbade där första gången, när vi var tre vuxna på femton barn, har vi sett en stor utarmning av den verksamhet som är möjlig att bedriva. Där finns det mycket kvar att återta. Därför är det också viktigt att vi har det utvecklingsarbete som pågår nu. Vi har gjort stora satsningar på fritidshemmen för att öka personalen och så vidare.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 144

H a n s T j e r n s t r ö m (C): Ordförande, fullmäktige! Jag vill uttrycka Centerpartiets stöd för den här motionen. I grund och botten bygger det på att vi tror att våra barn och unga behöver sysselsätta sig med fritidsaktiviteter i större utsträckning. Det ger grund för en god start i livet. Det här förslaget är spännande och

kan bredda paletten av möjligheter. Det ska inte ersätta något, utan det ska skapa nya möjligheter. Som redan har sagts har de erfarenheterna som jag har tagit del av varit goda. Det känns spännande. Jag ser det här som en spännande chans att vidareutveckla fritidsverksamheterna och skapa fler möjligheter för våra unga. Det finns nya, spännande och innovativa sätt att bedriva fritidsverksamhet. Jag tror att det har potential att lyfta kvaliteten för våra barn och unga.

Därmed yrkar jag bifall till reservationen.

Anförande nr 145

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, fullmäktige! Då fick vi höra att det här förslaget om profilfritids skulle leda till större möjligheter till fritidsaktiviteter. Det verkar som om centerpartisten Hans Tjärnström kommer från en mindre bra familj, och det sänker hans trovärdighet i argumentationen.

(O r d f ö r a n d e n : Jag tror att vi ska hålla oss till motionen och inte till vad som har skett i domstolar runt omkring i kranskommunerna.)

Jag pratar med bönder på bönders vis.

Nu kom jag nästan av mig, men du får en chans att övertyga mig om profilfritidsen. Har man gjort någon utvärdering av aktiviteterna i Tyresö? Nu har det gått ett par år.

Anförande nr 146

H a n s T j e r n s t r ö m (C): Jag avstår.

Anförande nr 147

S o p h i a G r a n s w e d B a a t (M): Herr ordförande! Ja, man har utvärderat verksamheten i Tyresö, och den verksamhet som har bedrivit profilfritids där har fått en förlängning.

Det som Anders från Miljöpartiet var inne på tidigare är mycket viktigt att ha med sig. Det är inte i den yngre skolåldern som barnen hoppar av och slutar med olika idrottsverksamheter, utan det är framför allt i gymnasiet, i de äldre tonåren, som det sker. Det ska man självfallet ha med sig. Det är en annan fråga som man måste diskutera. Hur ska man få barn och unga att fortsätta idrotta eller stanna i de verksamheter som de deltar i? Det kan vara kultur, musik, dans och så vidare.

Men det betyder inte att det skulle vara något fel i sig med profilfritids. Jag tycker att det är oerhört viktigt att barn och unga har möjlighet att utöva sin idrott, sin musiktalang eller spela teater utan att det ska klassas som om man gör något slags elitsatsning i tidig ålder.

Det här talar egentligen inte emot varandra. Det vi vill göra med profilfritids är att underlätta för familjer och barn. Det ska vara enklare att utöva sin fritidsverksamhet efter skolan. Vi vet att det i dag är väldigt många föräldrar som får lägga oerhört mycket tid på att skjutsa runt barn i hela staden mellan olika idrotter och aktiviteter. Det här är ett sätt att underlätta för familjerna och barnen att kunna utöva det som de vill göra på sin fritid, och det ska självfallet ske i samråd med skolorna. Men det ska också finnas möjlighet för till exempel en duktig idrottsförening att driva ett profilfritids med idrottsinriktning eller för den delen en kulturskola. Det kan vara den

kommunala kulturskolan, men det kan också vara en privat kulturskola eller musikskola som får möjlighet att driva en inriktning på en fritidsverksamhet.

Det låter egentligen som om vi alla är ganska överens, men man försöker återigen göra detta till något slags klassfråga. Jag tror snarare att det här är en möjlighet för barn och unga från socioekonomiskt svagare områden att komma in och få testa en verksamhet och se om det är något för dem. Då kan man fånga upp de här barnen på ett enklare sätt utan att de ska behöva göra något ytterligare utöver skolan, fritids eller förskolan. Här blir vägarna kortare, det ska bli enklare att komma in och alla ska inkluderas.

Bifall till motionen!

Anförande nr 148

A n d e r s L i n d e l l (MP): Tack för att du nämnde min invändning, Sophia! Som du säger finns det i sig ingen motsättning mellan att vi ska vara en stad där man både kan börja med idrott tidigt och satsa på sin idrott och så vidare och där man kan hålla på länge, men de Ung livsstilsrapporter som staden genomgående gör visar att just de barn som börjar specialisera sig tidigt – det behöver inte vara en elitsatsning eller att man börjar idrotta tidigt – också kommer att sluta fortare. Börjar man spela fotboll när man är tre år är det troligare att man slutar när man är fjorton än om man börjar lite senare. Det handlar om att ha en bredd av idrott där vi gillar idrott i sig. Det är så klart en avvägning. För mig är det viktigare att alla stockholmare motionerar och rör sig senare i livet än att man börjar med en sport, ett intresse, tidigt. Varför är det inte det för er när vi nu har dessa siffror?

Anförande nr 149

S o p h i a G r a n s w e d B a a t (M): Vi tycker att man ska kunna göra både och. Man ska kunna satsa på sin idrott i tidig ålder och under hela skolåldern. Varför ska man inte kunna spela till exempel fotboll direkt efter skolan i nära anslutning till skolan om man tycker om det i stället för att åka hem, ladda om, bli trött och bli ivägskjutsas på fotbollsträning i en och en halv timme? Jag tror snarare att det är ett större hinder för familjerna att hinna få ihop schemat än om man kan göra det direkt efter skolan eller förskolan.

Det ska också kunna finnas profilfritids där man kan ha en massa olika verksamheter. Det kanske ska vara så att man ska kunna prova på en massa olika idrotter, spela teater, hålla på med bild och form, sjunga eller spela instrument. Det ska inte bara vara en elitsatsning åt ett håll, utan det ska finnas möjligheter för olika aktörer att driva ett profilfritids i samråd med skola och fritidsverksamhet.

Anförande nr 150

Borgarrådet B u r e l l (S): Herr ordförande! När jag hör alla de här argumenten huller om buller kan jag vara benägen att låta ärendet dö ut så att vi kan komma vidare, men jag måste ändå upprepa det jag försökte framhålla tidigare. Barnen går i skolan mindre än hälften av årets dagar. Över hälften av årets dagar kan de göra precis vad de vill, till exempel fotboll och idrottsaktiviteter av olika slag. Men på den hälft av årets dagar som skolan ansvarar för jobbar vi jättemycket med att bygga ut fritidshem och fritidsklubbar och integrerar dem i undervisningen. Vi jobbar också aktivt med att bjuda in idrottsföreningar till fritidsklubbarna framför allt när barnen kommer upp på

mellanstadiet – det finns program för det – för att ge alla barn möjlighet att testa olika idrotter.

Så långt verkar vi vara överens om att det är bra, men sedan sade du någonting om att du undrar varför idrottsföreningar ska få starta ett eget profilfritids. Då blir det så, som jag tolkar det, att de ska få den här fritidshemspengen och utöver det också kunna ta ut en avgift. På vilket sätt skulle det främja integrationen och det sammanhållna arbetet under ledning av rektor att man delar upp barn på grund av vilka som har råd och vilka som inte har råd?

Anförande nr 151

S o p h i a G r a n s w e d B a a t (M): Nu kommer vi in på en diskussion om privata aktörer och föreningar kontra kommunala aktörer. Vi tycker att alla ska få möjlighet att driva detta. Det ska såklart vara mycket höga krav och samma krav för alla, men kan man uppfylla kraven och det visar sig att det är en lyckad verksamhet ska den aktören som lyckas uppnå dessa krav också kunna få driva sin verksamhet. Vi har ju ett exempel i Tyresö. Där har man gjort en utvärdering, och det visade sig vara lyckat och omtyckt av både barn och föräldrar. De fick fortsatt förtroende att driva verksamheten vidare.

Det vi säger i den här motionen är att vi vill testa det. Vi vill göra ett pilotprojekt och se om det fungerar i Stockholm. Skulle det visa sig att det inte fungerar får man se över vad man gör då, men jag tror att det finns alla möjligheter att utveckla detta på ett bra och fördelaktigt sätt för att få ihop livspusslet och göra det lättare för familjerna och barnen att utöva sina aktiviteter efter skolan, fritids eller dagis.

§ 25 Sponsringspolicy för stadens idrottsanläggningar

Anförande nr 152

B o S u n d i n (M): Herr ordförande! Det här är också en motion som är lite ålderstigen, men den är fortfarande högaktuell. Den handlar om att vi vill ha en sponsringspolicy för stadens idrottsanläggningar. För att tydliggöra detta skulle vi vilja ha riktlinjer för hur man bjuder in olika idrottsföreningar och privata aktörer av olika slag att vara med och finansiera och sponsra olika idrottsanläggningar. Det kan gälla både renoveringar och nybyggnationer. Bakgrunden till det här är att vi har ett jättestort behov av nya idrottsanläggningar. Det har gjorts beräkningar som visar att det behövs ett antal miljarder under de närmaste åren. Oberoende av hur ambitiösa vi är i kommunen och hur mycket kommunala pengar vi lägger på detta tror jag och Moderaterna att vi behöver bjuda in privata aktörer som bidrar till detta för att vi ska få en bättre möjlighet för idrottande ungdomar i Stockholm.

Därför tycker vi att det är viktigt att man klargör dessa förutsättningar. Något som är mycket beklagligt är att det nu har visat sig att Socialdemokraterna av någon anledning är emot alla privata alternativ. Allt ska vara kommunalt av någon anledning. Senast har vi sett det beklagliga fallet där en ideell organisation i form av KFUM har erbjudit staden att bygga en multianläggning för 200 miljoner kronor, och den socialdemokratiskt ledda majoriteten har sagt blankt nej. Det ska vara en kommunal verksamhet. SISAB ska om fyra fem år bygga en enkel idrottshall på den plats bredvid skolan på Norrmalm där det kunde ha blivit en multianläggning.

Det här är bekymmersamt. Vi har en stor brist på anläggningar. Under den här mandatperioden har det mesta av den så kallade idrottsmiljarden gått till fördyringar och förseningar. Det är nästan 1 miljard kronor i fördyringar och inte i idrottsinvesteringar under den här mandatperioden. Det blir inga fler anläggningar. Det är därför vi ser hur det ser ut i dag. Vi bygger färre konstgräsplaner, färre idrottshallar och färre anläggningar än under den förra mandatperioden. Det är enkelt att förstå när allt för stora resurser går till fördyringar och förseningar i stället för till nya anläggningar.

Därför tycker vi att det vore bra om man gjorde ett förtydligande av hur de här skiljelinjerna mellan privata och kommunala aktörer ska gå när vi investerar i nya anläggningar respektive är med och finansierar renoveringar.

Därför yrkar jag bifall till motionen.

Anförande nr 153

Borgarrådet R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige och Bo Sundin! Jag förstår att du just nu pekar på KFUM:s vilja att bygga en idrottshall i östra Hagastaden. Jag skulle vilja hänvisa till en motion längre ned på listan där Dennis Wedin kräver flera äldreboenden. När det gäller KFUM och markanvisning till dem handlar det om att vi ser helheten när det gäller behoven i Hagastaden. Vi ser ett behov av ett vård- och omsorgsboende för att man har behövt lägga ned ett äldreboende på Norrmalm. Vi ser ett behov av en skola, förskola och studentbostäder eftersom både Socialhögskolan och Karolinska institutet finns i närheten.

Jag har faktiskt tagit en stor fajt för att vi ska kunna få en direkt markanvisning till KFUM i västra Hagastaden där det också kommer att bli en tunnelbana. Har du kollat hur det är kollektivtrafikförsörjt längs Sveavägen till den östra tomten? Buss 57 går två gånger i timmen på helgerna.

Anförande nr 154

B o S u n d i n (M): Till att börja med skulle jag vilja säga att det som borgarrådet säger om att man har erbjudit KFUM en alternativ plats låter väldigt bra, men det är en bluff. Ni hänvisar till en plats borta i Hagastaden där man får bygga en liten idrottshall under jord. Den kommer att kosta mer än dubbelt så mycket som en på nuvarande plats. Det är inte att erbjuda ett alternativ. När det gäller en markanvisning till KFUM vid Wenner-Gren Center fanns det förslag, om borgarrådet och ansvariga borgarråd hade samtalat med KFUM, där man kunde kombinera förskola, äldreboende och studentbostäder tillsammans med den här stora multihallen. Det förslag som ni nyligen drev igenom i exploateringsnämnden är dessutom dömt att misslyckas eftersom man kanske inte ens får bygga de här bostäderna inom Hagaparken. Här fanns ett alternativ utanför som KFUM kom med.

Anförande nr 155

M i k a e l V a l i e r (KD): Herr ordförande, kära ledamöter och åhörare och lite extra pepp till medierna som fortfarande hänger i! Det här är ännu ett bra förslag, för som vi säker är överens om är bristen på anläggningar stor i staden. Då är sponsring en bra idé. Jag förstår att det kan vara som att sjunga Internationalen baklänges att tänka att företag ska hålla på med det här, men det är bra ändå. Det finns en sak som stör mig, och det är att i flera av de här svaren som ges av förvaltningen och borgarrådet anges att intresset inte är särskilt stort för sponsring. Hur har man mätt det?

Om man någon gång har jobbat på andra sidan skranket och försökt få till byggandet av en anläggning och har föreslagit det här med sponsring har man märkt att det påståendet inte stämmer alls. Det är riktlinjerna som saknas. När jag personligen har försökt att få till olika lösningar har stadens tjänstemän nästan kissat på sig av oro. Och ärligt talat har även politiker, och det gäller också politiker av annan färg än rödgrönrosa, varit väldigt rädda för detta. Därför behövs riktlinjer.

De får gärna bidra med pengar, säger man, men det får inte synas någonstans. Så konstigt att intresset inte är så stort då. Ni får gärna pytsa in stålar, men ni får inte synas. Om man tror att en liten plakett i ett hörn och ett omnämnande på hemsidan är tillräckligt för att ett företag ska pytsa in pengar och öppna plånboken ordentligt är man mer än lovligt naiv.

Vi behöver sätta ihop en bra en policy, en tydlig policy, så att det framgår hur företag och eventuellt välbärgade privatpersoner som vill vara med kan förbättra för idrottsrörelsen i Stockholm. Var inte rädda för att ta in sponsorer! Se till att skriva bra avtal i stället! Se till att ha en policy som faktiskt fungerar och lockar intresserade att stoppa in stålar! Vi ska inte skrämja bort dem, för då kommer de aldrig att erbjuda några pengar.

Jag yrkar bifall till vår reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 156

M e h d i O g u z s o y (V): Som du påpekade styrde ni staden i åtta år. Ni lyckades sälja namnrättigheterna på Globen till ett stort företag. Den heter numera Ericsson Globe. Det har inte varit särskilt hemligt för er att privata aktörer ska sköta kommunala angelägenheter, och det vet alla privata företag. Jag har suttit i opposition under den tid som ni satt i majoritet. Då kom det mig veterligen inte särskilt många initiativ där privata företag stod i kö för att råda bot på bristen på idrottshallar och idrottsanläggningar i Stockholm.

Anförande nr 157

M i k a e l V a l i e r (KD): Det var just det jag sade. Det är inte bara de rödgrönrosa som är rädda för sponsorer. Det gäller även politiker av andra färger. Därför behövs det riktlinjer. Det saknades tidigare, och det saknas fortfarande. Därför behöver vi ha en policy som fungerar. Om vi skriver en bra policy och träffar bra avtal kommer det här faktiskt att gynna staden. Det är ingenting ni ska vara rädda för.

Anförande nr 158

Borgarrådet R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Behovet av nya idrottsanläggningar är stort i Stockholm. Det håller jag med om, och så har det varit under flera mandatperioder. Vi har en ambition att bygga i kapp, men det är ingen quick fix eftersom efterfrågan har varit så stor under flera mandatperioder och inte bara sedan 2014. Vi har skjutit till en idrottsmiljard. På roteln räknade vi ihop de nyinvesteringar som har gjorts. Vi var uppe i 1 miljard kronor i nyinvesteringar. Sedan har vi reinvesteringarna som vi inte har räknat med. Där finns det ett underlag för detta.

Många av remissinstanserna har resonerat om gränsdragningarna mellan vad som är en offentlig upphandling och vad som är vårt ansvar. I det här läget tror inte jag att det är sponsring som får till nya anläggningar. Att det står Ericsson, Tele2 eller något annat företagsnamn innebär inte att vi får nya anläggning, utan vi måste ändå betala detta med skatteintäkter, statsbidrag och avgifter.

Sedan finns det föreningar som är villiga att investera, men det inte alltid att man som idrottsföreningar har valmöjlighet att säga var man vill bygga eftersom vi behöver bygga annat för att vi ska upprätthålla servicen till medborgarna. Om man skulle bygga den stora multihallen i östra Hagastaden skulle vård- och omsorgsboendet och förskolan ryka, och det skulle öka kostnaderna för att exploatera den tomten. Du kan skaka på huvudet, men det är så det ser ut.

Men vi har flera andra möjligheter i vår region. Vi har OPS som har misslyckats på två områden och IOP där man kan jobba med idéer och offentlig samverkan. Sponsringen kan vara en liten del, men vi ser inte att det behövs en policy just där. Sedan är gränsdragningen när det gäller offentlig upphandling faktiskt ett problem.

I det här läget yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut, men samtidigt lämnar vi dörren öppen. Finns det intresse för sponsring kan vi återkomma till frågan senare. Det kanske uppstår ett behov att ha en sådan policy, men vi ser inte att det behovet finns just nu.

Anförande nr 159

M i k a e l V a l i e r (KD): Herr ordförande! Det här är inte en debatt om KFUM, även om borgarrådet vill få det till det. Det här handlar om en sponsringspolicy. Det är trist att ni har en sådan tråkig attityd till detta. Det enda man behöver göra är att komma på hur vi ska göra det i stället för att vara rädda för det och komma dragande med att det inte fungerar. Sluta med sådant! Gör någonting som är framåt i stället! Hitta på en policy! Tänk ut ett bra avtal! Gör någonting som gör att folk blir lockade att investera pengar! Kom inte dragande med Tele2 Arena! Kom dragande med en lekpark! Kom dragande med en spontanidrottsplats som någon får sätta sitt namn på eller sin större skylt på! Då pratar vi sponsring som faktiskt är effektiv, bra och praktisk på lokal nivå. Det behöver inte vara stora anläggningar. Var inte så rädd!

Anförande nr 160

Borgarrådet R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Det var inte jag som började prata om KFUM. Det var ni, inte du men Bosse. Jag är inte rädd för sponsring. Vi ser bara inte behovet just nu. Jag tycker att det är lite tveksamt att vi ska börja hitta på en policy.

Anförande nr 161

P e t e r B a c k l u n d (L): Jag måste fråga dig en sak, Mirja. Det verkar på något sätt som om kommunens kassa är oändlig. Ska man inte ta chansen om man nu har möjlighet att få sponsring? Då vore det väl alldeles utmärkt att ha någon form av sponsringspolicy. Jag tycker att argumenteringen är rätt märklig. Jag måste fråga dig: Är du inte beredd att se om det finns möjligheter att få pengar till idrottsanläggningar eftersom vi vet att behovet av nya idrottsanläggningar är mycket stort i den här staden?

Anförande nr 162

Borgarrådet R ä i h ä (S): Ordförande! Jag tror knappast att ett företagsnamn i en hörna på en idrottsplats är det som finansierar våra idrottsanläggningar som kostar hundratals miljoner. I dag ser vi inte ett behov av en sponsringspolicy.

Anförande nr 163

B o S u n d i n (M): Ordförande! Jag förstår att det är en ideologisk fråga, Mirja, att ni är så rädda för att plocka in privata investeringar i idrottsanläggningar. Det kan handla om renoveringar. Det behöver inte kosta hundratals miljoner. Det kan kosta 1 miljon att renovera en anläggning där de sedan får sätta upp sin logga eller sitt namn. Det kan handla om nya anläggningar som de vill finansiera av olika skäl.

Det var inte den föregående talaren som talade om KFUM, utan det var jag som gjorde det. Det berodde på att vi där ser den princip som ni socialdemokrater driver, nämligen att privata ideella föreningar inte ska, inte får, investera i Stockholms stad. Att ni sedan kommer med ett skambud på en annan plats där det är omöjligt att bygga en idrottshall tycker jag är... Ja, jag ska inte säga vad jag tycker.

Anförande nr 164

Borgarrådet R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige! Nu tror jag att jag blir väldigt fyrkantig och formell, men i min värld är privata investeringar och sponsring två olika saker. Vi har sponsring till exempel på Finnkampen där varje gren är sponsrad av företag. Deras namn dyker upp på skärmen. Vi har företag som betalar en liten del för att deras namn står på en idrottshall. Men jag anser inte att det är en privat investering,

att en privat investerare bygger. Jag tror knappast att man investerar om man inte får en jättestor påverkan på avgifterna etcetera. Jag tycker att vi ska prata om vad du menar egentligen. Är sponsring att det kommer in ett företagsnamn någonstans? Eller vill ni att vi ska ta in privata investerare?

Jag jobbar själv i ett bygge med en privat investerare. Det ger inget bra resultat. Det har jag sett själv.

Anförande nr 165

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag ska börja med att säga att jag instämmer i mycket av det som mina allianskollegor har föredragit här. Mikael Valier säger det mycket bra. Vi har ett stort behov av nya och renoverade idrottsanläggningar i Stockholm. Samtidigt som vi har det ser vi också att kostnaderna för att bygga och rusta upp våra anläggningar skenar. Vi har ett investeringsbehov på 7 miljarder kronor under de kommande åren både för att bygga nya och för att renovera våra anläggningar. Borde vi då inte göra allt som står i vår makt för att se till att vi har råd med detta?

Jag förstår såklart att det här är ett rött skynke för Vänsterpartiet och att de inte är så sugna på att bifalla den här motionen av ideologiska skäl, men att hela majoriteten avstår från att lyfta på alla stenar för att se vilka möjligheter vi har för att få ett tillskott i kassan tycker vi i Centerpartiet är mycket synd.

Det är också lite intressant att läsa i svaret på motionen att man ska vänta tills det finns ett intresse. Jag tycker att det verkar lite bakvänt. Det kanske inte står jättemånga företag i kö och vill sponsra stadens idrottsanläggningar i dag, men det blir inte heller färre som gör det för att vi tar fram en policy som beskriver hur det faktiskt skulle kunna gå till. Kanske kan den också visa vilka möjligheter som finns för företagen att kunna bidra till detta.

Jag skulle önska lite mer kreativitet hos den nuvarande majoriteten för att ge föreningslivet och idrotten bättre förutsättningar och fler lokaler. Jag vill med detta yrka bifall till det alliansgemensamma förslaget till beslut i kommunstyrelsen.

Anförande nr 166

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, fullmäktige! Jonas Naddebo inledde sitt anförande med att beskriva det stora behovet av idrottsanläggningar. Han pratade om att det finns ett underskott här. Nu är det emellertid så att det normala inom Centerpartiet är att man hanterar frågorna internt inom den egna gruppen. När man nu gör som Naddebo, det vill säga lyfter frågan publikt, minskas hans trovärdighet. Han tog upp dessa 7 miljarder kronor och den stora bristen. Jag har tittat i handlingarna, och jag ser inte angivet var jag hittar den här skattningen av bristen som Jonas Naddebo svartmålar Stockholms stad för. Jag undrar var jag hittar den.

Anförande nr 167

J o n a s N a d d e b o (C): Jag avstår från att svara på sådana påståenden.

Anförande nr 168

M e h d i O g u z s o y (V): Ni styrde den här staden i åtta år, Jonas. Du kanske var med från 2006 till 2014, men ni skulle bygga en simhall i Skarpnäck med en så kallad

OPS-lösning. Det blev ingenting utav det. Det behövs inga sponsorer. Jag tror att en av era ideologiska idoler har myntat begreppet: Det finns inga gratisluncher. Och det finns inga gratisinvesterare i den här staden som står i kö för att bygga idrottsanläggningar åt staden. Någon måste betala, och det blir i slutändan medborgarna och kommunen som måste betala de här kostnaderna. Så enkelt är det.

Anförande nr 169

J o n a s N a d d e b o (C): I Vänsterpartiets värld är ju saker och ting betydligt enklare. Därför förstår jag att ni inte ser att det finns andra möjligheter, men jag vet att det finns intressen som vill vara med och sponsra. Jag säger inte att kommunen ska sluta att investera i idrottsanläggningar, men jag säger att det skulle vara bra om kommunen erbjöd en möjlighet för företag att bidra på ett sådant här sätt. Det kan också finnas andra idrottsföreningar som skulle kunna ha intresse av att sponsra verksamheten. Jag talar inte om att vi ska sluta göra det här från kommunens sida, men jag ser att det faktiskt finns fler möjligheter att komma åt resurser i det här fallet.

Anförande nr 170

P e t e r B a c k l u n d (L): Ordförande, ledamöter! Jag ska börja med att yrka bifall till Moderaternas reservation i kommunstyrelsen. Vi finns inte med där, men vi stöder också den här motionen. Vi har flera gånger konstaterat att behovet av idrottsanläggningar är skriande stort i den här staden. Det gäller naturligtvis inte bara större anläggningar, utan små hallar och så vidare behövs också. Det är oerhört svårt att bygga i kapp. Nu ser vi också att majoriteten inte har lyckats särskilt bra. Det finns också intresse från föreningar, och inte minst från KFUM som vi har varit inne på tidigare.

Jag tror att den här synen på sponsring beror på att majoriteten är helt ointresserad av detta, och därför vill man inte ta fram en policy. Det verkar väldigt konstigt att man kan komma in bakvägen senare. Det är bättre att ha en policy från början i så fall.

Jag pratade även tidigare om att kommunens kassakista inte är oändlig. Det måste vara bättre att man får in pengar från föreningar om det är möjligt. Vi vet ju inte det förrän vi undersöker det riktigt ordentligt och har en policy på plats. Eftersom majoriteten är ointresserad av detta vet man inte riktigt hur det ser ut.

Jag är fullkomligt övertygad om att människor är intresserade av att idrotta. Det är det vi borde ha fokus på. Då spelar det naturligtvis ingen roll för människor hur det finansieras. Det enda vi vet är att om vi inte har sponsring med i bilden går det mer skattepengar till idrotten, och det kommer det naturligtvis att göra i fortsättningen också, men det borde ligga i allas intresse att vi ska använda skattecronorna på bästa möjliga sätt. Om det finns intresse från andra privata föreningar och så vidare borde man ta den chansen.

Bifall till Moderaternas förslag i kommunstyrelsen!

Anförande nr 171

M e h d i O g u z s o y (V): Ordförande! Högeralliansen har en övertro på marknadslösningar när det gäller brist på idrottsanläggningar i Stockholm. Det är helt klart. Det finns få föreningar i den här staden och i den här regionen som har ekonomiska muskler att bidra med investeringar för att bygga idrottsanläggningar. Vi

har elitklubbar i Stockholm som omsätter nästan ½ miljard kronor. Det finns flera framför allt fotbollsklubbar. De skulle inte komma på tanken att investera i idrottsanläggningar.

Det här är att fränsäga sig sitt ansvar att bygga efter det behov som finns. Det är det som gäller. Ni prioriterar några öres skattesänkningar framför att bygga idrottsanläggningar. Ni tar inte ert ansvar. Ni styrde den här staden i åtta år. Det kom inte ett enda initiativ att bygga idrottsanläggningar som sponsrades eller investerades i av privata aktörer. Varför denna motion nu när ni sitter i opposition och tror att det här är det som ska råda bot bristen på idrottsanläggningar i den här regionen?

Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 172

B o S u n d i n (M): Ordförande, ledamöter! Låt mig klargöra några saker. Att Vänsterpartiet av ideologiska skäl är emot alla former av privata investeringar vet vi, men att Socialdemokraterna viker sig för detta för att hålla ihop majoriteten är mer av ett mysterium. Vi vill fortsätta att investera kommunala medel i idrottsanläggningar. Vi pratar om att vi ska kunna få ännu fler anläggningar för privata investeringar. Då kan man prata om en sponsorpolicy när det gäller renoveringar och mindre investeringar. Det kan vara olika privata föreningar, som du själv nämner, som vill investera. Det finns föreningar som vill bygga stora anläggningar för barn och ungdomar om de får en markanvisning, men det är blankt nej från ledande politiker i Stockholms stad av ideologiska skäl. Dessutom tog du upp att du tidigare i opposition pratade om en simhall i Skarpnäck. Ja, men vad har du gjort i majoritet? Det finns inga förslag om någon simhall i Skarpnäck som du tjuvade om i åtta år i opposition.

Anförande nr 173

M e h d i O g u z s o y (V): Låt mig börja med det sista. Vi har inte hur mycket pengar som helst för att nyinvestera och dessutom renovera och rusta upp de anläggningar som finns. Eftersom ni försummande det löpande underhållet är vi tvungna att prioritera det som är mest akut.

Lika mycket som du är ideologiskt övertygad om att marknaden kommer att lösa alla de problem som finns i kommunen, lika skeptisk är jag till en sådan inriktning. Vi ser helt olika på vem som har ansvaret att bygga, renovera och rusta upp så att stockholmarna kan få en meningsfull idrottspolitik.

Jag har inte blivit uppvaktad av KFUM som vill bygga där. De kan inte bara komma säga att de vill bygga där. Om det krockar med andra, viktiga kommunala verksamheter kan vi inte säga ja till det.

Anförande nr 174

M i k a e l V a l i e r (KD): Herr ordförande! Sluta skylla ifrån dig! Det sade jag inte till Mirja, men jag säger det till dig. Jag sade till Mirja: Sluta komma dragande med Tele2 och sluta komma dragande med stora anläggningar. Det finns små anläggningar. Man kan nämligen lägga in en slant mot att man får köpa en lite anläggning. Det måste inte vara de här stora som du drar fram. Det är inte fråga om att sälja staden. Jag förstår att det gör ont eftersom privat ägande per definition är stöld för dig, men det blir fånigt när du drar igång med de här sakerna. Ingen tror dig.

Det behövs en policy. Då kan vi se om det går att få in pengar eller inte. Ni kan inte säga: Ingen vill det här, och därför behöver vi inte göra det. Det är helt feltänkt. Ni måste vända på det helt och hållet. Vänd på kuttingen i stället så att det blir något!

Anförande nr 175

M e h d i O g u z s o y (V): Jag tycker inte att du ska använda vulgärt språk och säga att jag har hävdatt att privat ägande är stöld för mig. Insinuera inte sådana saker!

Jag har suttit i idrottsnämnden. Jag har inte blivit uppvaktad, och mig veterligen inte mina koalitionspartner heller, om att det finns massor av föreningar och företag som står i kö för att bidra till att utveckla idrottsanläggningar i Stockholm, bygga nytt, renovera eller rusta upp. Det här är bara nonsens från er sida. I brist på politik försöker ni bygga luftslott. Det går inte. Ni lovade en massa hallar också i sista stund när ni satt vid makten. Det blev ingenting av det.

Anförande nr 176

J o n a s N a d d e b o (C): Att det för Vänsterpartiet endast är skattepengar som är fint nog att använda är ingen nyhet. Men om ni nu är så säkra på att ingen från näringslivet skulle vilja sponsra någonting är det väl inte så farligt att ta fram en policy. Ni skulle kanske ha kunnat gå med på det och tagit fram en sådan policy för att ändå göra det möjligt. Ni är ändå så säkra på att det absolut inte finns någon som vill sponsra den verksamhet som kommunen har. Då är det ingen skada skedd. Men det hade varit mycket klokt om möjligheten hade kunnat finnas.

Jag tycker att man ska se möjligheterna och försöka grabba tag i dem i stället för att räkna ut dem på förhand som ni gör. Men kan man alltid höja skatten lite extra har man ju inga problem att finansiera sina insatser.

Anförande nr 177

M e h d i O g u z s o y (V): Om ett privat företag vill bygga en anläggning som vi sedan måste hyra av dem måste vi ändå betala, men då har vi inte rådighet över vilken verksamhet som får pågå där. De kan välja och vraka. De kanske inte prioriterar idrottssatsningar i enlighet med det idrottspolitiska program som alla partier ställer sig bakom. Du kanske inte får hyra den för barn- och ungdomsverksamhet etcetera. Om ett företag vill sätta upp en skylt på en idrottsanläggning beror också på hur mycket det exponeras i medierna och bland invånarna. Det är utifrån det som de prissätter en anläggning. Eller hur? Så enkelt är det. Det är ingen som skänker pengar till staden och säger: Varsågod och bygg idrottsanläggningar! Så fungerar det inte. Varför ska vi då ha en meningslös policy?

Anförande nr 178

P e r O s s m e r (SD): Herr ordförande! Jag ska inte förlänga debatten, men jag kan inte låta bli att göra en anmärkning. Det talas om att privat egendom är stöld. Jag kan förstå att man värjer sig mot. Jag tror inte att det var marxisterna utan syndikalisterna Proudhon som lanserade det, men det är förskräckligt ändå.

Jag tänker inte tala om idrottsanläggningar innanför tullarna. Det har jag gjort flera gånger och bland annat konstaterat den katastrofala bristen på simbad inne i Stockholm. Motionen handlar om sponsring och att vi ska ha riktlinjer för det. Idrotten blir mer professionell. Affärsmässiga synpunkter blir mer och mer viktiga. Jag måste

säga att jag egentligen inte tycker om namnen Tele2, Friends Arena eller Ericsson Globe. Det innebär en förflackning av något ideellt som jag i alla fall håller högt. Motionen handlar som sagt om sponsring, och med det samband som finns med affärsmässiga överväganden blir sponsring allt viktigare.

För mig är det självklart att vi måste ha en tydlig policy när det blir aktuellt med sponsring, och det kommer att ske. Vi kan vara helt säkra på att det kommer sådana erbjudanden. Vi måste självfallet ha riktlinjer, och en förvaltning är till för att förbereda sig för det. Som alltid gäller det att förbereda sig för vissa händelser, positiva som negativa. I det här fallet handlar det om positiva som med all säkerhet kommer att inträffa. Då ska man ha avtalsmallar och ha tänkt igenom frågorna.

Därför yrkar Sverigedemokraterna bifall till Moderaternas reservation.

Anförande nr 179

A n d e r s L i n d e l l (MP): Ordförande, fullmäktige, åhörare och den samlade pressen! Jag vill börja med att yrka bifall till kommunstyrelsens balanserade förslag. Där är det tydligt att det inte är något fel med sponsring i sig. Det är redan i dag så att vi har sponsrade evenemang i Stockholm, eftersom det uppenbart finns en vilja att sponsra evenemang i Stockholm, något det inte finns när det gäller idrottsanläggningar. Det är inte så att vi hade varit emot det i sig, men det är lite krångligare att sponsra just anläggningar, verkar det som. Det handlar inte bara om att investera i dem. Det handlar också om att drifva, att reinvestera och att renovera de anläggningar som vi har. Därför ser vi nu att det kanske inte är där skon klämmer. Att vi inte har jättemånga som vill sponsra är det större problemet, snarare än att det inte finns en policy.

Jag tycker att man kan lita på marknaden lite grann. Det fanns en marknad för att sponsra evenemang. Alltså har vi sponsrade evenemang. Vi reglerar dem med den evenemangspolicy som finns. Uppstår det ett stort intresse för att sponsra även anläggningar kanske det blir läge att sponsra även dem och reglera det i en policy. Men till dess har vi det förslag som ligger från kommunstyrelsen. Jag yrkar återigen bifall till det.

Anförande nr 180

L a r s A r e l l (S): Ordförande och fullmäktige! Någon gång under debatten för det iväg och började handla mer om vår vilja att vara öppna för privata initiativ än om en sponsringpolicy. I det sammanhanget nämndes KFUM. Då tänkte jag att jag skulle blicka tillbaka på förra mandatperioden. Som ett svar på en socialdemokratisk skrivelse som handlade om en fullstor idrottshall vid Roslagstull – vi befinner oss nu några hundra meter från den tomt som har varit uppe i debatten tidigare – återkom den dåvarande majoriteten med ett förslag till en tidig markreservation till KFUM för byggande av en idrottshall. Det ställde sig en enig nämnd bakom. Jag ska återge det särskilda uttalandet från den dåvarande oppositionen, där jag då var en del: ”Vi välkomnar förslaget om idrottshall vid Roslagstull ... som kommer att fylla ett stort behov.” Det var ett uttalande från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Dåvarande representant för Miljöpartiet framhöll: ”Det är bra att det äntligen byggs en idrottshall i området.”

Jag tror att vi alla här i salen måste vara beredda att lyssna på dem som vill hjälpa oss att bygga de anläggningar vi så väl behöver. Vi är öppna för det. Att det här projektet, som vi var helt eniga om, inte har kommit till genomförande beror helt enkelt på att landstinget – om vi nu ska vara elaka mot dem, som inte är närvarande och inte kan försvara sig – fortfarande kör dieselbussar på den här platsen. Luftkvaliteten är alltså för låg, vilket har gjort att projektet ännu inte har gått att genomföra. Det gäller då inte bara idrottshallen, utan också en massa bostäder. Men detta kan vara en tanke för framtiden. Bussarna blir bättre. Jag tror att vi alla vinner på att inte ta heder och ära av varandra när det gäller viljan att vara öppna för de krafter som vill detsamma som vi, nämligen få mer idrottsanläggningar till stockholmarna.

§ 26 Åldersbedömning av s.k. ensamkommande flyktingbarn

Anförande nr 181

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande och fullmäktige! Det här är en motion som jag väckte i april 2016. Syftet med den är helt enkelt att skapa lite grann av ordning i mottagandet av så kallade ensamkommande flyktingbarn. Vi ska inte ha det som det är nu, att allting bara är huller om buller, utan vi ska se till att skilja på vilka som är under 18 år och vilka som är över 18 år. Vi ska till exempel inte ha vuxna karlar som sitter i skolbänken på gymnasiet och högstadiet.

All right! I då skrivande stund var den här frågan redan inne i en rättslig process. Bakgrunden gällde fyra individer som hade blivit anvisade av Migrationsverket till Sollefteå. I december tog socialnämnden i Sollefteå på eget bevåg ett beslut och sade: Nej, de här individerna är över 18 år, och då är det inte kommunens ansvar, utan statens ansvar – vi skickar tillbaka dem till Migrationsverket! Två av dem överklagade beslutet till Förvaltningsrätten i Härnösand. Domen från Förvaltningsrätten i Härnösand kom en och en halv månad efter att jag lämnat in motionen. Förvaltningsrätten i Härnösand gav bakläxa till Sollefteå kommun: Nej, Migrationsverkets beslut gäller. Anvisade individer är anvisade individer. En kommun är förstås fri att själv försöka påverka Migrationsverkets åldersbestämning till exempel. Det får de göra. Men så länge Migrationsverket står fast vid sin åldersbestämning är det den som gäller, även i kommunen. Det som Migrationsverket har sagt om individernas ålder gäller.

Utifrån det beslutet kom sedan juli 2016 min motion att processas och behandlas av socialnämnden, av förvaltningen och på alla möjliga sätt. Huvudargumentet till att man ville avslå min motion var just att det fanns ett förvaltningsrättsbeslut på att man inte kunde göra som Rickard Wall föreslagit. Det sista i processen var att det kom upp i kommunstyrelsen i januari 2017. Men därefter överklagades domen från förvaltningsrätten till Kammarrätten i Sundsvall. I augusti 2017 kom Kammarrätten i Sundsvall med ett beslut som gäller än i dag. Jag överlåter åt socialborgarrådet att redogöra för den domen.

Anförande nr 182

R a n a C a r l s t e d t (S): Ordförande och fullmäktige! Vi har i dag en ordning där Migrationsverket ansvarar för åldersbedömningarna, som vi har att rätta oss efter. Vi har också en ordning där vi har insatser från staden i samverkan med civilsamhället för att hjälpa dem som bedömts vara över 18 att gå färdigt gymnasiet i väntan på att få sin asylansökan som vuxen prövad. Jag vill yrka bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 183

A l e x a n d r a M a t t s s o n Å k e r s t r ö m (V): Som anförts i svaret på motionen är kommunens skyldigheter att ta emot ensamkommande flyktingbarn och erbjuda dem stöd, skola, boende och integration i samhället. Att kommunen då samtidigt skulle åldersbestämma barnen vore olämpligt. Det skulle strida mot vad som är kommunens uppgifter. I Sverige är det ju Rättsmedicinalverket som gör de här bedömningarna på uppdrag av Migrationsverket.

Man ska också ha klart för sig att det inte finns några säkra metoder att bestämma ålder, vilket gör att de här barnen befinner sig i en otroligt utsatt situation när de kan

få åldern uppskriven eller nedskriven och riskerar att utvisas på oklara grunder. Kritik har riktats mot Sverige från andra EU-länder, till exempel för att vi använder olämpliga metoder. Det finns flera partier från både vår sida och den andra sidan som har velat stoppa de här bedömningarna tills det står klart att de är tillräckligt säkra och beprövade för att man ska kunna använda dem.

Sammanfattningsvis anser vi att motionen ska avslås. Kommunen ska inte ägna sig åt att åldersbestämma barn.

Anförande nr 184

F r i d a J o h a n s s o n M e t s o (L): Det här är inte en debatt om huruvida åldersbedömningar är rättssäkra eller inte. Den debatten förs på annan plats. Det är väldigt tydligt för var och en att de bedömningsinstrument vi har i dag inte är rättssäkra, inte minst för att det oftast finns en felmarginal på plus minus två och ett halvt år för de åldrar det gäller. Men som föregående talare har talat om är det här inte kommunens kompetensområde och inte heller kommunens ansvar. Vi har olika roller i samhället. Kommunens ansvar är bland annat att ge stöd till de personer som vistas hos oss och som behöver det.

Jag skulle säga att vi snarare behöver oroa oss för de signaler som skickas till unga ensamkommande när de tror att kommunala stödsystem kommunicerar med Migrationsverket och att det som de berättar för exempelvis socialtjänsten eller skolpsykologen ska rapporteras vidare och användas emot dem. Det är ett oerhört stort problem. Vi har också ett oerhört stort problem när det gäller inte minst ensamkommande barn på HVB-hem med att socialtjänsten och HVB inte tar de ungas problem på allvar förrän ohälsan tar sig uttryck i suicidhot och utåtagerande beteende. Det här är inte ett tillfälle att minska stödet till ensamkommande. Det här är tillfället att öka det stödet. Vi ser med stor oro på att det är så oerhört olika insatser och skyddsbedömningar för barn när de är 17 år och när de har hunnit fylla 18 år. Det är det stora problemet i det här sammanhanget.

Det är oerhört sorgligt att dra sig till minnes hur det var för tolv år sedan och göra en jämförelse. Då reagerade politiker i vårt land på de apatiska barnens situation och den hopplöshet som de gav uttryck för. Då kunde politiken förändras därför att vi såg att systemet var alldeles för brutalt och skadade människor å det grövsta. Nu har vi på ett par få korta år haft tolv fullbordade suicid av ensamkommande unga. De hade kommit hit för att söka skydd i Sverige. På grund av en oerhört ansträngande situation, där de inte blivit trodda, inte fått stöd och inte fått trygghet, valde de att ta sina liv i stället för att skickas tillbaka.

Jag vill säga det än en gång: Det här är inte en tid för kommunen att dra tillbaka och minska sitt stöd. Det är en tid för att öka stödet. Vi har oerhört många gånger fått skämmas över att vi har gjort för lite. Det är väldigt sällan vi har varit tvungna att skämmas över att vi gör för mycket för en utsatt grupp.

Anförande nr 185

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Det har kommit lite olika domar. Det har bland annat kommit en dom i förvaltningsrätten om att kommuner inte får åldersbedöma. Det finns lite olika domar som har kommit efter den också. Men jag tycker att det viktiga här är att detta är en uppgift för Migrationsverket. Jag tycker inte att vi i

kommunerna ska göra detta, utan vårt jobb är att ge skydd och stöd till barnen. De här uppdragen riskerar att krocka på olika sätt om vi skulle ägna oss även åt den typen av uppgifter.

Åldersbedömningar är som bekant en fråga som diskuteras oerhört mycket, vilket också nämndes nyss. Det finns starka skäl att känna en väldigt stor oro över de åldersbedömningar som sker i Sverige i dag. Rättsläkare, professorer och experter slår larm om att den här metoden inte är säker. Vi ser att det finns många fall av ”second opinion”, där man gör en helt motsatt bedömning mot vad Rättsmedicinalverket gör. Man bortser ofta från socialtjänstens bedömningar av ålder, trots att det ska vara en sammanvägd bedömning. Metoden att bedöma visdomsstand och knäled är också en metod som bara används i Sverige.

Jag skulle också vilja passa på att säga att den stora osäkerhet som finns kring åldersbedömningarna har fått mig att landa i slutsatsen att vi bör stoppa dem och utreda den här frågan. Jag känner en stor och malande oro över att det kan vara så att Sverige utvisar barn. Man kan låta det sjunka in. Vi har en uppenbar risk för att vi i dag, 2018, utvisar barn. Det handlar om barn och unga som en gång flydde för sina liv till Sverige och som vi också välkomnade. På olika sätt gjorde vi allt vi kunde här i Stockholm för att ta emot dem på ett så bra sätt som möjligt. Nu far de oerhört illa och trasas sönder i vårt samhälle. Jag tänker på de här barnen varje dag.

Anförande nr 186

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Fru ordförande! Jag ska hålla mig till motionen. Åsa Lindhagen! Du har i ett utlåtande som avser just den här frågan skrivit så här: ”Det sprids många myter kring gruppen, till exempel att en väldigt stor andel är över 18 år.” Står du fortfarande fast vid det här uttalandet?

Anförande nr 187

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Fru ordförande! Svaret är ja.

Anförande nr 188

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande och fullmäktige! Alla här i salen kunde höra darret i socialborgarrådets stämma när hon pratade om de ensamkommande flyktingbarnen. Ni som var med tidigare under eftermiddagen när vi pratade om de flickor som blir bortgifta kunde *inte* höra något darr i stämman hos socialborgarrådet.

Dessutom är socialborgarrådet dåligt påläst. Hon pratar om att det finns olika domar. Hon hann tydligen inte surfa fram rätt dom nu här. Observera att det i utlåtandet hänvisas till domen i Förvaltningsrätten i Härnösand. När man pratar om domar gäller det naturligtvis domarna från Kammarrätten i Sundsvall. Det finns inte fler domar. Det finns två domar från Kammarrätten i Sundsvall som anknyter till den förvaltningsrättsdom som socialborgarrådet – liksom Bromma och andra – hänvisar till i svaret. Jag ska nu ge dig en till chans att surfa, Åsa Lindhagen. Jag tycker att det vore klädsamt om du kunde berätta om kammarrättens domar.

Under tiden ska jag sväva ut lite grann, eftersom alla andra har gjort det. Det är huller om buller med åldersbestämningarna. Jag kan rekommendera Kvartal från september 2016, där en Mattias Haglund, medicine doktor, redogör för sin syn på varför det är ett sådant här huller om buller. Jag har följt debatten och tycker nog att det han säger

känns ganska riktigt. Under alla år sade bland annat Läkarföreningen nej, så man gjorde inga åldersbedömningar i Sverige. När sedan krisen blev akut i kölvattnet på hösten 2015 pressade regeringen på, och då tillsatte man en kommitté som skulle ta ställning till det här. Samma individer som hade sagt nej till åldersbestämningar sattes som experter. Då funderade de: Hur ska vi göra nu? Jo, vi gör så här: Vi rackar ned på alla befintliga metoder, och så för vi fram ett eget förslag och föreslår att det ska bli en pilotstudie som kan bli klar om några år. På så sätt vinner vi tid, och den här 2015-puckeln är då redan expedierad.

Men Socialstyrelsen och regeringen gjorde fel. Visst – de tillsatte den här pilotstudien. Men de satte också den nya metoden i effekt fast den inte var färdigutvecklad. Och så har då allting blivit huller om buller.

Jag springer och trycker in mig för mitt sista anförande. Det är absolut nödvändigt, för nu kommer domen.

Anförande nr 189

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande och fullmäktige! Nu är vi alltså inne på sanningens ögonblick. Då ska vi se! Som jag sade: Argumentet i utlåtandet är att förvaltningsrätten har sagt nej. Så här skriver kammarrätten om just det mål som Åsa Lindhagen refererar till: ”Den omständigheten ... leder också till slutsatsen att kommunen inte kan upphäva anvisningsbeslutet och skicka den som anvisats till kommunen tillbaka till Migrationsverkets boende. Detta gäller oavsett om kommunen anser sig ha ett bättre underlag för åldersbedömning än Migrationsverket.” Okej, punkt slut!

Men å andra sidan: Den frågan behandlas inte. Jag ställer inte i min motion krav på att de här individerna ska skickas tillbaka till Migrationsverket. Det är inte det jag säger i motionen. Det jag säger i motionen gäller den andra fråga som kammarrätten nu har beslutat om. Så här skriver kammarrätten: ”När det gäller utformningen av den biståndsinsats socialnämnden ska tillhandahålla är nämnden däremot inte bunden av den åldersbedömning som Migrationsverket gjort.”

Hela argumentet för att avslå min motion bygger alltså på förvaltningsrättens dom. Kammarrättens beslut innebär att den domen slängs i papperskorgen. Den gäller inte längre. Ditt yttrande är ogiltigt, Åsa Lindhagen. Du är inte påläst när du går upp och debatterar med mig. Du hade kunnat göra klart för dig vilket det rådande rättsläget är. Det är faktiskt respektlöst mot ledamöterna i den här församlingen att komma upp som socialborgarråd och vara så dåligt påläst när man har din lön.

I ärendet finns nu bara Rickard Walls förslag till beslut, som jag yrkar bifall till. Och det har alltså stöd av kammarrätten. Kammarrätten säger inte att kommunen måste göra åldersbestämningar, men enligt kammarrätten – det är det som gäller i dag – är kommunen fri att göra så om kommunen vill. Kommuner har rätt att säga: Nej, du är över 18 år – du får inte gå i grundskolan, du ska inte bo på servicelyxboende och så vidare. Punkt slut!

Socialborgarrådet står tomhänt.

Anförande nr 190

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Jag fick en fråga tidigare här i kväll om det kändes okej när det var någon diskussion om att spotta på något sätt. Jag kan säga att jag inte tar det så personligt, så det behöver man inte oroa sig för. Men tack för omtanken!

Jag får inte full klarhet i vilken dom du menar och vad den domen innebär, Rickard Wall. Det finns en dom som bland annat handlar om att man inte behöver gå på Migrationsverkets bedömning om beslutet inte har vunnit laga kraft till exempel. Det är en fråga som vi har tittat en hel del på i Stockholm. Vad får det för effekter, och när vinner en bedömning av åldern laga kraft? Det har stor betydelse för de här barnen.

Men sedan kan vi konstatera att det egentligen inte spelar någon roll. Jag tycker för det första att det är ineffektivt att varje kommun ska göra egna åldersbedömningar, även om jag inte hade haft något emot dem i sak. Jag tycker att det är rimligt att det är ett statligt ansvar. För det andra är, precis som jag anför i mina synpunkter, min bedömning att det inte är rätt väg att gå att ha de här båda uppdragen samtidigt, det vill säga att både bygga förtroende och tillit, som är en grundläggande byggsten i allt socialt arbete, och göra den här typen av bedömningar. Jag tror att det är klokt att skilja dem åt. Vad som är rättsligt möjligt att göra kommer inte att påverka min bedömning av vad som är det mest rimliga och rätta att göra för de barn som det här ärendet handlar om.

Anförande nr 191

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande och fullmäktige! Socialborgarrådet skämmer ut sig mer och mer. Hon har inte någon som helst koll på saker och ting.

Jag berättar: Domarna i Kammarrätten i Sundsvall i mål nr 1512-16 respektive mål nr 1513-16 är de två domar som relaterar till Härnösandsdomen, vilken du, socialborgarrådet, har angivit i ditt yttrande i dina synpunkter. Det är de domarna och inga andra som är relevanta för det som du har sagt i utlåtandet. Hänger du med i svängarna? Bra!

Anförande nr 192

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Jag väntade verkligen på en fortsättning och en förklaring av domarna. Men jag förstår. Då hänger jag med, Rickard Wall. Det finns två domar som du pratar om och som refererar till domen i Härnösand. Jag får tacka för informationen. Sedan kan jag konstatera att det som sagt inte påverkar min bedömning över huvud taget. Jag tycker inte att vi ska göra åldersbedömningar i kommunen – punkt slut.

§ 27 Markanvisningstävlingar på lägsta hyran

Anförande nr 193

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Jag ska pigga upp tillvaron med lite bostadsdiskussion. Vi har framför oss en motion som jag har skrivit. Den handlar egentligen om att jag skulle önska att den här majoriteten kanske ibland också såg lite längre än till de egna bolagen när man talar om att bygga billigt. Det finns i dag ganska många aktörer som talar om olika metoder för att kunna bidra till ett antal hyresrätter i den här staden. Genom sina metoder kan man därmed också bygga på ett sätt som gör att man kan hålla nere hyreskostnaden. Det var själva syftet med detta. Att vi till syvende och sist har fått hyfsat med svar på motionen under remissbehandlingen är väl bra.

Men jag blir ändå lite förvånad över det föredragande borgarrådets synpunkter. På något sätt känns argumentationen så extremt tjatig när den återkommer i varje ärende där vi pratar om bostäder. Det blir något slags mantra, en återupprepning av samma argumentation. Det känns som att man nästan inte kan föreslå någonting över huvud taget utan att de här vanliga flosklerna kommer.

I sammanhanget skulle jag till exempel vilja ha svar på vad föredragande borgarråd menar med följande: ”Utöver det byggdes det under moderaternas tid vid makten mycket få nya hyresrätter.” Det må väl vara hänt att man ser och beskriver verkligheten på olika sätt, men varför ens ta med en sådan pamflett i borgarrådets synpunkter?

Med ”moderaternas tid vid makten” antar jag att man åsyftar perioden 2006–2014, då vi satt i majoriteten. Det har vid ett antal tillfällen redovisats att 43 procent av det som byggdes i den här staden under den perioden var hyresrätter. Om det nu var väldigt lågt, eller rättare sagt ”mycket få nya hyresrätter”, undrar man ju varför i hela friden majoriteten landade i att bygga 50 procent nya hyresrätter. Det är ju nästan lika lågt. Det blir väldigt märkligt i sammanhanget. 43 procent är en ganska hög siffra i sammanhanget. Men jag kanske kan få svar på det under själva debatten.

På något sätt var ju motionens syfte att diskutera hur vi skulle kunna få till stånd ett antal markanvisningar med den här metoden och också få en seriös diskussion kring hur detta ska vara möjligt med den majoritet vi har. Vissa av svaren under remisstiden har varit riktigt bra. Jag yrkar bifall till motionen.

Anförande nr 194

S t e f a n H a n s s o n (S): Det är glädjande att motionären påpekar vikten av ett högt byggande. Där håller vi helt och hållet med varandra. Byggandet har äntligen kommit igång. Nu byggs mer än någonsin.

Det finns en risk att man kommer in i det här mantrat, som Joakim Larsson påminde oss om. Det är också positivt att han påpekar behovet av billiga bostäder för grupper med svag ställning på bostadsmarknaden. Men jag tycker också att det här är något märkligt, särskilt om man granskar konsekvenserna av den moderata politiken. Under det borgerliga styret i Stockholm åren 2006–2014 skedde en historisk utförsäljning av de allmännyttiga bostadsbolagens lägenheter. Omkring 25 000 allmännyttiga hyresrätter ombildades. De lägenheter som såldes tillhörde ett äldre bestånd med rimliga hyror. Om nu tiotusentals hyresrätter med rimliga kostnader försvann känns

det inte som att några hundra nya bostäder enligt den modell som motionären föreslår skulle göra någon direkt skillnad, särskilt om ombildningshysterin kommer att fortsätta om ni vinner valet.

Men ännu märkligare blir det när vi granskar den moderata synen på hyressättning. I Alliansens gemensamma inledningstext i budgeten står det att man vill ha en marknadsanpassad hyressättning. Samtidigt ska de föreslagna hyresrätterna byggas på attraktiv mark nära kollektivtrafik. Hur vill ni ha det? Ska det vara marknadsanpassad hyra eller inte? Är det politiken i Stadshuset som ska styra vilka hyror som ska gälla och var?

Att bygga bostäder till rimliga kostnader är en av vår stads stora utmaningar. Under en längre tid har vi haft en mycket het marknad, och byggpriserna har skjutit i höjden. Tyvärr har det också påverkat möjligheten att bygga till rimliga kostnader. Men vi har tagit initiativ till flera saker som ska pressa kostnaderna för nyproduktion. Exempelvis har vi satt upp mål för markanvisningar till minskade boendekostnader. Under året ska 300 lägenheter markanvisas, vilket ska bidra till minskade bostadskostnader. Det senaste exemplet var markanvisningen i Mäläräng, en markanvisning till Svea Fastigheter. Jämförelsetalen visade att det är fråga om yteffektiva lägenheter till lägre hyra än annan nyproduktion. Vi har tidigare markanvisat i samma område till Botrygg för byggande av prisrimliga hyresrätter. Utöver det här har vi markanvisat för flera tusen Stockholmshus. Det är också ett sätt att minska kostnaderna.

Anförande nr 195

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Det blir lite oturligt ibland när man har färdigskrivna anföranden när man ska gå upp i talarstolen, för man vet ju i förväg inte riktigt vad de som kommer före på talarlistan kommer att säga. Det blir väl lite symtomatiskt och komiskt när jag säger att det är vissa mantran som återupprepas och det sedan blir ungefär precis exakt just det som händer när Stefan Hansson går upp i talarstolen.

Men motionen handlar ju inte om marknadsanpassning, som Stefan Hansson talar om. Den handlar inte om att det ombildades hyresrätter, vilket gav intäkter till staden på 26 miljarder och ingenting annat – pengar som ni gärna sätter sprätt på. Nej, den handlar inte om det. Motionen handlar om just det som står där: markanvisningstävlingar. Jag förväntar mig att det är det som majoriteten också ska diskutera. Men jag antar att jag får höra mer av detta mantra.

Anförande nr 196

S t e f a n H a n s s o n (S): Så länge er dubbelmoral pågår – att försöka ge något slags sken av att ni vill bygga billigt i vår stad, trots att ni under åtta år krängde ut 25 000 hyreslägenheter från det allmännyttiga beståndet – kommer detta mantra att förfölja er.

Anförande nr 197

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Fru ordförande! Det finns såklart många goda skäl att hitta olika sätt att pressa hyresnivåerna i staden. Vi bygger ju jättemycket nytt. Ofta blir det lite dyrare än vad jag hade hoppats. Markanvisningstävlingar på låg hyra är förstås ett verktyg bland andra. Vi är som bekant mer fokuserade på andra saker. Vi vill jobba bredare, till exempel med Stockholmshusen. Dessa hus är ett sätt att pressa

hyresnivåerna genom serieproduktion och stordrift, genom att välja bra tomter och välja bort dyra lösningar och så vidare. Det är inte, som antydde tidigare, någonting som har låg kvalitet, tvärtom. Alla hus är inte heller likadana, utan de finns i många varianter, fast med ett gemensamt formspråk.

Det kan absolut vara värt att pröva andra sätt, såsom markanvisningstävlingar, men jag håller verkligen med kontoret om att det är väldigt viktigt att säkra kvaliteten i så fall. Det är nämligen inte så svårt att bygga billigt. Om man också bygger dåligt är det faktiskt ganska lätt. Det svåra är att bygga bra utan att kostnaden drar iväg. Det finns tyvärr skrupelfria byggherrar som är beredda att bygga riktigt dåliga hus. Tyvärr har staden inte alltid hållit efter sådana utan har släppt igenom dåliga projekt.

Som framgår av tjänsteutlåtandet gjorde exploateringskontoret en markanvisningstävling i Årsta. Uppdraget gick till Lelångshus. Jag tror att det var 2006. Sedan fick de en annan markanvisning i Rågsved. Där byggde de tre huskroppar med inflyttning 2009. Jag besökte de husen för ett par veckor sedan. I ett av dem hade det brunnit i en lägenhet i januari. Det visade sig att brandlarmet bara ljöd i 20 sekunder, så väldigt många hyresgäster förstod inte att det var någon fara förrän fullt rustade brandmän kom och knackade på. Det visade sig att branddörrar inte hade stängts som de skulle, att belysningen inte funkade i hallen och att hissen var felmonterad och inte hade genomgått godkänd inspektion sedan 2011. Vi träffade hyresgäster som berättade om vägglöss, problem med värmen och fukt- och mögelproblem. Känslan var verkligen att det här inte är bra hus som håller hög kvalitet. Det fanns synliga rör i taket. Det var sneda dörrar och redan söndriga fasader efter mindre än tio år. Det är som sagt klart att det går att bygga billigt om man bygger på det sättet. Men detta vill vi inte ha i Stockholm. Vi vill inte ha slumvärdar. Gärna låga hyror, men inte till priset av dålig kvalitet!

Men vi är beredda att pröva markanvisningstävlingar och gör så i flera fall. Det gäller bara att stärka kvaliteten. Det är viktigt att jobba brett med att sätta press på kostnaderna. Det gör vi framför allt med Stockholmshusen, men också på andra sätt. Bifall till kommunstyrelsen!

Anförande nr 198

E r i k S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Kristdemokraterna har i många år föreslagit att det ska utlysas fler markanvisningstävlingar, tävlingar där hyresnivån är avgörande för utfallet. Det står också med i vårt kommunpolitiska program inför 2014 års val. Därför var det såklart inga problem för oss att yrka bifall till Joakim Larssons motion. Vi behöver mer kreativitet, och vi behöver mer konkurrensutsättning på bostadsmarknaden av flera olika orsaker. Tävlingar är naturligtvis ett sådant verktyg för att öka konkurrensen, kreativiteten, skaparlusten och idériken.

Nu på torsdag har vi sammanträde i stadsbyggnadsnämnden. Då fattar vi beslut om ett hus i Midsommarkransen med ungdomsbostäder. Det har varit ute på markanvisningstävling, och hyran var det avgörande för utfallet. Det var Alliansen som utlyste den tävlingen. Därför är det såklart extra roligt att nu få anta den detaljplanen och få se människor flytta in i de här husen. Men tyvärr är den typen av tävlingar relativt sällsynta i Stockholm, och det beklagar jag.

Nu sätter majoriteten sitt hopp till Stockholmshusen i stället. Där verkar hyrorna inte alls bli så låga som utlovades före valet. Vi kristdemokrater har föreslagit att man ska konkurrensutsätta Stockholmshusen för att möjliggöra lägre hyror. Även privata aktörer ska kunna konkurrera om den mark som tilldelas Stockholmshusen. Det är ett konkret förslag för hur hyrorna skulle kunna bli lägre, för det finns privata byggherrar som vill och kan bygga lägenheter – hyresrätter – med lägre hyror än vad allmännyttan kan. Vi behöver mer konkurrens och fler tävlingar. Därför yrkar vi bifall till motionen och den reservation vi i Alliansen har lämnat i kommunstyrelsen.

Anförande nr 199

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Det här är väl ett exempel på att man hanterar motioner från oppositionen på ett onödigt ohemult sätt. Vi har sagt flera gånger härifrån att vi har samma tendens själva – när det kommer motioner från oppositionen när vi sitter i majoritet försöker vi göra vad vi kan för att säga att det trots att det är ett bra förslag egentligen inte är så bra. Det nu aktuella förslaget har naturligtvis sina fläckar det med, men det är alldeles klart att det är mer av kreativitet som vi behöver när det gäller vår markpolitik över huvud taget. Det finns en väldigt stor kritik mot Stockholms stad som ungefär går ut på att stadens mark är så dyr att man inte har någon möjlighet att vara med och konkurrera även om man har väldigt bra förslag. Det här gäller särskilt mindre byggaktörer.

Det är i och för sig ett problem när man säger att det är låg hyra som utlovas redan i inledningsskedet i en markanvisningstävling. Nu är det ju så att vi oftast har hyresrätter på tomträtt, men i alla fall – de här fastighetsrättsliga affärerna är väldigt svåra att ge bivillkor till. Har någon väl fått det här avtalet eller fått köpa den här fastigheten, den här marken, är det väldigt svårt att sedan hävda: Ja, men nu var det ju så att vi hade de här villkoren för att du skulle få köpa eller få den här tomträten. Det gör det extra svårt, även eftersom marken är knapp, att hävda att en lägre hyra ska vara det enda gällande kriteriet för att få en markanvisning i form av en tomträtt eller köp av en fastighet, om det nu skulle vara det man ville göra. Detta är *ett* sätt, men det finns också väldigt många andra sätt som är viktiga och intressanta, exempelvis innovativa arkitektoniska lösningar som i sig leder till yteffektivitet. På så sätt blir det lägre hyror. Det har vi alldeles för lite av. Där tycker jag att vi ska ställa krav på arkitektkåren att hjälpa oss. Bifall till vår reservation i kommunstyrelsen!

Anförande nr 200

K a r i n E r n l u n d (C): Ordförande och fullmäktige! Vi i Centerpartiet tycker att det här är ett väldigt bra och spännande förslag från Moderaterna. Alla sätt vi kan hitta för att pressa hyror så att fler har råd att bo tycker vi är bra och spännande och bör testas. Bifall till Alliansens reservation i kommunstyrelsen!

Anförande nr 201

R i c k a r d W a l l (-): Jag har en fråga och ett önskemål om förtydligande från Karin Ernlund.

Ordförande och fullmäktige! Jag utgår från att det Karin Ernlund nu sade syftade på förslaget om att det skulle genomföras markanvisningstävlingar och att man på så sätt skulle kunna pressa kostnaderna. Detta står även i reservationen.

Emellertid verkar det som att även Karin Ernlund kommer från en mindre bra familj.

(O r d f ö r a n d e n : Rickard Wall! Du måste hålla dig till ämnet. Det kan inte vara på det här sättet, att vi står och ger gliringar åt varandra i fullmäktige. Vi är vuxna människor här. Försök att hålla dig till ämnet!)

Här har jag en tingsrättsdom från Solna tingsrätt som legitimerar detta. Det är det här språket som Centerpartiet använder.

(O r d f ö r a n d e n : Det har ingenting med det här ärendet att göra.)

Anförande nr 202

K a r i n E r n l u n d (C): Eftersom det inte hade någonting med ärendet att göra har jag inget mer att säga.

Anförande nr 203

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag kan inte låta bli att gå upp i talarstolen; det är inga äldreomsorgsärenden i dag. Jag satt med Joakim Larsson fem sex år i exploateringsnämnden. Jag vill bara understryka att markanvisningstävlingar är någonting som jag drev i opposition och någonting som redan finns i gällande budget för Stockholms stad. Markanvisningstävlingar är ett bland väldigt många bra verktyg som man kan använda för att pressa hyreskostnaderna. Det handlar till exempel om att ställa krav gällande markanvisning i avtal. Det handlar om serierepetition. Det handlar om innovativa samarbeten med bransch, arkitekter, studenter och så vidare.

Kom ihåg att den här motionen anses besvarad. Så skriver man ju när det är någonting man redan håller på med. Det finns redan ett sådant här uppdrag. Till exempel har vi på äldreboendeområdet flera intressanta samarbeten just för att bygga innovativt, bygga modernt och på lång sikt tillgodose Stockholms stads behov av boende för äldre. Där tittar vi på många olika sätt att samarbeta, bland annat ett nytt branschråd, som har tillsatts. Motionen anses alltså besvarad.

Jag gillar markanvisningstävlingar. Vi gillar markanvisningstävlingar. Det är någonting som redan finns i kontorets budget.

Anförande nr 204

Borgarrådet L a r s s o n (M): Clara Lindblom! Jag inledde med att säga att jag tyckte att flera av remissinstanserna hade varit hyggliga. Problemet, apropå att motionen anses besvarad, är att det i borgarrådets synpunkter, som inte du har skrivit utan som finansborgarrådet står för, finns väldigt mycket pamfletter. Det som jag reagerade på var synpunkterna, som även ni har godkänt. Det står: ”Utöver det byggdes det under moderaternas tid vid makten mycket få nya hyresrätter.” Då undrar jag vad ”mycket få nya hyresrätter” innebär. Det får jag inget svar på. Men uppenbarligen är 43 procent av det som byggs få nya hyresrätter. Varför räcker det då plötsligt med 50 procent nya hyresrätter om 43 procent är så få? Min lite ironiska kommentar var inte syftad till dig, men du har ju också godkänt de här synpunkterna.

Anförande nr 205

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Vi har varit med och godkänt dem i sak. Om vi tittar på de markanvisningar som vi har gjort de senaste åren under den här majoriteten ser vi att det är 60 procent hyresrätter bland markanvisningarna. Det är en markant ökning mot den förra mandatperioden. Men sedan är det faktiskt fortfarande så att

markanvisningstävlingar är ett jättebra verktyg bland många. Det är därför vi anser motionen besvarad. Det finns inte så mycket att tillägga. Detta är någonting vi redan arbetar med.

Men sedan finns det ju ett problem, Joakim Larsson. Å ena sidan ser du till att markanvisa billiga hyresrätter, å andra sidan ombildar du billiga hyresrätter. Vi hade 26 000 hyresrätter som försvann under förra mandatperioden. Majoriteten av dem var just hyresrätter med låga hyror. Problematiken blir ju att ni under förra mandatperioden aktivt minskade antalet hyresrätter med låga hyror men vill slå er själva för bröstet för att ni gjorde några markanvisningstävlingar. Den logiken går inte riktigt ihop.

Anförande nr 206

Borgarrådet L a r s s o n (M): Ordförande! Jag tycker inte att det är bra när man blandar ihop markanvisningar, nya bostäder och så vidare. Ni har skrivit: ”Utöver det byggdes det under moderaternas tid vid makten mycket få nya hyresrätter.” Det jag undrar över är om 43 procent är ”mycket få” eller nära 50. Då börjar Clara Lindblom prata om markanvisningar. Där har vi minsann varit så duktiga i den här majoriteten, säger hon – det är 60 procent! Då kan jag berätta att vi de sista åren markanvisade över 75 procent hyresrätter. Och varför blev det så? Jo, därför att vi markanvisade nästan alla de hyresrätter i form av studentbostäder som ni nu faktiskt får göra lite spadtag kring; nästan allt som ni gör spadtag kring är sådant som vi markanvisade förra perioden. Nej, det här börjar bli löjligt. Jag skulle vilja att ni redde ut det här med de 43 procent hyresrätter som byggdes under förra och förrförra mandatperioden.

Clara Lindblom! Staden fick in 26 miljarder i reavinster. Ni ska vara väldigt glada över att de pengarna finns tillgängliga, för den här staden har en hög investeringstakt. De här pengarna, som har kommit in till staden, ser inte minst majoriteten till att använda sig av. Jag undrar hur vi egentligen skulle klara av en investeringstakt av de här måtten om vi skulle låna till precis allting. Nu lånar ni ju väldigt mycket i den här majoriteten, vilket kanske också kommer upp i debatten om nästa motion, om vi nu hinner med den. Annars tar vi väl det nästa gång.

Men det här med att hålla på och fibbla med siffrorna är inte så bra. 43 procent hyresrätter, som byggdes under de åtta år då vi styrde, tycker jag är en ganska bra siffra. Sedan har ni ett mål på 50 procent. Bra! Vi accepterar det.

Anförande nr 207

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Jag säger detta med risk för att märka ord. Men det här handlar om siffror och statistik, och det är inte alltid helt lätt. Nu skriver Stefan i synpunkterna att det var mycket få hyresrätter som byggdes. 43 procent är väl inte så lite, säger Joakim Larsson. Men det anger ju inte ett antal, utan en andel, och det är faktiskt något helt annat. Det kan faktiskt vara så att 50 procent står för ett mindre antal än 43 procent, beroende på hur många i det här fallet lägenheter som har byggts. Och vi bygger ju fler lägenheter än vad ni gjorde. 50 procent av alla de lägenheter vi bygger är betydligt mer än 43 procent av de relativt få lägenheter som ni byggde under er mandatperiod.

(O r d f ö r a n d e n : Nu har vi en helt annan debatt än vad den här motionen handlar om. Men borgarrådet Larsson får väl besvara detta.)

Anförande nr 208

Borgarrådet L a r s s o n (M): Det här påminner faktiskt om en annan debatt. Jag tror att det var i slutet av 80-talet. För att få tiden att gå gick ett icke nämnt finansborgarråd som hette Carl upp och började prata om hudavdragarna som Slakthusstyrelsen skulle köpa in. Ingen förstod varför. Han pratade och pratade i evigheter – men det var ju för att tiden skulle gå. Det listade vi ut sedan. Jag börjar undra om det här är samma sak. Jag har bara frågat en enda sak, och det är: Anser ni att 43 procent är mycket få hyresrätter? Jag tycker att det är lite märkligt att det är så stor skillnad på 43 och 50. Det var egentligen en mycket enkel fråga. Om finansborgarrådet – det är inte Stefan Hansson än så länge, vad jag vet; nej, han skakar kraftigt på huvudet – skriver så här skulle jag bara vilja veta vad man anser är en mycket stor andel hyresrätter.

Anförande nr 209

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Du och jag har alltid haft en sjyst ton mot varandra, Joakim Larsson. Jag kan säga så här: Jag har ett barn i magen, men jag är inte ett barn. När du förställer tonen så som du gjorde i början av ditt inlägg känns det inte speciellt bra. Jag tycker att vi återgår till den vuxna nivån.

Det jag försökte göra var att kommentera din motion om vad du vill göra. Du lämnar in en motion med ett förslag om markanvisningstävlingar. Det är det som jag kommenterar. Det jag då säger är att markanvisningstävlingar är ett bra verktyg. Det är någonting som redan finns i vår budget, och det är därför vi anser motionen besvarad. Sedan frågade du mig om synpunkterna. Jag kan hålla med om att det blir väldigt problematiskt om man å ena sidan säger att man ska satsa jättemycket på markanvisningstävlingar för att å andra sidan ombilda till exempel 26 000 hyresrätter, för det innebär att antalet hyresrätter aktivt minskas, samtidigt som man här försöker öka tillgången på dem. Det var det jag svarade på. Men håll en sjystare ton i fortsättningen, tack!

Anförande nr 210

Borgarrådet L a r s s o n (M): Clara Lindblom! Vi känner varandra väl. Jag tycker att vi har en ganska god ton i debatten. Om du tycker att min ton är felaktig mot dig vill jag nog påstå att det har blivit något missförstånd på vägen. Jag tror inte ens att jag kommenterade dig i mitt försök att skoja till debatten kring de här siffrorna. Det började bli lite löjligt, och det var därför jag tog ett annat löjligt exempel. Men om du tog illa upp var det inte alls meningen.

Mitt syfte är att försöka hålla mig till en enda frågeställning. Den enda frågeställning jag har kring borgarrådets synpunkter är: Varför måste man poängtera saker från majoritetens sida när ni nu driver på för nästan samma målsättning, som vi för övrigt också har? Det blir en så märklig debatt. Det handlar egentligen bara om att se till att väljarna får en väldigt skev bild av verkligheten. Det tycker jag är tråkigt, för det är ingen större skillnad på 43 och 50 procent. Det var poängen.

§ 28 Renovering av obelisk på Slottsbacken

Anförande nr 211

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Det kan i sammanhanget vara bra att komma med lite beröm till majoriteten. Det är några motioner jag har skrivit i mina dar som det faktiskt händer någonting med – inte särskilt många, när jag tänker efter, men en i alla fall, nämligen den här. Medan motionen har varit inne i processen har jag sett hur obeliskerna sakta har monterats ned och uppenbarligen börjat renoveras. Jag hoppas att man använder den tilltänkta marmor som var ursprunget i den, men vi får se när den kommer upp. Annars återkommer jag och klagar då. I alla fall tycker jag att det är väldigt bra att någonting görs med denna obelisk och att man har rätt ut detta med Statens fastighetsverk, för det har varit en långbänk med denna fråga. Tack så mycket för behandlingen!

Anförande nr 212

S t e f a n H a n s s o n (S): Det kan väl vara artig att avrunda kvällen med att säga att vi – även om det kanske inte alltid är vår förtjänst – har haft en god samtalston med Statens fastighetsverk och rätt ut tråtan kring den här obeliskens varande, höll jag på att säga, men framför allt hantering. Med det yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag.